

Retningslinjer for Specialistuddannelser

AUGUST 2020

Indhold

RETNINGSLINJER FOR DANSK PSYKOLOG FORENINGS SPECIALISTUDDANNELSER	7
DE VÆSENTLIGSTE ÆNDRINGER ER FØLGENDE:	7
NAVNE PÅ UDDANNELSERNE ER ÆNDRET TIL FØLGENDE:	7
GEBYR	8
GODKENDELSE AF KURSER OG UDDANNELSER PR. 1. NOVEMBER 2021:	8
GODKENDELSE SOM SPECIALIST ELLER SUPERVISOR PR. 1. JANUAR 2022	8
OVERGANGSORDNINGER	9
FOR ANSØGERE	9
OVERGANGSORDNING	9
FOR GENBRUG AF SUPERVISIONSTIMER I SPECIALISTANSØGNING NR. 2	9
VEDR. RETNINGSLINJERNE OM AT EN PSYKOLOG MAKSIMALT KAN OPPEBÆRE 2 SPECIALISTUDDANNELSER	10
FOR KURSUSUDBYDERE	10
SPECIALISTUDDANNELSEN OMFATTER FØLGENDE DELE	10
GENEREL MODEL	11
PSYKOLOGISK PRAKSIS, GENERELT FOR ALLE SPECIALIST UDDANNELSER:	12
BARSEL OG ORLOV	12
PSYKOLOGISK PRAKSIS, SPECIFIKT FOR UDDANNELSERNE:.....	12
KLINISK BØRNE- OG UNGEPSYKOLOGI	12
KLINISK NEUROPSYKOLOGI MED BØRN OG UNGE	12
PÆDAGOGISK PSYKOLOGI	13
SUNDHEDSPSYKOLOGI MED VOKSNE, SUNDHEDSPSYKOLOGI MED BØRN OG UNGE.....	13
PSYKOTERAPI MED VOKSNE; PSYKOTERAPI MED BØRN OG UNGE.....	14
PSYKOPATOLOGI.....	14
PSYKOTRAUMATOLOGI	15
KLINISK NEUROPSYKOLOGI	15
GERONTOPSYKOLOGI.....	15
ARBEJDS- OG ORGANISATIONSPSYKOLOGI	16
SUPERVISION, GENERELT FOR ALLE SPECIALIST UDDANNELSER	16
FORMÅL	16
INDHOLD	16
SAMMENHÆNG MELLEM TEORI OG SUPERVISION	17
SAMMENHÆNG MELLEM PRAKSIS OG SUPERVISION.....	17
SUPERVISIONSTIMER SOM PERSONLIGT UDVIKLINGSARBEJDE	17
FORDELING AF TIMERNE	17
VARIATIONER I FORDELING AF TIMERNE.....	17
GRUPPESTØRRELSE OG SAMMENSÆTNING:	17
KRAV TIL SUPERVISORS KOMPETENCER	17
VARIATIONER I KRAV TIL SUPERVISORS KOMPETENCER	18
ØVRIGE KRAV TIL SUPERVISION:	18
TIDSPUNKT	18
OVERGANGSORDNING	18
DEFINITION AF GRUPPESUPERVISION OG INDIVIDUEL SUPERVISION:.....	18
ELEKTRONISKE MEDIER	18
EVALUERING.....	18
GUIDELINES FOR SUPERVISORER.....	18
PERSONLIGT UDVIKLINGSARBEJDE, GENERELT FOR ALLE SPECIALISTUDDANNELSER.....	18
FORMÅL	18
INDHOLD	18
TIMEKRAV.....	19
VARIATION I TIMEKRAV	19
KRAV TIL TERAPEUTENS KOMPETENCER	19

ØVRIGE KRAV TIL PERSONLIGT UDVIKLINGSARBEJDE:	19
TIDSPUNKT	19
GRUPPESTØRRELSER OG SAMMENSÆTNING	19
ELEKTRONISKE MEDIER	19
TEORI: FÆLLESMODULER: VOKSENMODUL, BØRNE OG UNGEMODUL, OG ARBEJDS- OG ORGANISATIONSPSYKOLOGISK MODUL.....	19
OVERGANGSORDNING	20
UNDERVISERKOMPETENCER	20
DELTAGERFORUDSÆTNINGER	20
ØVRIGE KURSER DER GODKENDES:	20
TILMELDING	20
TEORI: BØRN OG UNGEMODULET 90 TIMER.....	21
5.2. BARNETS PSYKISKE UDVIKLING OG UDVIKLINGSFORSTYRRELSER 30 TIMER	21
5.3. PSYKOLOGISK UDREDNING (TIDL. DEN PSYKOLOGISKE UNDERSØGELSE) 36 TIMER	21
5.4. VALG AF INTERVENTIONSFORMER, BØRN OG UNGE 12 TIMER	21
5.5. LOVGIVNING OG ETIK I RELATION TIL PSYKOLOGARBEJDE INDEN FOR BØRNE- OG UNGEOMRÅDET 12 TIMER	22
TEORI: VOKSENMODULET 90 TIMER.....	22
10.2 ASSESSMENT - SYSTEMATISK KLINISK UDREDNING OG VURDERING 48 TIMER.....	22
10.4 PERSONLIGHEDSFORSTYRRELSER OG PERSONLIGHEDSTEORI 18 TIMER.....	23
10.5 PSYKOTERAPEUTISK BEHANDLING (TIDL. VALG AF INTERVENTIONSFORMER) 12 TIMER	23
10.6 LOVGIVNING OG ETIK I RELATION TIL PSYKOLOGARBEJDE INDEN FOR VOKSENOMRÅDET 12 TIMER.....	23
TEORI: ARBEJDS- OG ORGANISATIONSMODULET 90 TIMER	23
17.2 KURSUS 1 - MED INDIVIDET I FOKUS: 30 TIMER	24
17.3 KURSUS 2 – MED GRUPPEN I FOKUS: 30 TIMER	24
17.4 KURSUS 3 – MED ORGANISATIONEN I FOKUS: 30 TIMER.....	25
TEORI: TVÆRGÅENDE MODUL, ALLE SPECIALER 60 TIMER.....	25
OVERGANGSORDNING	25
FORMÅL	25
INDHOLD	25
TIMETAL	26
KRAV TIL UNDERVISERKOMPETENCER	26
DELTAGERFORUDSÆTNINGER	26
TILMELDING	26
KURSER, DER GODKENDES PÅ TVÆRGÅENDE MODUL	26
FORHÅNDSGODKENDTE KURSER.....	26
IKKE FORHÅNDSGODKENDTE KURSER.....	26
HISTORIK	26
FORSKNINGSMODULET, TEORI OG PRODUKT 60 TIMER	26
FORSKNINGSMODULETS FORMÅL	26
DEN TEORETISKE DEL	26
KRAV TIL UNDERVISERKOMPETENCER:	27
PRODUKT; INDHOLD, OMFANG, FORM	27
GODKENDELSE	27
ADMINISTRATIVE OPLYSNINGER, GODKENDELSE	28
DEN TEORETISKE DEL	28
PRODUKT, DER ER PUBLICERET.....	28
PRODUKT DER IKKE ER PUBLICERET	28
TEORI: SPECIALISERINGSMODULER GENERELT 150 TIMER.....	28
SPECIALISERINGSMODULERNES HOVEDOMRÅDER GENERELT	28
DEN FÆLLES RAMME	28
PRAKTISKE OPLYSNINGER.....	28
SPECIFIKKE METODER PÅ SPECIALISERINGSMODULER (FX TEGNETERAPI, LEGETERAPI, MUSIKTERAPI, HYPNOSE)	29
KURSUSKALENDER	29

UNDERVERSKOMPETENCER I SPECIALISERINGSMODULER PÅ BØRNE OG UNGEOMRÅDET	29
UNDERVERSKOMPETENCER I SPECIALISERINGSMODULER PÅ VOKSENOMRÅDET	29
DELTAGER FORUDSÆTNINGER	29
TEORI: SPECIALISERINGSMODULERNE, SPECIFIKT FOR UDDANNELSERNE:	29
KLINISK BØRNE- OG UNGEPSYKOLOGI (SPECIALIST I KLINISK BØRNEPSYKOLOGI)	29
6.4.4.2.1. DIAGNOSTIK OG PSYKOPATOLOGI 24 TIMER	30
6.4.4.2.2. PSYKOLOGISKE UNDERSØGELSESMETODER 36 TIMER (TIDLIGERE: PSYKOLOGISK UNDERSØGELSESMETODIK – 48 TIMER)	30
6.4.4.2.3. KLINISK TEORI (42 TIMER) OG TRÆNING INDENFOR KLINISK BØRNE OG UNGE PSYKOLOGI (48 TIMER) – 90 TIMER I ALT. (TIDLIGERE PSYKOTERAPEUTISKE METODER 78 TIMER)	30
KLINISK NEUROPSYKOLOGI MED BØRN OG UNGE (SPECIALISERINGSMODULET I BØRNENEUROPSYKOLOGI)	30
7.4.4.2.1. UDVIKLING I NEUROPSYKOLOGISK PERSPEKTIV 30 TIMER	31
7.4.4.2.2. NEUROPSYKOLOGISKE FORSTYRELSE 42 TIMER	31
7.4.4.2.3. UDRETNINGSPROCEDURER 42 TIMER	31
7.4.4.2.4. INTERVENTION 36 TIMER	31
PÆDAGOGISK PSYKOLOGI	32
8.4.4.2.1. UDVIKLINGS-, LÆRINGS- OG ORGANISATIONSTEORIER 42 TIMER (TIDLIGERE 50 TIMER)	32
8.4.4.2.2.1. UDRETNING 36 TIMER (TIDLIGERE 50 TIMER)	32
8.4.4.2.2.2. INTERVENTION 48 TIMER (TIDLIGERE 50 TIMER)	33
8.4.4.3 VALGFRIE KURSER 24 TIMER (NYT)	33
SUNDHEDSPSYKOLOGI MED BØRN OG UNGE, OG SUNDHEDSPSYKOLOGI MED VOKSNE	33
11.4.4.2.2. TEORI OG INTERVENTION I DET KLINISKE ARBEJDE 90 TIMER (TIDLIGERE: INTERVENTION I KLINISK ARBEJDE 90 TIMER)	33
11.4.4.2.3. UDRETNING (30 TIMER)	33
11.4.4.2.1. GENEREL KLINISK VIDEN INDEN FOR DET SUNDHEDSPSYKOLOGISKE OMRÅDE (30 TIMER) (TIDLIGERE 60 TIMER)	34
PSYKOTERAPI MED BØRN- OG UNGE, PSYKOTERAPI MED VOKSNE	34
12.4.4.2.1 KLINISK PSYKOLOGISK UNDERSØGELSESMETODIK 30 TIMER	34
12.4.4.2.2. KLINISK TEORI OG TRÆNING INDENFOR PSYKOTERAPI (TIDLIGERE GRUNDLAGSTEORI, KLINISK TEORI 90 TIMER) LÆNGEREVARENDE OG SAMLET TILRETTELAGT UDDANNELSESFORLØB I PSYKOTERAPI	35
12.4.4.2.3 ANDEN TEORETISK REFERENCERAMME 30 TIMER	35
KURSUSUDBYDER VEJLEDNING TIL SPECIALISERINGSMODULET I PSYKOTERAPI MED BØRN OG UNGE, OG PSYKOTERAPI MED VOKSNE	35
PSYKOPATOLOGI	35
13.4.4.2.1. DIAGNOSTIK OG PSYKOPATOLOGI (24 TIMER) (TIDLIGERE 36 TIMER)	35
13.4.4.2.2. KLINISK PSYKOLOGISK UNDERSØGELSESMETODIK (48 TIMER)	36
13.4.4.2.3. BEHANDLING (42 TIMER)	36
13.3.7. NEUROPSYKOLOGISKE TILSTANDE, VOKSNE 12 TIMER (NYT)	36
13.4.4.2.4. PSYKIATRILOV 12 TIMER	36
13.3.10. PSYKOFARMAKOLOGI, VOKSNE 12 TIMER (NYT)	37
PSYKOTRAUMATOLOGI	37
PSYKOTRAUMATOLOGISK TEORI; HOVEDOMRÅDE 42 TIMER	37
14.4.4.2.1. PSYKOTRAUMATOLOGISK TEORI; HOVEDOMRÅDE 42 TIMER	37
14.4.4.2.2. INTERVENTIONSDEL 48 TIMER:	37
14.4.4.2.2.1. INTERVENTION PÅ INDIVIDUELT PLAN I RELATION TIL AKUTTE TRAUMER. 12 TIMER	38
14.4.4.2.2.2. INTERVENTION PÅ INDIVIDUELT PLAN I RELATION TIL LÆNGEREVARENDE OG KRONISKE TRAUMER 12 TIMER	38
14.4.4.2.2.3. INTERVENTION I GRUPPE I RELATION TIL TRAUMATISKE HÆNDELSER 12 TIMER	38
14.4.4.2.2.4 KRISESTYRING 12 TIMER	38
UDGÅET 14.4.4.2.3. ERKLÆRINGSUDFORMNING, FORMIDLING 6 TIMER	38
14.3.3. SORG OG KRISE HOS BØRN OG UNGE 12 TIMER (NYT)	38
14.3.4. NATURLIGE OG KOMPLICEREDE SORGREAKTIONER VED TAB HOS VOKSNE 12 TIMER (NYT)	39
14.4.4.2.4. VALGFRI DEL 24 TIMER (TIDLIGERE 54 TIMER)	39
14.4.4.2.5 SEKUNDÆR OG VIKARIERENDE TRAUMATISERING I ARBEJDET MED TRAUMATISEREDE KLIENTER 12 TIMER (NYT OBLIGATORISK INDHOLD I SPECIALISERINGSMODULET)	39
KLINISK NEUROPSYKOLOGI	39
15.4.4.2.3. SYGDOMSLÆRE (30 TIMER)	40

15.4.4.2.4. KLINISK NEUROANATOMI, NEUROFYSIOLOGI OG NEUROKEMI (30 TIMER)	40
15.4.4.2.2. NEUROREHABILITERING, INTERVENTION (30 TIMER)	40
15.4.4.2.1. NEUROPSYKOLOGISKE FORSTYRRELSER, UDREDNING (30 TIMER)	40
15.4.4.2.6. NEUROPSYKIATRI (30 TIMER)	40
(UDGÅET 15.4.4.2.5. VALGFRIE KURSUSDAGE)	40
SELSKABET FOR DANSKE NEUROPSYKOLOGERS KURSUSDATABASE	40
GERONTOPSYKOLOGI	40
16.4.4.2.1. ALMEN GERONTOPSYKOLOGI 24 TIMER A	41
16.4.4.2.5 LIVETS AFSLUTNING 6 TIMER B	41
16.4.4.2.4. LOVGIVNINGSMÆSSIGE OG ETISKE ASPEKTER PÅ ÆLDREOMRÅDET (12 TIMER) C	41
16.4.4.2.2.3. PSYKOTERAPEUTISKE METODER, SPECIFIKT RETTET MOD ÆLDRE KLIENTER/GRUPPER (24 TIMER) A	41
16.4.4.2.2.6 INTERVENTION OVERFOR PÅRØRENDE TIL ÆLDRE MED KRONISKE SYGDOMME (12 TIMER) B	41
16.4.4.2.2.4 SUPERVISION TIL SUNDHEDSPERSONALE (12 TIMER) C	41
16.4.4.2.2.2. GERIATRI OG FARMAKOLOGI FOR GERONTOPSYKOLOGER (24 TIMER) A	41
16.4.4.2.2.1 PSYKOPATOLOGISKE/PSYKIATRISKE SYNDROMER HOS ÆLDRE (24 TIMER) B	42
16.4.4.2. KURSUS OM: KORTLÆGNING OG INTERVENTION AF KOMPLEKS ADFÆRD VED DEMENS OG PSYKISKE LIDELSER (6 TIMER) C	42
16.4.4.2.2. KURSUS OM: INTERVENTION OVERFOR ÆLDRE KLIENTER VED LIVETS AFSLUTNING (6 TIMER) D	42
UDGÅR 16.4.4.2.3. RELEVANTE VALGFRIE KURSUSAKTIVITETER (18 TIMER)	42
ARBEJDS- OG ORGANISATIONSPSYKOLOGI	42
18.4.4.2.1. GRUNDSTAMMEN	42
18.4.4.2.2. DEN TEORETISKE DEL I GRUNDSTAMMEN 42 TIMER (TIDLIGERE 40 TIMER)	43
CASESTUDIE	43
FORMIDLING	43
18.4.4.2.6. SPECIALISERINGSMODULETS ØVRIGE TEORIKURSER 108 TIMER (TIDLIGERE 110 TIMER)	43
VEJLEDNING TIL UDBYDERE AF GRUNDSTAMMEFORLØB I ARBEJDS- OG ORGANISATIONSPSYKOLOGI:	43
UDDANNELSE TIL SUPERVISOR PÅ SPECIALISTNIVEAU, GENERELT FOR ALLE SPECIALIST UDDANNELSER	43
FORMÅL	43
SPECIALISTEN SKAL I SIN ROLLE SOM SUPERVISOR BLIVE I STAND TIL KRITISK AT KUNNE VURDERE:	43
SPECIALISTEN SKAL I SIN ROLLE SOM SUPERVISOR KUNNE VARETAGT SUPERVISION INDEN FOR NEDENSTÅENDE TEMAER:	44
KRAV TIL SUPERVISORUDDANNELSEN	44
GUIDE TIL SUPERVISORER	44
1. SUPERVISIONENS AFGRÆNSNING	44
2. SUPERVISIONENS KONTRAKT OG RAMME	44
3. SUPERVISIONENS SETTING OG KONTEKST	44
4. SUPERVISIONSMODELLER	44
5. SUPERVISIONSRELATIONEN	44
6. SUPERVISIONENS MATERIALE OG PROCES	44
7. SUPERVISANDENS UDVIKLING	44
8. EVALUERING, SUPERVISORS KONTROLFUNKTION OG ETIK	44
9. METODE- OG TEORISPECIFIK SUPERVISION	45
10. VALGFRI EMNE	45
19.3. KRAV TIL UNDERVISERKOMPETENCER	45
19.4. AKTUALITETSKRAV I SUPERVISORUDDANNELSEN	45
KLINISK BØRNENEUROPSYKOLOGI: SÆRLIGE KRAV	45
KLINISK NEUROPSYKOLOGI: SÆRLIGE KRAV	45
PRAKTISKE OPLYSNINGER GENERELT FOR ALLE SPECIALIST UDDANNELSER	45
ANSØGNING OM GODKENDELSE SOM SPECIALIST ELLER SUPERVISOR, GENERELT	45
PRAKTISKE OPLYSNINGER	45
BRUG AF KURSER OG UDDANNELSER DER IKKE HAR OPNÅET FORHÅNDSGODKENDELSE I DANSK PSYKOLOG FORENING;	46
AKTUALITETSKRAV	46
ANSØGNING OM SPECIALISTGODKENDELSE NR. 2	46
HVAD KAN BRUGES IGEN?	46
HVAD KAN IKKE BRUGES IGEN?	46
GODKENDELSE AF SUPERVISIONSTIMER, OVERSKUD	46
KONVERTERING	46

MERIT FRA SPECIALPSYKOLOGUDDANNELSEN	47
PRAKSIS.....	47
SUPERVISION	47
PERSONLIGT UDVIKLINGSARBEJDE	47
TEORI.....	47
MERIT TIL PÆDAGOGISK PSYKOLOGI.....	48
MERIT TIL ARBEJDS- OG ORGANISATIONSPSYKOLOGI	48
ANSØGNING	48
SPECIALISTUDDANNELSESOVERBLIK VIA MITDP	48
ANSØGNING MED BRUG AF DELE AF SPECIALPSYKOLOGUDDANNELSEN:	49
ØVRIGE OPLYSNINGER:	49
BRUG AF SPECIALPSYKOLOG SOM SUPERVISOR (SE AFSNITTET OM SUPERVISION).....	49
BRUG AF SPECIALPSYKOLOG SOM UNDERVISER.....	49
KRAV TIL DOKUMENTATION.....	49
DOKUMENTATION FOR PRAKSIS	49
DOKUMENTATION FOR ANSÆTTELSE	49
DOKUMENTATION FOR PRIVAT PRAKSIS OG EGEN KONSULENTVIRKSOMHED	49
DOKUMENTATION FOR SUPERVISION	49
DOKUMENTATION FOR PERSONLIGT UDVIKLINGSARBEJDE.....	49
DOKUMENTATION FOR TEORI	50
DELTAGELSE I KONGRESSER, SYMPOSIER OG LIGNENDE	50
ØVRIGE OPLYSNINGER VEDR. GODKENDELSE	50
VIRTUEL UNDERVISNING VED KURSER, DER ER FORHÅNDSGODKENDT TIL SPECIALISTUDDANNELSEN.....	50
BARSEL OG ORLOV	50
AUTORISATION OG SPECIALISTUDDANNELSE.....	50
GEBYR.....	50
ANVENDELSE AF TITEL.....	50
DIPLOMER.....	50
UDMELDELSE.....	51
MANUEL ANSØGNING.....	51
DET FLEKSIBLE VALG.....	51
OVERGANGSORDNING	51
ANSØGNING MED BRUG AF FLEKSIBELT INDHOLD	51
FORMÅL	51
INDHOLD	51
OBLIGATORISK INDHOLD	51
SAMMENSÆTNING AF FLEKSIBELT INDHOLD	51
UNDTAGELSE: ARBEJDS- OG ORGANISATIONSPSYKOLOGI.....	52
INDSIGELSE OG KLAGE.....	52
KURSUSUDBYDER VEJLEDNING; ANSØGNING OM FORHÅNDSGODKENDELSE AF KURSER OG UDDANNELSER GENERELT	52
ANSØGNINGEN SKAL INDEHOLDE FØLGENDE INFORMATIONER.....	52
SUPERVISIONSFORLØB	53
DELTAGERFORUDSÆTNINGER	53
KURSUSUDBYDER VEJLEDNING TIL SPECIALISERINGSMODULET I PSYKOTERAPI MED BØRN OG UNGE, OG PSYKOTERAPI MED VOKSNE.....	53
KURSUSUDBYDER VEJLEDNING TIL SPECIALISERINGSMODULET I KLINISK NEUROPSYKOLOGI	53
KURSUSUDBYDER VEJLEDNING TIL UDBYDERE AF GRUNDSTAMMEFORLØB I ARBEJDS- OG ORGANISATIONSPSYKOLOGI:	54
RETNINGSLINJER VEDR. KURSER DER UDBYDES SOM VIRTUEL UNDERVISNING:.....	54
ANSØGNING OG SAGSBEHANDLING	55
PROCEDURE	55
GEBYR.....	55
KURSUSBEVIS.....	55
FREMMEDE.....	55
ORGANISATION	56

SPECIALISTUDDANNELSESUDVALGET	56
FAGNÆVN	56
GODE IDÉER OG FEEDBACK OM SPECIALISTUDDANNELSEN MODTAGES GERNE	56
SEKRETARIATET, KONTAKTINFORMATION	56
RETTELSER OG TILFØJELSER:	57
<i>OVERGANGSORDNING</i>	57
• 15.4.4.2.6. NEUROPSYKIATRI (30 TIMER)	58

Retningslinjer for Dansk Psykolog Forenings specialistuddannelser

Retningslinjerne for specialistuddannelsen er revideret i overensstemmelse med beslutninger truffet ved GF2018.
August 2020

Retningslinjerne træder i kraft med omgående virkning.

De væsentligste ændringer er følgende:

Titlerne ændres fra Børn, til Børn og unge. Ændringen er administrativ, uden konsekvens for indholdet eller beskrivelsen af uddannelserne.

Børnemodulet ændres til Børne og ungemodulet.

Navnene på uddannelserne er ændret til følgende:

Fra	Til
Psykoterapi med børn	Psykoterapi med børn og unge
Sundhedspsykologi med børn	Sundhedspsykologi med børn og unge
Klinisk Børnepsykologi	Klinisk Børne- og Ungepsykologi
Klinisk Børnepsykologi	Klinisk Neuropsykologi med børn og unge
Neuropsykologi	Klinisk Neuropsykologi

Det er besluttet at fjerne stjernemarkeringen på diplomerne:

*Specialisten kan endvidere benytte titlen: specialist i Klinisk psykologi.

- Det fleksible valg udgår pr. 31. december 2023. Kurser der er forhåndsgodkendte til det fleksible valg kan benyttes til udløbsdatoen for godkendelsen
- Voksenmodulet hhv. Børne og ungemodulet er obligatorisk i sin fulde længde og indhold fra 1. januar 2024.
- Det tværgående modul ændres, så alle kurser der passer ind i formålet med modulet kan anvendes, uanset hvilken specialistuddannelse man vil søge godkendelse i. Samtidig bortfalder kravet om obligatoriske kurser i det tværgående modul
- Kravene til supervision og det personlige udviklingsarbejde er forenklede, og ens i uddannelserne, med ganske få undtagelser der er nævnt i teksten
- Forskningsmodulet er ændret, bl.a. med udvidede muligheder for godkendelse af forskningsprodukt
- Kravene til ansættelser i Klinisk Neuropsykologi er ændret
- Al teori kan påbegyndes efter kandidat eksamen. Også længerevarende forløb på specialiseringsmodulet i Psykoterapi voksne og i Psykoterapi med børn og unge
- Supervision der har indgået som en del af autorisationsgrundlaget kan ikke godkendes
- Supervision der er modtaget efter man har indsendt ansøgning om autorisation til Psykolog Nævnet, kan godkendes.
- Der er indført en overordnet struktur for specialiseringsmodulerne, hvor de nuværende kurser er indplaceret:
  - teori indenfor specialet
  - intervention
  - udredning
  - andet
- Der er nye obligatoriske kurser på specialiseringsmodulerne for nogle af uddannelserne
- Der er ændret indhold og timestfordeling på specialiseringsmoduler, se under overgangsordninger og under de enkelte specialistuddannelser
- Ansøgningsproceduren er fuldt digitaliseret og varetages løbende ved indsendelse af ansøgninger via specialistuddannelsesoverblikket. Når man har opnået 100% godkendelse af sine timer i et givet speciale, kan man bede sekretariatet igangsætte processen med at udstede diplom for uddannelsen
- Specialistuddannelsesoverblikket giver bedre overblik over flere specialistuddannelser, så man nemmere kan træffe beslutninger om hvilken specialistuddannelse man vil gennemføre

- Kurser forhåndsgodkendes for en 5 årig periode. I perioden kan alle gentagelser af kurset godkendes administrativt
- Normen om, at en kursusdag er max. 6 timer er ophævet og der er heller ikke fastsat en nedre grænse, dvs. at kurser/undervisning kan godkendes/forhåndsgodkendes i det antal timer, der undervises i, for så vidt det dækker det beskrevne indhold i det element i specialistuddannelserne, det ønskes godkendt til/søges forhåndsgodkendt til.
- Der indføres en øvre grænse for kurser i en meget specifik metode på 24 timer samlet, pr. ansøgning
- Aktualitetskravet for specialistuddannelsen er forenklet, og timetallet er halveret.

Gebyr

Godkendelse af kurser og uddannelser indtil 30. oktober 2021:

Administrationsgebyr opkræves via sekretariatet. Godkendelsen gælder den ansøgte afholdelse. Hvis kurset gentages, skal der søges igen. Administrationsgebyret opkræves ved hver gentagelse, og refunderes ikke ved aflysning. Eventuelle ændringer af datoer for afholdelse kan foretages ved henvendelse til sekretariatet, og udløser ikke gebyr. Kurser kan vurderes både før efter afholdelse.

Gebyrer for vurdering af kurser og uddannelser til specialistuddannelsen. Gældende fra 19. marts 2018.

Gebyrerne afhænger af, hvilke moduler det pågældende kursus retter sig mod.

Medlemmer af Dansk Psykolog Forening betaler en reduceret pris for kursusvurdering.

Kurser, der retter sig mod fællesmodulerne pr. kursusansøgning

1.000 kr. for udbydere, der er medlem af Dansk Psykolog Forening.

2.000 kr. for udbydere, der ikke er medlem af Dansk Psykolog Forening.

Kurser, der retter sig mod specialiseringsmodulet pr. kursusansøgning

2.000 kr. for udbydere, der er medlem af Dansk Psykolog Forening.

4.000 kr. for udbydere, der ikke er medlem af Dansk Psykolog Forening

Længerevarende uddannelsesforløb i psykoterapi pr. ansøgning

8.000 kr. for udbydere, der er medlem af Dansk Psykolog Forening.

10.000 kr. for udbydere, der ikke er medlem af Dansk Psykolog Forening

Godkendelse af kurser og uddannelser pr. 1. november 2021:

Ingen gebyrer på forhåndsgodkendelser af kurser eller uddannelsesforløb, der retter sig mod specialistuddannelser. Ansøgning om forhåndsgodkendelse sker efter fast skabelon og procedure via Dansk Psykolog Forenings hjemmeside.

Godkendelse som specialist eller supervisor pr. 1. april 2011 og indtil 31. december 2021:

I forlængelse af anmodning om diplom modtager man en elektronisk opkrævning på et administrationsgebyr, som skal være betalt, før diplom kan tilsendes. Gebyret opkræves via PBS.

Diplom for specialistgodkendelse: 1.600 kr.

Diplom for supervisor godkendelse: 900 kr.

Godkendelse som specialist eller supervisor pr. 1. januar 2022

I forlængelse af anmodning om diplom modtager man en elektronisk opkrævning på et administrationsgebyr, som skal være betalt, før diplom kan tilsendes. Gebyret opkræves via PBS.

Godkendelse af specialistansøgninger: 4200,- kr.

Godkendelse af supervisoransøgninger: 1800,- kr.

Gebyret er fastsat på GF21 i forbindelse med godkendelsen af budget 2021-2024. Gebyret dækker en mindre del af de samlede udgifter, der bruges på følgende ydelser (resten og hovedparten af udgifterne dækkes af kontingentmidlerne):

- Brug af det digitale specialistoverblik, herunder adgang til digital ansøgning med løbende opfølgning og rådgivning fra sekretariatet
- Automatisk tilføjelse af teori, der er forhåndsgodkendt, hvor kursusarrangøren indberetter fuld tilstedeværelse
- Godkendelse og rådgivning vedr. godkendelse af supervisionstimer, når timerne er gennemført
- Godkendelse og rådgivning vedr. godkendelse af personligt udviklingsarbejde
- Løbende stillingtagen til kursusindhold der ikke er forhåndsgodkendt
- Løbende stillingtagen til brug af alternativ supervisor, der kræver vurdering i fagnævn

- Løbende stillingtagen til ansøgninger om dispensation for forhold der afviger fra retningslinjerne
- Endelig godkendelse og udstedelse af digitalt diplom

De nye gebyrsatser er gældende for alle ansøgninger der er modtaget efter 31. december 2021 kl. 23.59.

- Ansøgningen skal være afleveret (dvs. indsendt til godkendelse via MitDP)
- 100% timetal skal være opnået, og korrekt fordelt indenfor alle obligatoriske kategorier
- Ansøgningen skal kunne godkendes pba. det afleverede materiale.
- Ansøgninger der mangler indhold, eller hvor indholdet ikke kan godkendes, vil blive returneret

Overgangsordninger

For ansøgere

Ansøgninger efter de gamle retningslinjer godkendes, når elementer er gennemført inden 31. december. 2023.

Overgangsordning

Nedenfor er gennemgået detaljer i overgangsordninger for de enkelte elementer i specialistedannelserne.

For godkendelse af supervision der er i overskud, men ligger før autorisationsdato

Indtil overgangsordningen udløber, (31. december 2023) kan timer der er i overskud fra autorisation benyttes, efter samme principper som ovenfor beskrevet. (se ansøgning om godkendelse nr. 2 specialist)

For genbrug af supervisionstimer i specialistansøgning nr. 2

Godkendes når de indgår i ansøgninger, der kan endeligt godkendes inden 31. december 2023

Specialistedannelserne i Psykopatologi og Psykoterapi godkender at man genbruger supervision, der lever op til uddannelsens specifikke krav:

- I specialistedannelsen Psykoterapi med voksne godkendes op til 60 timers supervision af udredning, som er gennemført som en del af specialistedannelsen i Psykopatologi
- I specialistedannelsen i Psykopatologi godkendes op til 60 timers supervision af intervention, som er gennemført i forbindelse med en anden specialistedannelse indenfor voksenområdet, fx Psykoterapi med voksne.

For godkendelse af personligt udviklingsarbejde efter de gamle retningslinjer:

- gruppestørrelser op til 12 personer
- grupper der er sammensat med flere end 25% andre faggrupper

Alle timerne godkendes når de er gennemført inden d. 31. december 2023

Teori

For godkendelse af teori efter gamle retningslinjer:

- Godkendelse af timer ved brug af det fleksible valg

En samlet ansøgning om godkendelse som specialist, hvor der indgår timer i det fleksible valg, skal senest være indsendt til sekretariatet inden 31. december 2023

- Krav om nye obligatoriske kurser i specialiseringsmoduler:

Der er ændret indhold i følgende uddannelser:

- Specialistedannelsen i Klinisk Børne og Unge psykologi:
  - Psykoterapeutiske metoder (klinisk teori og træning) er ændret fra 78 timer til 90 timer.
  - Udredning/Klinisk undersøgelsesmetodik er ændret fra 48 timer til 36 timer
- Specialistedannelsen i Klinisk Neuropsykologi med børn og unge
  - Der er underopdelinger af kurser på specialiseringsmodulet
- Specialistedannelsen i Sundhedspsykologi:
  - Nyt kursus: udredning som teori i specialiseringsmodulet
- Specialistedannelsen i Psykopatologi:
  - Neuropsykologiske tilstande er nu obligatorisk indhold på specialiseringsmodulet
  - Diagnostik og psykopatologi har ændret timetal til 24 timer
- Specialistedannelsen i Psykotraumatologi:
  - Nyt kursus: Sekundær traumatisering er obligatorisk på specialiseringsmodulet
  - Naturlige og komplicerede sorgreaktioner voksne, samt Krise og sorg Børn-og unge er nu obligatoriske kurser på specialiseringsmodulet.
- Specialistedannelsen i Klinisk Neuropsykologi:
  - Nogle af kurserne har ændret timetal/navn

- Der er underopdelinger af kurserne på specialiseringsmodulet.
  - Nyt kursus: Neuropsykiatri erstatter 30 valgfri timer
  - Specialistuddannelsen i Gerontopsykologi: Kurserne har ændret fordeling og indhold til:
    - Almen gerontopsykologi 42 timer, er ændret og udspecificeret med flere underkategorier
    - Intervention 48 timer, er ændret og udspecificeret med flere underkategorier
    - Relevante valgfrie kursusaktiviteter (18 timer) UDGÅR og erstattes af Kursus om: Kortlægning og intervention af kompleks adfærd ved demens og psykiske lidelser (6 timer) C og
    - Kursus om: Intervention overfor ældre klienter ved livets afslutning (6 timer) D
  - Specialistuddannelsen i Pædagogisk psykologi
    - har ændret timetal
    - og indført valgfrie timer.
  - Specialistuddannelsen i Arbejds- og Organisationspsykologi: ændret timetal (med 2 timer)
- Gammel sammensætning af specialiseringsmoduler godkendes indtil 31. december 2023

Kurser og uddannelser med forhåndsgodkendelse, kan altid godkendes med den merit som er meddelt på tidspunktet for forhåndsgodkendelsen, uanset at retningslinjerne i mellemtiden er ændret.

Vedr. retningslinjerne om at en psykolog maksimalt kan oppebære 2 specialistuddannelser

Med virkning fra 1. januar 2024 afvises ansøgninger om godkendelse af specialistuddannelse nr. 2, hvis man er uddannet som specialpsykolog, eller aktuelt er under uddannelse til specialpsykolog.

For kursusudbydere

Kurser/uddannelser der ikke er forhåndsgodkendt

- Førstegangsgodkendelse af kurser og uddannelser, der allerede er planlagt
- Godkendelse af ældre kurser/uddannelser, der er gennemført efter de gamle retningslinjer

Ansøgning om forhåndsgodkendelse skal senest være indsendt til sekretariatets godkendelse pr. 31. december 2020. Kurset/Uddannelsen skal være helt afsluttet inden d. 31. december 2023.

Der kan ikke godkendes kurser efter retningslinjerne til det fleksible valg.

Forhåndsgodkendte kurser og uddannelser:

Hvis man ønsker at gentage kurset/uddannelsen indenfor godkendelsesperioden på 5 år, skal sekretariatet notificeres med en beskrivelse af kurset og de nye afholdelsesdatoer. Der kan gives en administrativ godkendelse under forudsætning af, at kurset/uddannelsen er en præcis gentagelse af det forhåndsgodkendte. Hvor supervision og personligt udviklingsarbejde indgår i kurset/uddannelsen, kan timerne godkendes efter de gamle retningslinjer, hvis der ansøges om det.

Specialistuddannelsen omfatter følgende dele

Kræver autorisation:

- **Psykologisk praksis**, som skal indeholde mindst 3 års fuldtidsbeskæftigelse, (som ansat eller privatpraktiserende), inden for specialet efter opnået autorisation.
- **Supervision:** 200* timer inden for specialet, efter opnået autorisation

Supervision der er modtaget efter man har indsendt ansøgning om autorisation til Psykolog Nævnet, kan godkendes. Kan på begyndes umiddelbart efter kandidateksamen

- **Teori** – den teoretiske del af specialistuddannelsen består af 4 moduler på i alt 360 timer.
  - Fællesmodul: Enten børne og ungemodulet (90 timer) eller voksenmodulet (90 timer)
  - I specialistuddannelsen i Arbejds- og Organisationspsykologi: A&O modulet (90 timer)
  - Forskningsmodulet, teori og produkt (60 timer)
  - Tværgående modul (60 timer)
  - Specialiseringsmodulet (150 timer)
- **Personligt udviklingsarbejde** 40* timer

*I Specialistuddannelsen i Psykoterapi med børn og unge, og specialistuddannelsen i Psykoterapi med voksne er fordelingen mellem supervision og personligt udviklingsarbejde 160/80

Generel model

Praksis Supervision	3600 timer indenfor specialet, 3 år, efter autorisation			Formål: Sikre den nødvendig bredde inden for de tre hovedområder med særlig vægt på udredning
	200 timers sagssupervision, efter autorisation – I Psykoterapeutisk specialistuddannelse er det 160 timer			
Personligt udviklingsarbejde	40 timer med fokus på egen praksis som psykolog – I Psykoterapeutisk specialistuddannelse er det 80 timer			
Teori: Fællesmoduler	Børn og ungemodul Fælles for Børne- og ungespecialerne 90 timer	Voksenmodul Fælles for voksenspecialerne 90 timer	A&O modul A&O specialist 90 timer	
	Kurser 5.2. Barnets psykiske udvikling og udviklingsforstyrrelser 30 timer 5.3. Psykologisk udredning (tidl. Den psykologiske undersøgelse) 36 timer 5.4. Valg af interventionsformer, børn og unge 12 timer 5.5. Lovgivning og etik i relation til psykologarbejde inden for børne- og ungeområdet 12 timer	Kurser 10.2 Assessment - Systematisk klinisk udredning og vurdering 48 timer 10.4 Personlighedsforstyrrelser og personlighedsteori 18 timer 10.5 Psykoterapeutisk behandling (tidl. Valg af interventionsformer) 12 timer 10.6 Lovgivning og etik i relation til psykologarbejde inden for voksenområdet 12 timer	Kurser 17.2 Kursus 1 - Med individet i fokus: 30 timer 17.3 Kursus 2 – Med gruppen i fokus: 30 timer 17.4 Kursus 3 – Med organisationen i fokus: 30 timer	Formål: Kurserne skal bidrage til at give fleksibilitet og faglig bredde i den enkeltes uddannelsesforløb
Teori: Tværgående modul	Fælles for alle specialer 60 timer Frit valg ift. sammensætning af kurser indenfor formålet for tværgående modul			
Teori: Forskningsmodul	Fælles for alle specialer Hele modulet – undervisning og produkt - tæller 60 timer Undervisning i forskningsmetode udgør minimum 18 timer, hvor fokus er på generelle metodemæssige begreber, evt. suppleret med undervisning og vejledning i relation til et produkt.			
Teori: Specialiseringsmodul	Specialedel for det enkelte speciale 150 timer			Formål: Sikre den specifikke og specialiserede viden inden for det enkelte speciale

Psykologisk praksis, Generelt for alle specialist uddannelser:

Praksiskravet skal sikre, at uddannelsen giver en bred arbejdsmæssig kompetence inden for fagområdet. Praksiskravet kan opnås gennem ansættelse, privat praksis eller egen konsulentvirksomhed.

Kravet til praksis indenfor den valgte Specialistuddannelsesretning udgør 3600 arbejdstimer opnået efter dato for autorisation.

Praksis kan tidligst være gennemført efter 3 års fuldtidsbeskæftigelse. Ved deltidsansættelse, eller hvor man kun delvist opfylder kravet til indhold i ansættelsen, kan kravet om 3600 timer opnås over en tilsvarende længere periode.

Barsel og orlov

Barsel og orlovsperioder tæller ikke med i praksis. Man skal således, uanset barsel og orlovsperioder, kunne dokumentere at have praksiserfaring der svarer til kravet i specialistuddannelsen, og som er indhentet efter autorisation. Praksis er ikke omfattet af aktualitetskravet.

Ved deltagelse i uddannelser hvor der indgår supervision, kan supervision kun tælle hvis den er udført udenfor orlovsperioden. Sagssupervision kræver at der findes aktuelt materiale at superviseres på. Teori der er gennemført under orlov, godkendes.

Psykologisk praksis, Specifikt for uddannelserne:

Klinisk børne- og ungepsykologi

Praksis skal være rettet mod klinisk psykologisk arbejde med børn og unge og kan have både et forebyggende og et behandlende perspektiv i forhold til børn og unges psykiske udvikling og fejludvikling. Det anbefales at have to eller flere ansættelser indenfor området.

De centrale arbejdsområder er:

- Udredning og undersøgelser
- Formidling af psykologisk viden
- Konsultation og supervision af andre faggrupper
- Tilrettelæggelse og supervision af interventionsforløb
- Psykoterapeutiske forløb

Typiske ansættelser for specialet er indenfor:

- Kommunale Børne- og Familieforvaltninger
- Børne- og ungepsykiatri
- Botilbud og institutioner
- PPR
- Privat praksis eller egen konsulentvirksomhed

Klinisk Neuropsykologi med børn og unge

Det er et krav at have mindst 2 ansættelser af mindst ½ års varighed, som dækker forskellige områder indenfor specialistuddannelsens praksis.

Andre praksisforhold, f.eks. flørdning (1 års varighed med 1 ugentlig arbejdsdag på fuld tid) eller praksis i forbindelse med ph.d.-projekt vil efter individuel vurdering kunne godkendes.

Praksis skal være rettet mod neuropsykologisk arbejde med børn og unge, både undersøgelse og intervention.

De centrale arbejdsområder er:

- Klinisk arbejde med børn/unge med de mest almindeligt forekommende børne- og ungepsykologiske vanskeligheder: generelle og specifikke indlæringsvanskeligheder (fx intellektuel funktionsnedsættelse, dysfasi, dysleksi), udviklingsforstyrrelser (fx ADHD, autismespektrumforstyrrelser, affektive lidelser), epileptiske syndromer, medfødte og erhvervede hjerneskader (fx cerebral parese, hovedtraumer), genetiske syndromer m.m.
- Kendskab til andre psykopatologiske tilstande med henblik på differentialdiagnostiske problemstillinger.
- Praktisk erfaring med et bredt udsnit af børne- og ungepsykologiske undersøgelsesmetoder.
- Praktisk erfaring med tilrettelæggelse og udførelse af neuropsykologiske undersøgelser af børn og unge med henblik på diagnosticering, funktionsbeskrivelse og behandlingstilrettelæggelse.
- Praktiske erfaringer med formidling af undersøgelsesresultater og forståelsesramme til klient, familie og andre faggrupper.
- Praktisk erfaring med udarbejdelse af planer for intervention og anden behandling.
- Praktisk erfaring med udførelse af forskellige interventionsformer.

- Praktisk kendskab til familiemæssige og sociale problemer i relation til de nævnte neuropsykologiske problemstillinger samt intervention i relation til disse.
- Praktisk erfaring med tværfagligt samarbejde samt kendskab til de forskellige faggruppers praksis.

Typiske ansættelser for specialet er indenfor

- PPR,
- Børneneuropsykologiske udredningssteder, sundhed, hjerneskade, hospital
- Kommunale Børne-og Familieforvaltninger
- Børne- og ungepsykiatri
- Privat praksis eller egen konsulentvirksomhed

Pædagogisk psykologi

Praksis skal indeholde en variation af nedenstående arbejdsopgaver/arbejdsområder:

- Samspejlet og betydningen af forskellige typer af årsagsfaktorer i den konkrete sag – medicinsk/organiske faktorer, psykologiske faktorer og kontekstuelle faktorer. Forståelse af det enkelte barns perspektiv vil være væsentligt i alle tilfælde.
- Være i stand til at beskrive systemers/organisationers miljø og have fokus på kontekstuelle faktoreres rolle i forbindelse med udvikling af psykisk sundhed og mistrivsel.
- Kunne arbejde med pædagogisk-psykologiske interventionsformer i alle relationsmæssige forhold med baggrund i, at læring er såvel en individuel som social proces.

De centrale arbejdsområder er:

- rådgivning og vejledning af forældre, pædagoger, lærere, skole- og institutionsledere og kommunale ledere i forbindelse med arbejdet med børn og unge.
- udredningsopgaver, der kan afdække behov for at planlægge relevante ændringsprocesser i forbindelse med grupper af børn, daginstitutions- og skoleudvikling eller ændring af eksisterende systemer – herunder indsamling af data på et forskningsmæssigt grundlag.
- gennemføre konkret intervention/udvikling på baggrund af konkrete oplæg til forandringsinitiativer for grupper og organisationer. Psykologen skal medvirke ved såvel planlægning som gennemførelse, evaluering og rapportering af interventionen.

Typiske ansættelser for specialet er indenfor

- PPR

Sundhedspsykologi med voksne, Sundhedspsykologi med børn og unge

Det anbefales at have to eller flere ansættelser indenfor området.

De centrale arbejdsområder er:

Praksis skal indeholde sundhedspsykologiske udredninger og interventioner samt tværfagligt samarbejde omkring flere sygdomskategorier og ved hjælp af en flerfoldig brug af sundhedspsykologiens arbejdsformer. Det bør tilstræbes, at man gør sig erfaringer med både kortere og længere forløb og får erfaringer med både individuelt og gruppebaseret arbejde.

- En for snæver ansættelse skal derfor altid suppleres med aktiviteter i forhold til andre patientgrupper end den, arbejdspladsen fokuserer på, ligesom der skal opnås erfaringer med flere former for sundhedspsykologisk praksis.
- Privat praksis vil i en vis udstrækning blive godkendt, hvis arbejdet har været udført i relation til et klientel med sundhedspsykologiske problemstillinger og med tværfaglige aspekter/kommunikation
- Da det betragtes som væsentligt, at sundhedspsykologen har et godt kendskab til psykiatriske tilstande, vil op til et halvt års ansættelse på en voksenpsykiatrisk hhv. børne og ungdomspsykiatrisk afdeling også kunne godkendes.

Typiske ansættelser for specialet er indenfor

- Somatiske hospitalsafsnit
- Somatiske ambulatorier
- Privat praksis
- Patientforeninger
- Psykiatri (børne- og ungdomspsykiatri hhv. voksenpsykiatri) – ½ år
- Kommunale sundhedstilbud

Specifikke krav til praksis i Specialistuddannelsen i Sundhedspsykologi med børn og unge:

- Psykologen skal være beskæftiget inden for området, fx på en børnepsykiatrisk afdeling.
- I teoridelen skal man gennemføre børne og ungemodulet i stedet for voksenmodulet.
- Kravene til teori og supervision skal relateres til børn og unge.

Psykoterapi med voksne; Psykoterapi med børn og unge

Praksis skal indeholde en variation af psykologiske undersøgelsesmetoder, psykoterapeutiske arbejdsmetoder og problematikker. Klienter skal dække et bredt spektrum af lettere og sværere emotionelle, kognitive, relationelle, adfærdsmæssige og somatiske problematikker. Det bør tilstræbes, at man både gør erfaringer med kortere og længerevarende forløb samt med minimum to terapiformer (fx individuel, par-, familie- og gruppeterapi).

De centrale arbejdsområder er:

- Specialistuddannelsen skal have sit udgangspunkt i, at deltagerne indgår i et psykologfagligt fællesskab med primært psykoterapeutisk indhold. Dette opfyldes normalt gennem ansættelse på relevante arbejdspladser. Dette har til hensigt at forankre til institutioners og systemers virkemåde, herunder at få indblik i organisationers indflydelse og betydning for behandlingsarbejdet.
- Samarbejde med og supervision af andre faggrupper bør indgå i beskæftigelsen.
- Det psykoterapeutiske arbejde består af psykoterapeutisk arbejde (konfrontationstimer). Øvrige relevante opgaver er: visitation, udredning, evaluering, testning, forberedelse, efterbearbejdning etc., supervision af og konsultativ bistand til andre faggruppers behandlingsmæssige opgaver (dvs. pædagogiske, specialpædagogiske, terapi/behandling).

Specifikke krav til praksis i Specialistuddannelsen i Psykoterapi med voksne:**Typiske ansættelser for specialet er indenfor**

- Privat praksis eller egen konsulentvirksomhed
- Voksenpsykiatri
- Somatiske hospitalsafsnit
- Patientforeninger

Specifikke krav til praksis i Specialistuddannelsen i Psykoterapi med børn og unge:

- Psykologen skal være beskæftiget inden for området, fx på en børnepsykiatrisk afdeling.
- I teoridelen skal man gennemføre børne og ungemodulet i stedet for voksenmodulet.
- Kravene til teori og supervision skal relateres til børn og børnepsykoterapi.

Typiske ansættelser for specialet er indenfor

- Privat praksis eller egen konsulentvirksomhed
- Børne- og ungepsykiatri
- Kommunale Børne- og Familieforvaltninger
- PPR

Psykopatologi**De centrale arbejdsområder er:**

I ansættelserne skal psykologen erhverve sig færdigheder omfattende udredning og diagnostik, behandling samt i mindre grad supervision og undervisning. Psykologens arbejdsområde skal være klienter med psykopatologi, forstået som beskrevet i det gældende diagnose-systems (f.eks. DSM/ICD) etablerede syndromer som f.eks. krisetilstande, personlighedsforstyrrelser, udviklingsforstyrrelser, angsttilstande, affektive og psykotiske lidelser, foruden neuropsykiatriske tilstande som demens, misbrug og hjerneskader m.m.

Praksis skal indeholde en variation af nedenstående arbejdsopgaver/arbejdsområder:

Udredning

Psykologen skal have arbejdet med områderne psykologisk testning, diagnostisk interview, ratingscales og inventories (psykiatriske spørgeskemaer) og med klinisk dokumentation i form af journal- & rapportskrivning.

Intervention

Psykologen skal have arbejdet grundigere med mindst én terapiretning (f.eks. enten den psykodynamiske el. den kognitive) og have stiftet kendskab med mindst én anden (f.eks. den systemiske). Psykologen skal have arbejdet med flere terapiformer (f.eks. individuelt, gruppe, familie og par).

Supervision

Supervisionen skal omfatte patientrelateret klinisk materiale. Supervision omfatter supervision af tværfagligt personale; desuden kan supervision af psykologers & lægers psykoterapi samt personaletræning indgå, men kun i mindre omfang. Desuden må man have erfaring med undervisning indenfor specialet.

Typiske ansættelser for specialet er inden for:

- Voksenpsykiatrien
- Retslige instanser (herunder fængsler, kriminalforsorg, statsforvaltning),
- Regionale og private udredningsklinikker (herunder arbejdsmedicinsk, psykologhuse).
- Praksis inden for områderne gerontopsykiatri samt børne/ungdomspsykiatri medregnes i mindre grad – ½ år

Psykotraumatologi

De centrale arbejdsområder er:

Beskæftigelsen skal indeholde direkte sagsarbejde udført som led i ansættelse på relevant arbejdssted eller i privat praksis med tilknytning til offentlige eller private krisepsykologiske beredskaber/overenskomster.

Klientarbejdet skal dække forskellige former for traumer, og hovedvægten af arbejdet skal bestå af selvstændige interventions- og behandlingsforløb.

Typiske ansættelser for specialet er indenfor:

- Kriseberedskab på hospital eller andre offentlige instanser
- Tilknyttet til forsikringsordninger vedr. kriseberedskab
- Voksepsykiatri
- Privat praksis eller egen konsulentvirksomhed

Klinisk Neuropsykologi

Specialistuddannelsen i klinisk neuropsykologi skal kvalificere dig til selvstændigt at kunne varetage udredning og intervention inden for det neuropsykologiske arbejdsområde. Med henblik på at, du opnår bredde i praksis, skal du have mindst to forskelligartede ansættelser inden for det voksenneuropsykologiske område af minimum ½ års varighed.

Det forventes, at du gennem ansættelsesforholdene tilegner dig erfaring med udredning og intervention og samlet set opfylder følgende:

- Erfaring med et bredt udsnit af neurologiske sygdomme (f.eks. apopleksi, hovedtraumer, neurodegenerative sygdomme, epilepsi, hjernetumorer, neuroinfektioner og anoksiske skader).
- Samarbejde med neurologer eller neurokirurger med henblik på at opnå kendskab til disse speciallægers praksis (f.eks. den neurologiske undersøgelse og brug af diagnostiske billeddannelsesteknikker).
- Praktisk erfaring i at gennemføre neuropsykologiske vurderinger af neurologiske patienter med henblik på diagnostik, behandlingstilrettelæggelse og evaluering.
- Kendskab til et bredt udsnit af neuropsykologiske undersøgelsesmetoder og evne til kritisk at kunne vurdere indsamlede data.
- Erfaring med mundtlig og skriftlig formidling af undersøgelsesresultater til klienter, pårørende og samarbejdspartnere.
- Kendskab til psykopatologiske tilstande med henblik på differentialdiagnostiske problemstillinger.
- Erfaring med flere faser i sygdoms- og rehabiliteringsforløbet.
- Kendskab til rehabiliteringsbehov og -muligheder for personer med følger efter hjerneskader.
- Erfaring med indsatser inden for tværfagligt teamsamarbejde, herunder viden om øvrige faggruppers arbejde og principper for rehabilitering.
- Erfaring med pårørendearbejde i form af f.eks. formidling, rådgivning og støtte.

Typiske ansættelser for specialet er indenfor:

- Neurologiske hospitalsafdelinger
- Neurokirurgiske hospitalsafdelinger
- Neurorehabilitering
- Neuropsykiatriske enheder

Gerontopsykologi

Det anbefales at have mere end én ansættelse indenfor det gerontopsykologiske speciale

De centrale arbejdsområder er:

Praksis skal indeholde såvel udredning som intervention overfor målgruppen af ældre klienter og beskæftigelsen må repræsentere en bred vifte af gerontopsykologiske problemstillinger, som ofte er kendetegnede af, at der både somatiske, personlighedsmæssige, kognitive og psykiatriske kompleksiteter. Desuden må man have erfaring med supervision og undervisning indenfor specialet.

En for snæver praksis indenfor specialet må suppleres med relevante aktiviteter, der kan komplementere den øvrige erfaring. Eks vil privat praksis kunne anerkendes som supplement, hvis arbejdet har været udført i relation til et klientel med gerontopsykologiske problemstillinger. Praksis der indeholder erfaring med psykiatriske, personlighedsmæssige og kognitive problemstillinger anbefales som værende nødvendig erfaring, både hvad angår udredning og intervention.

Typiske ansættelser for specialet er indenfor:

- Gerontopsykiatriske og geriatriske afdelinger
- Kommunale institutioner og forvaltninger
- Privat praksis eller egen konsulentvirksomhed

Arbejds- og Organisationspsykologi

Det anbefales at have to eller flere ansættelser indenfor området.

De centrale arbejdsområder er:

Praksiserfaring opnås gennem kontakt med kunder, klienter og brugere inden for det arbejds- og organisationspsykologiske felt.

- Har man f.eks. haft ansættelse i et konsulentfirma, må praksiserfaringerne ikke udelukkende omhandle rekrutteringsarbejde. Der skal være en vis bredde, så andre typer af relevant praksis er inkluderet i erfaringerne. Dette udelukker ikke, at erfaringen kan opnås gennem en enkelt ansættelse, men arbejdet må i så fald indeholde forskellige praksisformer.
- Er man beskæftiget med andre opgaver, fx ledelse, eller andre fagspecialer, skal praksis strække sig over tilsvarende flere år inden for specialet.

Typiske ansættelser for specialet er indenfor

- Privat virksomhed, konsulentfunktion
- HR. funktion
- Tilsyn, kommunal statslig
- Selvstændig konsulentpraksis

Supervision, Generelt for alle specialist uddannelser

Formål

Formålet med supervision er at arbejde med integration af teori og praksis, og udvikle supervisantens professionsudøvelse indenfor specialet. Fokus for supervisionen kan være sagsforståelse, psykolog-klient-reltionen, eller kontekst og rammers indflydelse.

Indhold

Hovedparten af supervisionens indhold skal være relateret til det enkelte specialistuddannelsers konkrete arbejdsfelt med klient, gruppe eller organisation. Heri skal indgå udredning såvel som intervention. Supervisionen skal dække væsentlige aspekter i psykologens praksis, og vil typisk omhandle følgende, i de kliniske uddannelser:

- Udredning (undersøgelsesmetoder, diagnostik mv.)
- Intervention
- Det tværfaglige samarbejde
- Supervision af andre faggrupper
- De etiske, organisatoriske og lovmæssige forhold, der er forbundet med arbejdet.

I specialistuddannelsen i Arbejds- og Organisationspsykologi er udredning, intervention, det tværfaglige samarbejde, supervision af andre faggrupper, de etiske, organisatoriske og lovmæssige forhold dækket af:

- Kontraktindgåelse, analysearbejde, kortlægning, implementering og evaluering
- Psykologens rolle i egen organisation og i kunde/klientsystemets organisation
- Relationer og disses betydning for et sagsforløb
- Organisationens struktur og kulturens betydning for fremdrift og proces i sagen

Sammenhæng mellem teori og supervision

Det anbefales at man deltager i supervision i tilknytning til længerevarende uddannelsesforløb, hvis det er tilrettelagt som en del af forløbet. Dette gælder for specialistuddannelsen i:

- Klinisk Børne- og ungespsykologi,

Det er et **krav** at supervisionen er gennemført i forbindelse med et længerevarende uddannelsesforløb.

Dette gælder for specialistuddannelserne i:

- Psykoterapi med børn og unge
- Psykoterapi med voksne
- Arbejds- og Organisationspsykologi

Sammenhæng mellem praksis og supervision

- I specialistuddannelsen i Klinisk neuropsykologi anbefales, at der er supervision i tilknytning til hvert arbejdssted.

Supervisionstimer som personligt udviklingsarbejde

- I specialistuddannelserne i Klinisk Neuropsykologi og Klinisk Neuropsykologi med børn og unge, kan supervision også tælle som personligt udviklingsarbejde hvis fokus for supervisionen er psykolog-klient-relationen.

Fordeling af timerne

Det generelle krav til supervision er 200 timer (160 timer for Psykoterapi), som skal fordeles på følgende måde:

- Man skal modtage supervision både i intervention og udredning. (mindst 40 timer i hver)
- Man skal modtage supervision af mindst to forskellige supervisorer.
- 40 supervisionstimer skal være individuel supervision.
- 40 supervisionstimer skal være gruppe supervision
- 20 supervisionstimer skal være ekstern supervision

Variationer i fordeling af timerne

- I specialistuddannelsen i Psykoterapi, er kravet 160 timers supervision.

Gruppestørrelse og sammensætning:

- 2-8 personer godkendes.
- Ved supervision i en gruppe, skal gruppen sammensættes så 75 % er psykologer og læger, samt andre relevante akademikere, max. 25% andre faggrupper (f.eks. sygeplejersker, pædagoger, socialrådgivere, psykologpraktikanter, mv.)
- Gensidig supervision kan ikke godkendes.

Krav til supervisors kompetencer

Hovedparten (140 timer) (130 timer for Psykoterapi) af supervisionen skal være udført af en psykolog med specialistgodkendelse i samme speciale.

Der godkendes op til 60 timers supervision (30 timer for psykoterapi), hvis supervisors kompetencer er en af følgende:

- Psykologer med specialistgodkendelse i andre specialistuddannelser.
- Psykiatere der er godkendte som specialist og supervisor iht. samarbejdsaftalen med Dansk Psykiatrisk Selskab og Børne - og Ungdomspsykiatrisk Selskab.
- Specialpsykologer i hhv. børne- og ungdomspsykiatri og voksenpsykiatri godkendes som supervisorer i udredning, men ikke i intervention.
- Psykologer og andre akademikere med relevante spidskompetencer, efter konkret vurdering af fagnævnet.

Der kan efter en konkret vurdering, godkendes mere end 60 timers supervision udført af supervisorer med ovenstående kvalifikationer. Dette gælder følgende specialistuddannelser:

- Klinisk Neuropsykologi med børn og unge
- Pædagogisk Psykologi
- Sundhedspsykologi med børn og unge, Sundhedspsykologi med voksne
- Psykotraumatologi
- Klinisk Neuropsykologi
- Gerontopsykologi
- Arbejds- og Organisationspsykologi

Variationer i krav til supervisors kompetencer

I specialistuddannelsen i Psykoterapi, er kravet 130 timers supervision der skal være udført af en psykolog med specialistgodkendelse i samme speciale. (Specialist i Psykoterapi, specialist i Psykoterapi med børn- og unge og specialist i Psykoterapi med voksne) Der kan modtages supervision af alle de nævnte specialister, uanset om de er godkendt indenfor hhv. børn og unge eller voksenområdet.

Øvrige krav til supervision:

- Supervisor kan ikke samtidigt varetage det personlige udviklingsarbejde
- Der kan godkendes 1 forløb op til 30 timer (Max. 6 timer dagligt), når supervisionen er tilrettelagt som et samlet forløb, f.eks. i løbet af en uge
- Ift. ekstern supervision: Der godkendes ikke forløb, hvor man har en arbejdsmæssig relation til supervisor. Med "arbejdsmæssig relation" menes at man deler arbejdsplads med samme faglige ledelse, og er i samme kollega-gruppe

Tidspunkt

- Supervision der har indgået som en del af autorisationsgrundlaget kan ikke godkendes hverken i første eller andet speciale. Supervision der er modtaget efter man har indsendt ansøgning om autorisation til Psykolog Nævnet, kan godkendes.

Overgangsordning

Godkendes når de indgår i ansøgninger, der kan endeligt godkendes inden 31. december 2023

Specialistuddannelserne i Psykopatologi og Psykoterapi godkender at man genbruger supervision, der lever op til uddannelsens specifikke krav:

- I specialistuddannelsen Psykoterapi med voksne godkendes op til 60 timers supervision af udredning, som er gennemført som en del af specialistuddannelsen i Psykopatologi
- I specialistuddannelsen i Psykopatologi godkendes op til 60 timers supervision af intervention, som er gennemført i forbindelse med en anden specialistuddannelse indenfor voksenområdet, fx Psykoterapi med voksne.

Definition af gruppesupervision og individuel supervision:

- Gruppesupervision er, når der er 2 eller flere psykologer samt supervisor til stede.
- Grupper på flere end 8 personer godkendes ikke.

Elektroniske medier

Supervision via elektroniske medier godkendes, hvor det er udført i overensstemmelse med Dansk Psykolog Fornings Retningslinjer for teknologiunderstøttede psykologydelser.

Evaluering

Psykolog og supervisor skal løbende evaluere supervisionen for at sikre, at den samlede supervision findes tilfredsstillende gennemført. Supervisionsforløb, der ikke er gennemført tilfredsstillende, kan ikke indgå i en specialistuddannelse.

Guidelines for supervisorer

- At være supervisor indebærer, at man påtager sig ansvaret for, at supervisanten modtager kvalificeret vejledning i forhold til de arbejdstemaer, der er aftalt.
- Supervisor skal have dokumenteret faglig kompetence inden for de områder, som vedkommende påtager sig at supervisere i.

Personligt udviklingsarbejde, generelt for alle specialistuddannelser

Formål

Det personlige udviklingsarbejde har fokus på psykologen, og skal sikre, at psykologen får lejlighed til at arbejde med de personlige muligheder og begrænsninger som psykolog. Herunder et krav om at kikke indad i forhold til det, man selv bringer med sig i det arbejde, man udfører som psykolog.

Indhold

Man kan arbejde med det personlige udviklingsarbejde på forskellige måder:

- egenterapi
- feedback på personlig stil og egen rolle

I nogle specialistuddannelser kan supervision med fokus på relationelle aspekter (psykolog-klient-relationen) tælle som personligt udviklingsarbejde. Dette gælder følgende uddannelser:

- Uddannelsen til specialist i klinisk Neuropsykologi med børn og unge
- Uddannelsen til specialist i klinisk neuropsykologi

Timekrav

Kravet er generelt 40 timers (80 timer for Psykoterapi) personligt udviklingsarbejde.

- Timerne kan gennemføres som individuelle timer eller gruppetimer, eller de kan være tilrettelagt ifb. med et uddannelsesforløb, samt en kombination af disse.
- I specialistuddannelsen i Arbejds- og Organisationspsykologi er det et krav, at man deltager i personligt udviklingsarbejde i tilknytning til længerevarende uddannelsesforløb.

Variation i timekrav

80 timer for Specialistuddannelsen i Psykoterapi med børn- og unge og Specialistuddannelsen i Psykoterapi for voksne.

Krav til terapeutens kompetencer

- Man skal vælge en Psykolog med specialistgodkendelse.
- Er man ansøger til specialistuddannelsen i Psykoterapi med børn- og unge og Specialistuddannelsen i Psykoterapi for voksne, anbefales det, at man vælger en Psykolog der har specialistgodkendelse i Psykoterapi.
- Psykologer og andre akademikere med relevant spidskompetence, kan godkendes efter konkret vurdering i fagnævnene. Relevant spidskompetence er f.eks. en psykoteraeutisk videreuddannelse svarende til grundlagsteori i specialiseringsmodulet i Psykoterapi.

Øvrige krav til personligt udviklingsarbejde:

- Der kan max. godkendes 15 timers mindfulness baseret intervention som personligt udvikling, og hvis det personlige udviklingsarbejde i øvrigt lever op til kravene.
- Der kan godkendes 1 forløb op til 30 timer (Max. 6 timer dagligt), når det personlige udviklingsarbejde er tilrettelagt som et samlet forløb f.eks. i løbet af en uge
- Supervisor kan ikke samtidigt varetage det personlige udviklingsarbejde
- Der godkendes ikke forløb, hvor man har en personlig relation til terapeuten
- Der godkendes ikke forløb, hvor man har en arbejdsmæssig relation til terapeuten. Med "arbejdsmæssig relation" menes at man deler arbejdsplads med samme faglige ledelse og er i samme kollegagrube.

Tidspunkt

- Personligt udviklingsarbejde godkendes, hvis det er gennemført efter kandidateksamen.
- Det er ikke et krav at man er autoriseret.

Gruppestørrelser og sammensætning

- Gruppestørrelse: 2-8 personer godkendes.
- Ved personligt udviklingsarbejde i en gruppe skal gruppen sammensættes så 75 % er psykologer og læger, samt anden relevant akademisk faggruppe, max. 25% andre faggrupper (f.eks. sygeplejersker, pædagoger, socialrådgivere, psykologpraktikanter, mv.)

Elektroniske medier

Personligt udviklingsarbejde via elektroniske medier godkendes, hvor det er udført i overensstemmelse med Dansk Psykolog Forenings Retningslinjer for teknologiunderstøttede psykologydelse

Teori: Fællesmoduler: voksenmodul, børne og ungemodul, og Arbejds- og Organisationspsykologisk modul

Fællesmodul er en samlebetegnelse for kurser der deler indhold i hhv. voksen og børnespecialistuddannelserne.

Modulerne er sammensat af 5 eller flere kurser med forskelligt indhold. (90 timer)

Fællesmoduler	Børn og ungemodul Fælles for Børne- og ungespecialerne 90 timer	Voksenmodul Fælles for voksenspecialerne 90 timer	A&O modul A&O specialist 90 timer	Formål: Sikre den nødvendig bredde inden for de tre hovedområder med særlig vægt på udredning
	Kurser: 5.2. Barnets psykiske udvikling og udviklingsforstyrrelser 30 timer 5.3. Psykologisk udredning (tidl. Den psykologiske undersøgelse) 36 timer 5.4. Valg af interventionsformer, børn og unge 12 timer 5.5. Lovgivning og etik i relation til psykologarbejde inden for børne- og ungdomsområdet 12 timer	Kurser 10.2 Assessment - Systematisk klinisk udredning og vurdering 48 timer 10.4 Personlighedsforstyrrelser og personlighedsteori 18 timer 10.5 Psykoterapeutisk behandling (tidl. Valg af interventionsformer) 12 timer 10.6 Lovgivning og etik i relation til psykologarbejde inden for voksenområdet 12 timer	Kurser 17.2 Kursus 1 - Med individet i fokus: 30 timer 17.3 Kursus 2 – Med gruppen i fokus: 30 timer 17.4 Kursus 3 – Med organisationen i fokus: 30 timer	

Overgangsordning**Godkendes indtil 31. december 2023:**

Fællesmodulerne er omfattet af det fleksible valg. Hele indholdet kan erstattes af kurser der er godkendt på specialiseringsmoduler indenfor voksen, hhv. børnespecialistuddannelserne. Se retningslinjerne vedr. det fleksible valg.

Underviserkompetencer

Psykolog med specialistgodkendelse, psykolog med ph.d.-uddannelse eller anden relevant akademisk faggruppe ifølge Specialistuddannelsesudvalgets vurdering. Psykiater med specialist og supervisor godkendelse af DPS.

Deltagerforudsætninger

Mindst 75 % udgøres af psykologer og læger, samt anden relevant akademisk faggruppe, og max. 25 % udgøres af andre faggrupper (eks, sygeplejersker, pædagoger, socialrådgivere, psykologpraktikanter, mv.)

Andre akademikere end psykologer skal have en relevant uddannelse i forhold til de specialistuddannelser, som er kurssets målgruppe.

Øvrige kurser der godkendes:

Kurser og uddannelser med forhåndsgodkendelse, kan altid godkendes med den merit som er meddelt på tidspunktet for forhåndsgodkendelsen, uanset at retningslinjerne i mellemtiden er ændret.

Kurser fra specialpsykologuddannelsen, der er forhåndsgodkendt.

Andre kurser der opfylder rammerne for specialistuddannelse, men ikke har opnået forhåndsgodkendelse, efter vurdering ifb. med ansøgning om godkendelse som specialist.

Tilmelding

- Der kan findes aktuelle kurser i kursuskalenderen.
- Kursuskalenderen indeholder kurser udbudt af Dansk Psykolog Forenings kursusafdeling, samt kredse, sektioner og selskaber i Dansk Psykolog Forening. Kurser der udbydes af private vises ikke i kursuskalenderen.

Teori: Børn og ungemodulet 90 timer

Er målrettet alle specialistedannelser indenfor børne- og ungeområdet. Formålet er at give en bred teoretisk viden indenfor børn og ungeområdet. Der lægges vægt på udredning af barnet og den unge individuelt, i dets nære relationer og i dets omgivelser i øvrigt. Kurserne skal give indsigt i nyere forskning indenfor de områder, der undervises i, samt viden om relevant lovgivning og om etiske problemstillinger i forbindelse med psykologarbejde inden for børn og ungeområdet.

Modulet er obligatorisk i følgende specialistedannelser:

- Psykoterapi med børn og unge
- Klinisk Børne- og Ungepsykologi
- Sundhedspsykologi med børn og unge
- Pædagogisk Psykologi
- Klinisk Børnepsykologi

Formål med det samlede børn og ungemodul er:

- at kunne identificere de mest almindelige vanskeligheder og udviklingsforstyrrelser hos børn og unge
- at kunne identificere de mest almindelige udviklingsforstyrrelser efter et anerkendt diagnosesystem som ICD eller DSM
- at have kendskab til dette diagnosesystems muligheder og begrænsninger
- at kunne foretage udredninger af børn og unge med udviklingsforstyrrelser
- at kunne vælge interventionsformer, som er relevante for forskellige typer af forstyrrelser
- at kunne vurdere sin specialistedannelses muligheder og begrænsninger med henblik på relevant videreudvikling
- at have kendskab til relevant lovgivning samt etiske problemstillinger i forbindelse med psykologarbejdet inden for børneområdet.

Obligatoriske kurser i børn og ungemodulet

5.2. Barnets psykiske udvikling og udviklingsforstyrrelser 30 timer

- Den normale sociale, emotionelle og kognitive udvikling. Undervisningen skal fokusere på empirisk viden om udviklingen hos børn og unge.
- Klassifikation af psykiske forstyrrelser ud fra anerkendte diagnosesystemer som ICD og DSM. Hovedvægten lægges på ICD.
- Forekomst, ætiologi og udviklingsforløb ved de almindeligste udviklingsforstyrrelser, herunder forstyrrelse af aktivitet og opmærksomhed, spektret af autismedforstyrrelser, specifikke indlæringsvanskeligheder, generelle indlæringsvanskeligheder, adfærdsforstyrrelser, sociale funktionsforstyrrelser, emotionelle forstyrrelser samt medfødt og erhvervet hjerneskade.

5.3. Psykologisk udredning (tidl. Den psykologiske undersøgelse) 36 timer

Der skal undervises i følgende undersøgelsesmetoder:

- Psykologiske test. Hovedvægten skal lægges på de brede kvantitative test, men kvalitative test skal også inddrages.
- Observationsmetoder.
- Rating scales, spørgeskemaer, interview.
- Metoder til undersøgelse af det familiemæssige og sociale miljø.

Desuden skal der undervises i:

- Den hypoteseafprøvende procedure.
- Psykometriske egenskaber ved anvendte undersøgelsesmetoder.
- Differentialdiagnostiske problemstillinger.
- Tolkning af undersøgelsesresultater.
- Rapportskrivning.
- Formidling af resultater til barnet eller den unge, familien og behandlere.

5.4. Valg af interventionsformer, børn og unge 12 timer

Formål: Formålet er, at deltagerne efter endt kursus kan beslutte og tilrettelægge relevante interventionsformer for børn og unge i udsatte situationer, samt at deltagerne kan vurdere effekten af den valgte interventionsform.

Deltagerne trænes i at inddrage diagnostiske, funktionelle, kontekstuelle og sociale tilgange som grundlag for dette arbejde. Desuden inviteres deltagerne til at reflektere over psykologens muligheder for at intervenere i forhold til individ, familie, gruppe og samfund på baggrund af teoretisk og empirisk viden.

Temaer: De almindeligste interventionsformer ift. forældre, børn, unge og familier, evidensbaseret praksis, pædagogiske/psykologiske handleplaner, evaluering af effekten ved valgte interventionsformer.

5.5. Lovgivning og etik i relation til psykologarbejde inden for børne- og ungeområdet 12 timer

Undervisning i de relevante love inden for børne- og ungeområdet:

- Psykologloven
- Forvaltningsloven
- Lov om social service
- Folkeskoleloven

Der skal desuden undervises i etik i relation til de psykologiske arbejdsopgaver, herunder udfærdigelse af rapporter, formidling, rådgivning samt behandling.

Teori: Voksenmodul 90 timer

Skal give en bred teoretisk viden inden for voksenområdet med særlig vægt på kendskab til udredning. Voksenmodul skal sikre, at psykologen er i stand til at foretage en faglig metodisk udredning af psykiske forstyrrelser hos voksne.

Psykologen skal via voksenmodul opnå indsigt i at kunne stille, beskrive og formidle forslag til diagnoser samt kunne visiterer til rette behandling på et dokumenteret grundlag. Kurserne skal give indsigt i nyere forskning indenfor de områder, der undervises i, samt viden om relevant lovgivning og om etiske problemstillinger i forbindelse med psykologarbejde inden for voksenområdet.

Modul er obligatorisk i følgende specialistuddannelser:

- Sundhedspsykologi med voksne
- Psykoterapi med voksne
- Psykopatologi
- Klinisk Neuropsykologi
- Psykotraumatologi
- Gerontopsykologi

Formålet med det samlede voksenmodul er:

- at psykologen kan foretage metodisk forsvarlige udredninger af voksne med psykiske forstyrrelser.
- at psykologen kan stille, beskrive og formidle korrekte diagnoser.
- at psykologen er i stand til at vælge de interventionsformer, der er relevante for forskellige typer af forstyrrelser. Der skal lægges vægt på interventionsformer med en dokumenteret effekt.
- at psykologen er i stand til at vurdere egen specialistuddannelses muligheder og begrænsninger med henblik på vurdering af, hvornår en sag eller dele heraf skal visiteres til en andet specialistuddannelse.
- at psykologen får kendskab til, hvordan overordnede psykiske funktioner og processer afgrænses og defineres inden for den nyere forskning på området for at opnå fælles brug af termer.
- at psykologen får viden om relevant lovgivning samt etiske problemstillinger i forbindelse med psykologarbejde inden for voksenområdet.

Obligatoriske kurser i voksenmodul

Undervisningen kan være mere eller mindre bredt orienteret alt afhængigt af timeantallet. Eksempler på kursustyper med et mere afgrænset område og timeantal kunne være: det diagnostiske dynamiske interview, hospitalsudredning, ICD systemet, assessment af ikke-psykotiske lidelser, assessment af sværere psykiatriske lidelser, assessment af angsttilstande og assessment inden for revalidering.

10.2 Assessment - Systematisk klinisk udredning og vurdering 48 timer

Tidligere også 10.3 Differentialdiagnostik

Formål

Formålet med teorimodul er, at deltagerne skal få et omfattende kendskab til undersøgelsesprocedurer, test og diagnostisk klassifikation for på denne baggrund at kunne planlægge undersøgelsesforløb, således at de forelagte problemstillinger belyses bedst muligt.

Deltagerne undervises i at beskrive klienter og patienters aktuelle funktionsniveau på det kognitive, emotionelle og adfærdsmæssige område.

Mindst halvdelen af timerne bør tage sit udgangspunkt i det store mellemområde af lidelser, som psykologer ofte arbejder med, dvs. personligheds-mæssige problemer og lette til middelsvære symptomtilstande.

Det er centralt, at deltagerne får et både nuanceret og præcist kendskab til, hvornår en tilstand kan betegnes med en anerkendt psykiatrisk diagnose. Derfor bør der undervises i både kriterierne for de mest almindelige diagnoser og i undersøgelsesmetoder, der er udviklet med henblik på afklaring af disse.

Vigtige delmål

Vigtige delmål er for det første, at deltagerne opnår indsigt i de anvendte metoders muligheder og begrænsninger. For det andet skal man opnå færdighed i at kunne bedømme, hvornår opgaver skal videresendes til andre specialister eller faggrupper med henblik på yderligere udredning og eventuelt behandling.

Desuden er det vigtigt, at deltagerne får kendskab til komplicerede typer af opgaver og problemstillinger inden for eksempelvis retspsykiatri og neurologi.

Kurser

Undervisningen kan være mere eller mindre bredt orienteret alt afhængigt af timeantallet. Eksempler på kursustyper med et mere afgrænset område og timeantal kunne være: det diagnostiske dynamiske interview, hospitalsudredning, ICD systemet, assessment af ikke-psykotiske lidelser, assessment af sværere psykiatrisk lidelser, assessment af angsttilstande og assessment inden for revalidering.

10.4 Personlighedsforstyrrelser og personlighedsteori 18 timer

Formålet med dette element er at give deltagerne en sammenhængende viden om personlighedsforstyrrelser og psykopatologi i et udviklingspsykologisk perspektiv.

Der undervises i, hvordan biologiske, psykologiske og sociale forhold former personlighedsdannelsen og danner grundlaget for disse forstyrrelser.

Der undervises i det dynamiske samspil mellem de forskellige faktorer. Grænseområderne til mere alvorlige forstyrrelser, skizofreni, depression og paranoia inddrages.

10.5 Psykoterapeutisk behandling (tidl. Valg af interventionsformer) 12 timer

Tidligere 10.5 Valg af interventionsformer

Formålet med dette element er at give deltagerne en nuanceret viden om psykoterapeutisk behandling.

Deltagerne skal opnå en overordnet forståelse for kompleksiteten bag vurderingen af henvendelsesårsager, psykisk lidelse og diagnostik.

Deltagerne skal opnå viden om, hvad der virker ved psykoterapi og lære at forholde sig reflekterende til de forskellige elementer af den psykoterapeutiske behandling – f.eks. den valgte teknik, klientens ønsker og forudsætninger for psykoterapeutisk behandling, samt terapeutens egne styrker og svagheder.

10.6 Lovgivning og etik i relation til psykologarbejde inden for voksenområdet 12 timer

Undervisning i de relevante love inden for voksenområdet (psykologloven, forvaltningsloven, relevant lovgivning på social- og sundhedsområdet).

Der skal desuden undervises i etik i relation til forskellige psykologiske arbejdsopgaver, herunder udfærdigelse af rapporter, rådgivning og anden form for formidling.

Teori: Arbejds- og organisationsmodul 90 timer

Specialistuddannelsen i Arbejds- og Organisationspsykologi indeholder et selvstændigt modul, der ikke deler indhold med andre specialistuddannelser.

Arbejds- og organisationsmodul skal sikre en grundlæggende introduktion til arbejds- og organisationspsykologiens genstandsfelt, teorigrundlag og metoder.

Formålet med det samlede Arbejds- og organisationsmodul er

- Kendskab til, hvordan man kan foretage relevante og metodisk forsvarlige udredninger af arbejds- og organisationspsykologiske problemstillinger på individ-, gruppe-, organisations- og samfundsniveau.
- Kompetence til at kunne vurdere forskellige metoders anvendelighed, deres styrker og svagheder samt deres forankring i de arbejds- og organisationspsykologiske teorier.
- Kendskab til de mest gængse interventionsformer i forhold til de forskellige typer problemstillinger der arbejdes med på individ, gruppe og organisationsniveau. Der lægges vægt på, at det så vidt muligt er interventionsformer med en dokumenteret effekt.

- Kendskab til relevante og aktuelle udviklingstendenser herunder forskning inden for arbejds- og organisationspsykologiens genstandsfelt fx i forhold til organisering, ledelse og arbejdsliv.
- Kendskab til relevant lovgivning inden for området.
- Forståelse for nødvendigheden af løbende at reflektere over egen praksis og tage ansvar for sin egen fortsatte udvikling, som arbejds- og organisationspsykolog.

17.2 Kursus 1 - Med individet i fokus: 30 timer

Formål

Formålet med kurset er, at deltagerne får kendskab til forskellige teorier og modeller til belysning af individets trivsel, udvikling og læring i en arbejdsrelateret kontekst, samt til individets reaktioner i forskellige belastningssituationer som fx stress eller udbrændthed, med henblik på at kunne identificere problemer og udviklingsmuligheder for den enkelte og udforme relevante interventionsstrategier for den enkelte medarbejder eller leder.

Specialisten forventes efter gennemført kursus at være introduceret til:

Relevant teori om stress og udbrændthed.

Relevant teori om, hvad der skaber trivsel og mental sundhed for den enkelte.

Relevant teori om hvordan voksne lærer og udvikler sig også under pres.

Metoder til afdækning af arbejdsvilkår for individet og vurdering af samspillet og betydningen af disse.

Symptomer på belastningsreaktioner og relevante tests og diagnostiske redskaber i forbindelse med afdækning heraf.

Praksis, lovgivning og etik ved udarbejdelse af relevante erklæringer.

Metoder til tilrettelæggelse af behandlings-/samtaleforløb for enkeltpersoner med forskellige grader af stress og udbrændthed.

Måder at kunne indgå i dialog med eventuel arbejdsplads og relevante myndigheder om medarbejders tilbagevenden til arbejdet i forbindelse med behandling af stress og udbrændthed.

Forskellige typer af medarbejdersamtaler som redskab til individuel udvikling på arbejdspladsen.

Metoder til assessment af kompetenceudviklingsbehov hos enkeltpersoner.

Metoder til tilrettelæggelse af individuelle udviklingsforløb for ledere og nøglepersoner.

Specialisten forventes desuden at kunne:

Reflektere over individets potentielle sårbarhed i den igangværende opgave/proces og kunne håndtere dette på en etisk forsvarlig måde.

Reflektere over eventuelle samfundsmæssige og organisatoriske vilkårs betydning for individets behov og udviklingsmuligheder.

Det forudsættes, at deltagerne på minimumsniveau introduceres til alle ovenstående punkter og at der desuden arbejdes mere i dybden med udvalgte metoder, cases eller teoretiske modeller.

Eksempler på cases som vil kunne indgå i undervisningen

Personcases med forskellige typer af samspilsfaktorer og udfordringer, strategisk opgave om udviklingssamtalen, henvendelse om coaching/supervision af mellemlider, afdækning af udviklingsbehov for ledere eller nøglepersoner.

17.3 Kursus 2 – Med gruppen i fokus: 30 timer

Formål

Formålet med kurset er, at deltagerne får kendskab til forskellige teorier og modeller om grupper og gruppers udvikling, med henblik på at kunne identificere problemer og udviklingsmuligheder i disse og udforme relevante interventionsstrategier samt at kunne reflektere over egen rolle som medlem af/i arbejdet med grupper.

Specialisten forventes efter gennemført kursus at være introduceret til:

Relevant teori om grupper herunder gruppers udvikling, samarbejde i grupper, gruppedynamik, ledelse i og af grupper samt intergrupperelationer.

Metoder møntet på at kunne afdække og analysere gruppens aktuelle udviklingsbehov.

Metoder til hvordan man kan tilrettelægge og gennemføre en relevant udviklingsproces i samarbejde med gruppen og med den organisation, som gruppen er en del af.

Modeller/metoder til identifikation og arbejde med gruppens magt-, autoritets- og samarbejdsrelationer.

Metoder til identifikation af og arbejde med individets rolle i og relation til gruppen.

Specialisten forventes desuden at kunne:

Forholde sig reflektivt til sin egen relation til gruppen, herunder at kunne formulere sig eksplicit herom.

Reflektere over individets potentielle sårbarhed i den igangværende opgave/proces og kunne håndtere dette på en etisk forsvarlig måde.

Reflektere over eventuelle samfundsmæssige og organisatoriske vilkårs betydning for gruppens behov og udviklingsmuligheder.

Det forudsættes, at deltagerne på minimumsniveau introduceres til alle ovenstående punkter og at der desuden arbejdes mere i dybden med udvalgte metoder, cases eller teoretiske modeller.

Eksempler på cases der vil kunne indgå i undervisningen

Etablering af teamsamarbejde på forskellige typer af arbejdspladser, Henvendelse om samarbejdsproblemer i gruppe, Udvikling af samarbejdet i ledergruppe, Udvikling af selvledelsesfunktioner i gruppe/team, Gruppeudviklings samtalen.

17.4 Kursus 3 – Med organisationen i fokus: 30 timer

Formål

Formålet med kurset er, at deltagerne får kendskab til forskellige teorier og modeller om organisationer og organisationers udvikling, med henblik på at identificere problemer og udviklingsmuligheder og udforme relevante interventionsstrategier samt kunne reflektere over egen rolle i arbejdet med organisationer.

Specialisten forventes efter gennemført kursus at være introduceret til:

Relevant organisationsteori, herunder teori om organisationers udvikling og ledelse af organisationer.

Modeller/metoder til identifikation af og arbejde med organisationens magt, autoritets- og samarbejdsrelationer.

Metoder til at kunne tilrette og gennemføre en kvalificeret og relevant organisationsanalyse inden for et givent område og efterfølgende formidle resultaterne på en etisk forsvarlig måde.

Metoder til at kunne tilrettelægge og gennemføre en relevant forundersøgelse af organisationen f.eks. i forhold til rammer og vilkår, opgave, organisering, historie, kultur m.m. med inddragelse af dette i opgaveløsningen.

Metoder til facilitering af udviklingsprocesser i organisationen med relevant fokus på samspillet mellem de strukturelle rammer og vilkår, organisationens aktører og organisationskulturen.

Specialisten forventes desuden at kunne:

Forholde sig reflektivt til sin egen relation til organisationen herunder at kunne formulere sig eksplicit herom.

Reflektere over individets potentielle sårbarhed i den igangværende opgave/proces og kunne håndtere dette på en etisk forsvarlig måde.

Reflektere over eventuelle samfundsmæssige vilkårs betydning for organisationens behov og udviklingsmuligheder.

Det forudsættes, at deltagerne på minimumsniveau introduceres til ovenstående og at der desuden arbejdes mere i dybden med udvalgte metoder, cases eller teoretiske modeller.

Eksempler på cases som vil kunne indgå i undervisningen

Fusionsproces, outsourcing, udvikling af ny strategi for organisationen, indførelse af teamstruktur, udvikling af ledelsesorganisationen, ændring af organisationskulturen, arbejdsmiljøproblemer, samarbejdsproblemer m.m. Det kan være en ide med nogle cases, som ikke direkte inviterer til organisationsperspektivet, så det bliver tydeligt, at der også er en vigtig organisationsvinkel på disse problemstillinger, som kan have betydning for problemstillingen.

Teori: Tværgående modul, alle specialer 60 timer.

Overgangsordning

Godkendes indtil 31. december 2023:

Det tværgående modul er omfattet af det fleksible valg. Hele indholdet kan erstattes af kurser der er godkendt på specialiseringsmoduler indenfor voksen, hhv. børnespecialistuddannelserne. Se retningslinjerne vedr. det fleksible valg

Formål

Formålet med kurser på tværgående modul er at give mulighed for faglig indsigt, som er relevant på tværs af alle specialistuddannelserne.

- Kurserne kan være af kortere eller længere varighed.
- Kurserne på tværgående modul bidrager til at give fleksibilitet og faglig bredde i den enkeltes uddannelsesforløb.
- Kurserne på det tværgående modul skal give en bred teoretisk formidling indenfor et givent emne.

Indhold

- Indholdet har relevans for flere specialist uddannelser.
- Niveaumæssigt er der tale om kurser, der imødekommer specialistuddannelsens krav om videnskabelig fundering, dog på et mere introducerende niveau, end kurser på specialiseringsmodulerne.
- Kurserne kan introducere til aktuelle nye teorier eller metodemæssige udviklinger indenfor psykologien.
- Emnerne kan inddrage alle aspekter af psykologernes arbejdsområder.

Timetal

- Der godkendes op til 60 timer i dette modul.
- Ansøger vælger selv kurser ud fra ønsker og erfaringer.

Krav til underviserkompetencer

- Psykolog med specialistgodkendelse, Psykolog med ph. d, eller anden relevant akademisk faggruppe ifølge en faglig vurdering.
- Psykiater med specialist og supervisor godkendelse af DPS.
- Andre med relevante spidskompetencer, efter en faglig vurdering af CV

Deltagerforudsætninger

- 75 % psykologer og læger, samt anden relevant akademisk faggruppe.
- max. 25% andre faggrupper (eks. sygeplejersker, pædagoger, socialrådgivere, psykologpraktikanter, mv.)

Tilmelding

- Der kan findes aktuelle kurser i kursuskalenderen.
- Kursuskalenderen indeholder kurser udbudt af Dansk Psykolog Forenings kursusafdeling, samt kredse, sektioner og selskaber i Dansk Psykolog Forening. Kurser der udbydes af private vises ikke i kursuskalenderen.

Kurser, der godkendes på tværgående modul**Forhåndsgodkendte kurser**

- Alle kurser der er forhåndsgodkendt i det tværgående modul.

Ikke forhåndsgodkendte kurser

Andre kurser der opfylder rammerne for specialistuddannelse, men ikke har opnået forhåndsgodkendelse, godkendes som en del af ansøgningsprocessen.

Historik

Ældre kursusbeviser er forsynet med godkendelser hvor det fremgår hvilke fagnævn der godkender kurset. Ved den seneste revision i 2020 er det besluttet at alle fagnævn fremover godkender alle kurser, der tidligere er godkendt i tværgående modul.

Forskningsmodulet, teori og produkt 60 timer

Forskningsmodulets formål

- At kunne anvende basale begreber og teorier i forskningsmetodologi, herunder design, undersøgelsesredskaber og rekruttering
- At kende de mest almindelige kvantitative og kvalitative analyseformer
- At kunne gennemføre en systematisk litteratursøgning
- At kunne vurdere og reflektere kritisk over empiriske undersøgelser/forskningslitteratur mht. det forskningsmæssige grundlag og de anvendte metoder
- At kunne formidle det forskningsmæssige grundlag for ny viden inden for psykologien i relevante sammenhænge, f.eks. til kolleger og klienter

Forskningsmodulet består af teoriundervisning og udarbejdelse af et produkt på akademisk niveau.

- Hele modulet – undervisning og produkt - tæller 60 timer i specialistuddannelsen.
- Undervisning i forskningsmetode udgør minimum 18 timer, hvor fokus er på generelle metodemæssige begreber, evt. suppleret med undervisning og vejledning i relation til et produkt.
- Man skal udarbejde et produkt. Dette punkt kan opfyldes på forskellige måder, se under produkt.
- Hvis man har gennemført en ph.d., kan den erstatte Forskningsmodulet, både teori og produkt.
- Forskningsmodulet skal gennemføres efter kandidatuddannelse. Det er ikke et krav, at man er autoriseret
- Forskningsmodulet godkendes af alle specialistuddannelser, uanset det valgte indhold. Dette gælder både teori og produkt.

Forskningsmodulet skal ikke gentages ved specialistuddannelse nr. 2. Dette gælder både teori og produkt.

Den teoretiske del

Et kursus i Forskningsmodulet skal fokusere på generelle metodemæssige begreber som det væsentligste indhold, men kan tage udgangspunkt i en specifik retning eller indfaldsvinkel. Der skelnes ikke mellem indhold, der er børnehv. voksenrettet, da forskningsmodulet godkendes, uanset hvilken specialistuddannelse der søges godkendelse i.

Undervisningen kan indeholde

- Forelæsninger/undervisning
- gruppearbejde
- vejledning og litteratursøgning

Minimum 18 timer

Krav til underviserkompetencer:

- Professor, i Danmark eller udlandet
- Psykolog, der er lektorbedømt på et universitet, i Danmark eller udlandet
- Psykolog med ph.d.-uddannelse

Kan godkendes efter vurdering i Specialistuddannelsesudvalget:

- Psykolog med Specialistgodkendelse og med dokumenteret forskningserfaring
- Andre relevante akademikere

Samme kompetencekrav stilles til personer, der skal godkende produktet

Mindst 75 % udgøres af psykologer og læger, samt andre relevante akademikere, og max. 25 % udgøres af andre faggrupper (eks. sygeplejersker, pædagoger, socialrådgivere, psykologpraktikanter, mv.)

Andre akademikere end psykologer skal have en relevant uddannelse.

Produkt; Indhold, Omfang, Form

Indhold

Arbejdet skal demonstrere, at man har opnået indsigt på akademisk niveau inden for forskningsmetodologi:

- man skal kunne redegøre for centrale begreber og teorier inden for forskningsmetodologi
- man skal kunne analysere og diskutere en problemstilling inden for feltet
- man skal kunne forholde sig reflekterende og kritisk ift. en konkret problemstilling/cases mht. det forskningsmæssige grundlag og de anvendte metoder

Form

Et publiceret forskningsprodukt

- en artikel publiceret i et anerkendt fagtidsskrift
- et kapitel i en lærebog på akademisk niveau
- et indlæg (abstract, poster eller mundtlig præsentation) givet ved en videnskabelig faglig konference eller kongres

Det publicerede produkt skal opfylde kravene til forskningsmodulets produkt i forhold til indhold, men ikke nødvendigvis omfang.

Godkendelse

Produktet godkendes ifb. med publiceringen i form af fagfællebedømmelse (peer-review). Produktet godkendes uanset, hvilken del af produktet man er krediteret som forfatter til, og uanset hvor mange forfattere der har bidraget.

Et produkt, der ikke publiceres

- et indlæg afholdt for en faglig gruppe på baggrund af powerpoint/synopsis
- et produkt med udgangspunkt i egne – en eller flere - cases, hvor der reflekteres kritisk på et overordnet teoretisk/akademisk niveau i relation til cases eller en problemstilling (se under øvrigt)
- en systematisk litteraturgennemgang med efterfølgende selvstændig diskussion i forhold til praksis (se under øvrigt)
- en empirisk undersøgelse af et praksisfelt samt diskussion og refleksion på baggrund af undersøgelsen

Omfang

Skriftligt

- Omfanget skal som hovedregel være på; eller svare til 10-15 A4 sider, dog max. 25 A4 sider.
- Litteraturlisten skal indeholde referencer af nyere dato, det vil sige maks. 5-10 år gamle.
- For hver yderligere forfatter på et produkt kræves yderligere 10 normalsider.
- Det skal fremgå, hvilke dele af arbejdet de enkelte forfattere bærer hovedansvaret for.

Mundtligt

- Der skal holdes et oplæg af minimum 20 minutters længde, på baggrund af PowerPoints eller en synopsis, med efterfølgende feedback/diskussion

Godkendelse

Produktet godkendes efter forudgående aftale med en person, der er kvalificeret til at bedømme og godkende produktet. Dette gælder, uanset hvilken form man vælger. Se hvilke kompetencekrav personen skal leve op til under krav til underviserkompetencer.

Produktet kan godkendes på følgende måder:

- En publikation – se afsnittet om ”Produkt der er publiceret”
- Et skriftligt produkt, der godkendes af vejleder
- Et skriftligt materiale, der omarbejdes til et mundtligt oplæg, der godkendes af vejleder. Det mundtlige oplæg kan fremlægges for en af følgende grupper:
  - En faglig gruppe er en kreds af psykologer. Det kan f.eks. være kursister, der har deltaget i den teoretiske del af modulet, og hvor det er en del af kursusforløbet, at man kan få sit produkt bedømt.
  - En faglig kreds, som kan være arrangeret lokalt (på arbejdsplads eller i en geografisk region) eller som en del af en faglig forsamling, f.eks. som en aktivitet i et fagligt selskab under Dansk Psykolog Forening

I begge tilfælde skal der træffes forudgående aftale med en person, der er kvalificeret til at bedømme og godkende produktet, som kan være til stede under fremlæggelsen. Se under kompetencekrav til undervisere. Den endelige godkendelse af produktet skal foretages som en skriftlig erklæring eller godkendes via specialistuddannelsesoverblikket.

Vedr. et skriftligt produkt med udgangspunkt i egen case/egne cases, hvor der reflekteres kritisk på et overordnet teoretisk/videnskabeligt niveau i relation til casens problemstilling:

En case-fremlæggelse kan ikke stå alene, men kan f.eks.:

- Indgå som en illustration i en diskussion af en teoretisk problemstilling.
- Vise, at man kan anvende de metodiske begreber, som er centrale i teoriundervisningen.
- Vise, at man kan forholde sig kritisk reflekterende til egen praksis på baggrund af en litteraturgennemgang.

Vedr. en systematisk litteraturgennemgang med efterfølgende selvstændig diskussion i forhold til praksis:

En systematisk litteraturgennemgang kan ikke stå alene, men man kan via egen praksis/cases illustrere, at man kan forholde sig kritisk reflekterende til egen praksis på baggrund af litteraturgennemgang.

Administrative oplysninger, godkendelse

Krav til personer, der kan foretage godkendelser af produktet, er følgende:

Samme kompetencekrav som stilles til personer, der skal undervise i den teoretiske del

Den teoretiske del

Kursusdeltagelse bekræftes af kursusarrangør via en elektronisk formular i Specialiuddannelsesoverblikket
 Dokumentation for deltagelse i teori om forskningsmetode kan også være et kursusbevis.

Produkt, der er publiceret

- Dokumentation for optagelse af artikel i fagtidsskrift
- Dokumentation for udgivelse af lærebog på akademisk niveau
- Dokumentation for et accepteret indlæg (abstract, poster eller mundtlig præsentation) givet ved en videnskabelig, faglig konference eller kongres

Produkt der ikke er publiceret

Erklæringen findes på hjemmesiden under ressourcer. Den findes i en dansk og en engelsk udgave.

- Man kan vælge at følge et undervisningsforløb i forskningsmetode, som også indeholder vejledning og vurdering af produktet, men det er ikke et krav.
- Man kan også vælge at gennemføre teoriundervisningen uafhængigt af arbejdet med produktet. Hvis man gør det, skal man selv indgå aftale om vejledning og vurdering, samt sikre underskrivning af erklæring om godkendelse af produktet.

Råd og vejledning ift. produktet skal søges hos underviser eller vejleder ifb. med et kursus.

Der kan findes aktuelle kurser i kursuskalenderen.

Teori: Specialiseringsmoduler Generelt 150 timer

Specialiseringsmodulernes hovedområder generelt

Der er en fælles ramme for specialiseringsmodulernes indhold, men indholdet er tilpasset den enkelte specialistuddannelses praksis og teori. Derfor er der variationer som er beskrevet i teksten.

Den fælles ramme

Teori indenfor specialet 42 timer	Intervention 48 timer	Udredning 30 timer	Andet 30 timer
--------------------------------------	--------------------------	-----------------------	-------------------

Praktiske oplysninger

150 timer.

Timerne kan sammensættes via kurser der er:

- godkendte kurser udbudt af f.eks. universitet, et kursuscenter eller af en eller flere uafhængige konsulentvirksomheder.
- udbudt af et Selskab for Psykologer i Dansk Psykologforening
- udbudt af Dansk Psykolog Forenings kursusvirksomhed
- kurser med indhold der svarer til det beskrevne, såvel i indhold som i omfang, og hvor specialistuddannelsesudvalget vurderer, at de lever op til rammerne for godkendelse i specialistuddannelsen.

Specifikke metoder på specialiseringsmoduler (fx tegneterapi, legeterapi, musikterapi, hypnose)

Specialistuddannelsesudvalget kan godkende op til en max. grænse på 24 timer i specifikke metoder (fx tegneterapi, legeterapi, musikterapi, hypnose). Timerne godkendes under intervention i specialiseringsmodulet forudsat at indholdet imødekommer målbeskrivelsen for emneområdet.

Kursuskalender

Kurser og uddannelser, der er tilpasset specialiseringsmodulet, udbydes ofte af private, der samarbejder med Dansk Psykolog Forening om at opnå forhåndsgodkendelse af kurset eller uddannelsen. Kurser og uddannelser annonceres via egne hjemmesider, annoncering i Magasinet P, eller via Dansk Psykolog Forenings faglige selskaber.

Underviserkompetencer i specialiseringsmoduler på børne og ungeområdet

- Psykolog med specialistgodkendelse indenfor børneområdet f.eks. i Klinisk børne- og ungepsykologi, Specialist i Psykoterapi med børn, Specialist i Klinisk Neuropsykologi med børn og unge, Specialist i Sundhedspsykologi med børn og unge, Specialist i Pædagogisk Psykologi, Specialist i andre specialer, Specialpsykologer i børne- og ungdomspsykiatri, psykolog med ph.d.-uddannelse, eller andre relevante akademikere der ifølge specialistuddannelsesudvalgets vurdering kan godkendes.
- Psykiater med specialist og supervisor godkendelse af DPS.

Underviserkompetencer i specialiseringsmoduler på voksenområdet

Psykolog med specialistgodkendelse indenfor voksenområdet f.eks. Specialist i Psykoterapi med voksne, Specialist i Sundhedspsykologi med voksne, Specialist i Psykopatologi, Specialist i Psykotraumatologi, Specialist i Klinisk Neuropsykologi, Specialist i Gerontopsykologi, Specialpsykologer i psykiatri, psykolog med ph.d.-uddannelse, eller andre relevante akademikere der ifølge specialistuddannelsesudvalgets vurdering kan godkendes.

Psykiater med specialist og supervisor godkendelse af DPS.

Deltager forudsætninger

Mindst 75 % psykologer og læger, samt andre relevante akademikere, og max. 25 % andre faggrupper (eks. sygeplejersker, pædagoger, socialrådgivere, psykologpraktikanter, mv.)

Andre akademikere end psykologer skal have en relevant uddannelse i forhold til de specialistuddannelser, som er kursets målgruppe.

Teori: Specialiseringsmodulerne, Specifikt for uddannelserne:

Klinisk børne- og ungepsykologi (Specialist i klinisk børnepsykologi)

I specialiseringsmodulet skal der sættes fokus på, hvordan kognitive, følelsesmæssige, personlighedsmæssige og sociale forhold spiller sammen.

Undervisningen skal omfatte teoridannelserne bag de forskellige test, administrationen af testene samt tolkning af resultaterne.

Teori indenfor specialet	Intervention	Udredning	Andet
Klinisk teori 42 timer	Træning indenfor klinisk børne og unge psykologi 48 timer	Psykologiske undersøgelsesmetoder 36 timer Kan sammensættes af flere kurser	Diagnostik og psykopatologi 24 timer Kan sammensættes af flere kurser
Kan sammensættes af 1 eller 2 forløb af 30-90 timer. Anbefaling om sammenhæng med supervision			
Uddannelser, der er forhåndsgodkendt til brug i specialistuddannelsen i Psykoterapi med børn og unge, emneområde 12.4.4.2.2. Grundlagsteori godkendes			
Kurser der er forhåndsgodkendt til brug i specialistuddannelsen i Psykoterapi med børn og unge, emneområde 12.4.4.2.3 Anden teoretisk retning godkendes			

Grundlagsteorien og metoden skal være relevant for praksis i klinisk børne- og ungepsykologi.

Andet:

6.4.4.2.1. Diagnostik og psykopatologi 24 timer

- Klassifikationssystemer for psykopatologi inden for børne- og ungeområdet med hovedvægt på diskussion af anerkendte diagnosesystemer (som DSM/ICD).
- Adfærds- og følelsesmæssige forstyrrelser samt personlighedsforstyrrelser.
- Diagnostik inden for spædbarns- og småbørnsområdet, herunder diagnosesystemet Diagnostic Classification: 0-3.

Udredning:

6.4.4.2.2. Psykologiske undersøgelsesmetoder 36 timer (tidligere: Psykologisk undersøgelsesmetodik – 48 timer)

- Observationsmetoder, herunder metoder til observationer af bl.a. spædbørn, småbørn, børns leg, det tidlige forældre-barn-samspil, relationerne i familien generelt og relationer i øvrigt (børnegrupper, grupper af unge, samspil mellem børn og pædagoger etc.).
- Diagnostiske interviews af større børn, unge og familier.
- Psykologisk testning med fokus på det personlighedsmæssige og sociale område.

Teori indenfor specialet, Intervention

6.4.4.2.3. Klinisk teori (42 timer) og Træning indenfor klinisk børne og unge psykologi (48 timer) – 90 timer i alt. (tidligere Psykoterapeutiske metoder 78 timer)

Psykologen skal koncentrere sig om et terapeutisk område (eventuelt to tilstødende områder), som man går i dybden med. Man kan vælge mellem individuel terapi eller gruppeterapi i forhold til børn og unge, familierapi eller relationsbehandling i forhold til den tidlige forældre-barn-kontakt. Teoridannelserne bag de psykoterapeutiske metoder skal belyses.

- Den psykoterapeutiske praksis.
- Evaluering af psykoterapeutiske forløb.

Indholdet af emneområde 6.4.4.2.3 **Psykoterapeutiske metoder** kan være et længerevarende uddannelsesforløb inden for et relevant psykoterapeutisk område, eller sammensat af to kortere forløb, som både omfatter undervisning i teori og metode samt omfatter supervision af psykoterapeutisk arbejde inden for én af følgende videnskabeligt funderede referencerammer:

- Eksistentiel/humanistisk
- Kognitiv/adfærdsterapeutisk
- Psykodynamisk/psykoanalytisk
- Systemisk/strukturel

Uddannelser, der er godkendt til brug i specialistuddannelsen i Psykoterapi med børn, opfylder disse kriterier.

Der skal indgå arbejde med etiske refleksioner i forbindelse med den terapeutiske kontakt som del af det længerevarende uddannelsesforløb. Desuden lægger fagnævnet vægt på, at der i undervisningen og supervisionen præsenteres flere end en underviser/supervisor af hensyn til bredden af formidlingen.

Klinisk Neuropsykologi med børn og unge (Specialiseringsmodulet i Børneneuropsykologi)

Specialiseringsmodulet på 150 timer er den teoretiske kerne i specialistuddannelsen. I specialiseringsmodulet skal der undervises i følgende områder:

Teori indenfor specialet	Intervention	Udredning	Andet
Neuropsykologiske forstyrrelser 42 timer Kan sammensættes af flere kurser	Intervention 36 timer Kan sammensættes af flere kurser	Udredningsprocedurer 42 timer Kan sammensættes af flere kurser	Udvikling i neuropsykologisk perspektiv 30 timer Kan sammensættes af flere kurser

Alle emneområderne kan sammensættes af kortere eller længere forløb, men det samlede timetal skal være opfyldt

Andet:

7.4.4.2.1. Udvikling i neuropsykologisk perspektiv 30 timer

Kurset skal omhandle viden om nedenstående domæners neurale basis, funktion og udvikling: sprog, opmærksomhed, eksekutive funktioner, indlæring og hukommelse, visuospatale funktioner, social kognition, emotionelle funktioner, motorik.

Teori indenfor specialet:**7.4.4.2.2. Neuropsykologiske forstyrrelser 42 timer**

Den nyeste videnskabelige viden om de børneneuropsykologiske funktionsforstyrrelses ætiologi, udviklingsforløb, symptomer/fremtrædelsesformer, differentialdiagnostik samt behandling.

Specificeret indhold

		Fordeling
Specifikke udviklingsforstyrrelser	Opmærksomhedsforstyrrelser	6 timer
	Sprog forstyrrelser	3 timer
	Udviklingstraumer (kompleks PTSD)	3 timer
Generelle udviklingsforstyrrelser	Udviklingshæmning	6 timer
Gennemgribende udviklingsforstyrrelser	Autisme	6 timer
Medfødte og erhvervede hjerneskader	CP, rygmarvsbrok, hovedtraumer	6 timer
Sjældne genetiske syndromer		6 timer
Epilepsi		6 timer

Udredning:**7.4.4.2.3. Udredningsprocedurer 42 timer**

Kurset skal sætte dig i stand til at foretage en omfattende og nuanceret udredning på tværs af psykologiske funktionsområder samt erhverve dig viden om de forskellige undersøgelsesprocedurers validitet og reliabilitet. Desuden skal du kunne gennemføre anamnese, administrere neuropsykologiske test, vurdere testresultater, foretage klinisk observation, anvende og tolke spørgeskemaer og ratingscales samt foretage en samlet vurdering af data og kunne udarbejde rapporter og erklæringer.

Bemærk at der ikke er angivet alle 42 timer, men et minimumskrav for de forskellige områder

Specificeret indhold

- A: Observationsmetodik (3 timer)
- B: Anamneseoptagelse (3 timer)
- C: Udredning af intelligens og hukommelse (6 timer)
- D: Udredning af opmærksomhedsfunktioner og eksekutive funktioner (6 timer)
- E: Udredning af sociale og emotionelle kompetencer (6 timer)
- F: Udarbejde rapporter og erklæringer (3 timer)
- G: Valgfri (15 timer)

Intervention:**7.4.4.2.4. Intervention 36 timer****Formål**

At kunne formidle undersøgelsesresultater og på baggrund af disse organisere og udføre relevante og evidensbaserede interventionsformer.

Kurset skal omhandle: psykoedukation; rådgivning og vejledning af barn og familie; udarbejdelse af behandlingsplaner og pædagogisk indsats for forskellige funktionsforstyrrelser; terapeutisk indsats; rådgivning og vejledning af professionelt netværk og tværfaglig supervision.

Der skal erhverves interventionsviden og -erfaring indenfor forskellige målgrupper indenfor børneneuropsykologien.

Specificeret indhold

	Fordeling
Bemærk at der ikke er angivet alle 36 timer, men et minimumskrav for de forskellige områder	
Psykoedukation	3 timer
Rådgivning og vejledning af barn og familie.	3 timer
Udarbejdelse af behandlingsplaner og pædagogisk indsats for forskellige funktionsforstyrrelser	6 timer
Terapeutisk indsats	12 timer
Tværfaglig supervision, rådgivning og vejledning af professionelt netværk	6 timer
Valgfri	6 timer

Pædagogisk Psykologi

Specialiseringsmodulet skal sikre den specifikke og specialiserede viden inden for det pædagogisk-psykologiske område.

Teori indenfor specialet	Intervention	Udredning	Andet
Udviklings-, lærings- og organisationsteorier 42 timer Kan sammensættes af flere kurser	48 timer Kan sammensættes af flere kurser	36 timer Kan sammensættes af flere kurser	Valgfrie kurser 24 timer Kan sammensættes af flere kurser

Teori indenfor specialet:

8.4.4.2.1. Udviklings-, lærings- og organisationsteorier 42 timer (tidligere 50 timer)

Man skal på et videnskabeligt niveau tilegne sig viden og indsigt i de nyeste teorier om børn og unges udvikling og kunne vurdere, hvordan de influerer på teorier om læring og ændringsprocesser.

Herfra skal Man kunne vurdere og tage kritisk stilling til, hvilke former for pædagogisk-psykologisk indsats der vil være relevant i de konkrete situationer, samt kunne foretage en relevant evaluering.

Man skal således bl.a.

- Have viden og indsigt i, hvordan børn og unge udvikler sig, og ud fra den baggrund kunne vurdere, hvordan der skabes de bedste betingelser for en optimal udvikling hos den enkelte.
- Ud fra læringsteorier kunne beskrive vanskelighedernes indflydelse på funktionsmulighederne hos den enkelte, såvel som i familien, institution og skole.
- Kunne rådgive om pædagogiske metoder og undervisningsformer i forhold til teorier om børns udviklingsforløb.

Emneområder, der omfatter såvel individ som gruppe og organisation

- Teorier om børn og unges udvikling: kognitivt, socialt og følelsesmæssigt
- Teorier om lærings- og forandringsprocesser
- Indlæringsforudsætninger
- Personlighedspsykologiske forhold
- Teorier om organisationer og organisationsudvikling
- Organisationsforståelse herunder organisationskultur
- Evalueringsformer

Udredning:

8.4.4.2.2.1. Udredning 36 timer (tidligere 50 timer)

Emneområdet skal sikre viden og indsigt i psykologiske mekanismer i organisationer, når de skal påvirkes til at arbejde med relevante forandringer.

Specialisten i pædagogisk psykologi skal kunne:

Skabe sig et overblik over de sociale systemer som grundlag for at vurdere konkrete muligheder for ændringer.

Afdække organisationspsykologiske problemstillinger og komme med forslag til løsningsmodeller, som er brugbare i den aktuelle sammenhæng samt rådgive involverede parter.

Udvælge metoder, der er relevante i forhold til problemstillingen.

- Som specialist i pædagogisk psykologi skal Man metodisk kunne analysere dit arbejdsområdes problemfelter på individ-, gruppe – og organisatorisk niveau. Dette omfatter bl.a. udredningsopgaver, konsulentarbejde og beskrivelse af systemer. Heri kan indgå data indsamlet gennem undersøgelser på et forskningsmæssigt grundlag.
- Man skal kunne danne sig det nødvendige faglige overblik, herunder kunne opstille relevante arbejdshypoteser. Dette skal kunne udformes til et helhedsoplæg til brug for pædagogisk vejledning.
- Man skal også kunne evaluere effekten af den gennemførte indsats. Man skal derfor på et videnskabeligt niveau kunne designe såvel mindre som større opgørelser/undersøgelser af effekten af det pædagogisk psykologiske arbejde.
- Man skal kunne foretage en kritisk vurdering af rolle- og professionsforhold samt fagetiske dilemmaer, herunder inddrage relevante samfundsmæssige og generelle etiske forhold.

Emneområder

- Analysemetoder af institutioner og skoler som pædagogisk udviklingsmiljø for børn.
- Analyse af muligheder og begrænsninger ved undersøgelses- og observationsmetoder mv.

- Dataindsamling og bearbejdning i pædagogisk-psykologisk arbejde på et videnskabeligt niveau.
- Udformning af planer for indsats på baggrund af indsamlet datamateriale.
- Forskning i det pædagogisk-psykologiske arbejdsområde: Metoder, arbejdsmåder, opstilling af forsøgsdesign.

Intervention

8.4.4.2.2. Intervention 48 timer (tidligere 50 timer)

- Udredningen skal give grundlag for, at Man selvstændigt skal kunne fremkomme med oplæg til og medvirke aktivt i konkrete forandringsinitiativer i organisationer.
- Man skal have viden og indsigt i pædagogisk-psykologiske interventionsmetoder og deres anvendelsesmuligheder. På baggrund af din viden skal Man være i stand til at udvikle og anvende nye handlemuligheder og synspunkter på praksis i forhold til individ, gruppe og system.
- Man skal være i stand til at vælge de for problemstillingen relevante metoder samt kunne sætte interventionen ind i en helhed. Dette indebærer: dataopsamling og analyse, design af interventionsmetode, udførelse, evaluering og formidling af indsats.
- Man skal kunne medvirke ved planlægning, udførelse, evaluering og rapportering af udviklingsprojekter.
- Man skal opnå færdighed i at kunne fremme andre professionelle fagpersoners arbejde med organisationsudvikling gennem at få de sociale processer til at fungere mest hensigtsmæssigt og dermed udnytte ressourcerne i organisationen.

Andet:

8.4.4.3 Valgfrie kurser 24 timer (Nyt)

Vælges frit ud fra ovenstående temaer

Sundhedspsykologi med børn og unge, og Sundhedspsykologi med voksne

Dette modul skal sikre, at psykologen erhverver en videnskabeligt funderet og nuanceret viden om det sundhedspsykologiske felt og de psykologiske metoder, der relaterer sig til området.

Teori indenfor specialet	Intervention	Udredning	Andet
Teori indenfor specialet 42 timer	Intervention i det kliniske arbejde 48 timer	30 timer Kan sammensættes af flere kurser	Generel klinisk viden inden for det sundhedspsykologiske område 30 timer Kan sammensættes af flere kurser
Kan sammensættes af 1 eller 2, evt. 3 forløb af 30-60 timer.			
Uddannelser, der er forhåndsgodkendt til brug i specialistuddannelsen i hhv. Psykoterapi med børn og unge eller Psykoterapi med voksne, emneområde 12.4.4.2.2. Grundlagsteori godkendes. Kurser der er forhåndsgodkendt til brug i specialistuddannelsen i hhv. Psykoterapi med børn og unge eller Psykoterapi med voksne, emneområde 12.4.4.2.3 Anden teoretisk retning godkendes Grundlagsteorien og metoden skal være relevant for praksis i sundhedspsykologi.			

Teori indenfor specialet, Intervention:

11.4.4.2.2. Teori og Intervention i det kliniske arbejde 90 timer (tidligere: intervention i klinisk arbejde 90 timer)

Det sundhedspsykologiske arbejdsfelt stiller i sin diversitet høje krav til metodisk og interventionsmæssig fleksibilitet. Kravene kan opfyldes på to måder:

- Gennemførelse af en længerevarende terapeutisk efteruddannelse på i alt 90 timer, svarende til specialistuddannelsen i psykoterapi (12.4.4.2.2 Grundlagsteori og klinisk teori).
- Forløbet kan sammensættes af 2-3 forløb på 30-60 timer, svarende til specialistuddannelsen i psykoterapi (12.4.4.2.3 Anden teoretisk referenceramme).

11.4.4.2.3. Udredning (30 timer)

Formål

At psykologen opnår et kvalificeret vidensniveau og en kompetence inden for tilrettelæggelse og gennemførelse af en klinisk psykologisk undersøgelse. Der skal fokuseres på diagnostiske og differentialdiagnostiske afklaringer. Endelig skal psykologen kunne vurdere behov for yderligere undersøgelser hos andre specialister.

Andet:

11.4.4.2.1. Generel klinisk viden inden for det sundhedspsykologiske område (30 timer) (tidligere 60 timer)

- Dette delområde skal sikre, at psykologen erhverver sig en videnskabelig og nuanceret viden om de problemstillinger, der angår relationen mellem det fysiske helbred og det psykiske befindende. Dette indebærer, at psykologen erhverver et betydeligt kendskab til somatiske sygdomme, syndromer og behandlingsmuligheder. Derudover et kendskab til både almenpsykologiske og psykopatologiske reaktioner på sygdom og handicap samt til de problemstillinger, der kobler sig til positionen som pårørende.
- Delområdet skal desuden sikre, at psykologen er i stand til at foretage en grundig vurdering af en klients psykiske behandlingsbehov, og sikre, at psykologen tilegner sig viden om etiske og lovgivningsmæssige problemstillinger på området.
- Specialistansøgeren skal have et bredt kendskab til sundhedsvæsnets organisering.
- Der kan frit vælges inden for sundhedspsykologiens forskellige områder. Der kræves ikke dokumenteret viden inden for alle sundhedspsykologiens områder. Det er muligt at gå mere i dybden med en række forskellige områder.

En ikke-udtømmende liste over sådanne områder kan være:

- Psykologisk støtte og behandling af patienter med somatiske lidelser, smerter og handicaps.
- Psykologisk støtte og behandling af funktionelle lidelser
- Psykologisk støtte og behandling af døende og pårørende til døende
- Psykologisk behandling af sexologiske problemstillinger
- Livsstilssygdomme (hjerte-kar-sygdomme, diabetes, overvægt m.fl.).
- Formidling af sundhedspsykologisk viden
- Tilrettelæggelse og udførelse af sundhedsprogrammer til forebyggelse af sygdom

Andre temaer kan søges vurderet af det Sundhedspsykologiske Fagnævn, som også kan forespørges om andre ønskede områder.

Kravene til dette delområde kan også opfyldes ved at tage flere kurser under det tværgående modul. Kurserne skal udvælges så de indeholder emner af særlig relevans for sundhedspsykologisk teori og praksis, og godkendes efter en konkret vurdering i fagnævnet.

Psykoterapi med børn- og unge, Psykoterapi med voksne

Specialistuddannelsen skal sikre de nødvendige terapeutiske færdigheder inden for den valgte referenceramme, så det er væsentligt, at undervisningen både omfatter viden og kunnen, dvs. retter sig mod at udvikle både teoretiske og praktisk-metodiske færdigheder. Der skal indgå træning og øvelser i metode, som en del af undervisningen.

Teori indenfor specialet	Intervention	Udredning	Andet
Teori og intervention: Klinisk teori og træning indenfor psykoterapi Grundlagsteori, klinisk teori og træning indenfor én referenceramme. 90 timer		Klinisk psykologisk undersøgelsesmetodik 30 timer Kan sammensættes af flere kurser	Anden teoretisk retning 30 timer Kan sammensættes af flere kurser
Skal være et længerevarende uddannelsesforløb hvor supervision er integreret, 90 timers teori og 60 timers supervision			

Videnskabeligt funderede referencerammer

Man kan vælge at specialisere sig teoretisk og metodisk inden for én af følgende videnskabeligt funderede referencerammer:

- Eksistentiel/humanistisk
- Kognitiv/adfærdsterapeutisk
- Psykodynamisk/psykoanalytisk
- Systemisk/strukturel

Udredning:

12.4.4.2.1 Klinisk psykologisk undersøgelsesmetodik 30 timer

Formål

At psykologen opnår et kvalificeret vidensniveau og en kompetence inden for tilrettelæggelse og gennemførelse af en klinisk psykologisk undersøgelse. Der skal fokuseres på diagnostiske og differentialdiagnostiske afklaringer samt

på vurdering af egnethed for psykoterapi. Endelig skal psykologen kunne vurdere behov for yderligere undersøgelser hos andre specialister.

Teori indenfor specialet, intervention:

12.4.4.2.2. Klinisk teori og træning indenfor psykoterapi (tidligere Grundlagsteori, klinisk teori 90 timer) Længerevarende og samlet tilrettelagt uddannelsesforløb i psykoterapi

En væsentlig del af undervisningen i teori og metode, mindst 90 timer, skal være indhentet gennem ét længerevarende og samlet tilrettelagt uddannelsesforløb i psykoterapi, inden for én referenceramme. I undervisningen skal der indgå evaluering af gennemførte psykoterapeutiske forløb.

Ud over undervisning i teori og metode, skal forløbet også omfatte supervision af terapeutisk arbejde, så der sker et aktivt arbejde med den egentlige tilegnelse af den terapeutiske kunnen. Det er derfor et krav, at mindst 60 supervisionstimer skal indgå som en integreret del af det tilrettelagte undervisningsforløb.

Der skal indgå arbejde med etiske refleksioner i forbindelse med den terapeutiske kontakt.

Desuden lægges der vægt på, at der i undervisningen og supervisionen præsenteres flere end en underviser og supervisor, af hensyn til bredden af formidlingen. (mindst 2, med en fordeling af supervisionstimerne med mindst 40/20 til hver)

Inden for den valgte referenceramme skal undervisningen indeholde følgende:

- Referencerammens grundlagsteori.
- Referencerammens kliniske teori om psykopatologi.
- Referencerammens kliniske teori om behandlingsmetoder.
- Sammenhængen mellem grundlagsteori og klinisk teori.
- Træning i psykoterapeutiske metoder.
- Empirisk forskning vedrørende den valgte referenceramme

Fagnævnet godkender skriftligt produkt, der er udarbejdet i forbindelse med en længerevarende uddannelse, hvis produktet er bedømt af en lektor eller professor, og lever op til de generelle krav stillet under forskningsmodulet.

Andet:

12.4.4.2.3 Anden teoretisk referenceramme 30 timer

Man skal dog også kunne dokumentere kendskab til anden referenceramme end den valgte hovedretning, idet en bred viden må anses at være en forudsætning for den nødvendige fleksibilitet og udviklingsparathed, der kræves af en psykoterapeut. Der skal derfor indgå undervisning i teori og metode i psykoterapi inden for andre referencerammer i et omfang på mindst 30 timer. (emneområde 12.4.4.2.3. Anden teoretisk retning)

Der skal ligeledes undervises i grundlagsteori og klinisk teori, sammenhængen herimellem og empirisk forskning vedrørende den pågældende teori. Metodetræningen kan baseres på specifikke metoder (fx tegneterapi, legeterapi, musikterapi, hypnose) hvis undervisningen i grundlagsteori indgår med mindst 6 timer, og kan kategoriseres indenfor en af de 4 nævnte hovedretninger.

Kursusudbyder vejledning til Specialiseringsmodulet i Psykoterapi med børn og unge, og Psykoterapi med voksne
Se Kursusudbyder vejledning

Psykopatologi

Teori indenfor specialet	Intervention	Udredning			Andet	
		Behandling 42 timer	Diagnostik og psykopatologi 24 timer	3.7. Neuropsykologiske tilstande, voksne 12 timer	13.4.4.2.2. Klinisk psykologisk undersøgelsesmetodik 48 timer	Psykofarmakologi voksne 12 timer

Alle emneområderne kan sammensættes af flere kurser

Udredning:

13.4.4.2.1. Diagnostik og psykopatologi (24 timer) (tidligere 36 timer)

Formål

at psykologen opnår et nuanceret, differentieret og kvalificeret vidensniveau og tilsvarende kompetence inden for psykopatologi, psykiatrisk diagnostik og personlighedsvurdering.

- Psykologen skal selvstændigt kunne foretage diagnostiske vurderinger i psykiatriens forskellige enheder. Dette gælder for såvel psykotiske tilstande som personlighedsforstyrrelser.
- Psykologen skal kunne anvende de gængse diagnosesystemer.
- Psykologen skal være fortrolig med at gennemføre et klinisk interview og være i stand til at foretage rating efter gængse metoder.
- Psykologen skal være i stand til at vurdere behov for yderligere undersøgelser og må have viden om andre faggrupperes udredningsmetoder, så psykologen kan agere på et fagligt seniorniveau i et tværfagligt team.

Området diagnostik og psykopatologi dækkes ind af kurser i diagnosesystemer og psykopatologi, herunder bør det tilstræbes, at psykologen har deltaget i kurser inden for udvalgte psykiatriske undersøgelsesmetoder.

13.4.4.2.2. Klinisk psykologisk undersøgelsesmetodik (48 timer)

Formål

at psykologen opnår kompetence til selvstændigt at kunne vurdere indikation for en psykologisk undersøgelse, desuden selvstændigt at kunne planlægge, gennemføre og formidle resultatet af klinisk psykologiske undersøgelser inden for området diagnostik og personlighedsvurderinger. Den teoretiske viden inden for den testpsykologiske del er tæt integreret med supervision, hvorfor denne del af teoriundervisningen skal foregå i sammenhæng med supervision. Den teoretiske viden omfatter en række centrale kognitive og personlighedspsykologiske test og de dertil knyttede validitets- og reliabilitetsproblemer, ligesom psykologen skal have kendskab til og kan anvende nyere psykologiske ratingmetoder.

Psykologen skal desuden være vidende om testsituationens dynamik og vanskeligheden ved at sammenstille testpsykologiske variable med nomenklaturen for de fagområder, som testresultatet er beregnet for.

Et væsentligt delmål er, at psykologen er opmærksom på egen kompetence og begrænsning inden for det testpsykologiske område. En testpsykologisk forskningsmæssig viden skal sikre den nødvendige relevante anvendelse, vurdering og fortolkning af de enkelte prøver, så psykologen er opmærksom på de enkelte prøvers styrker og – ikke mindst – begrænsninger.

Psykologen skal således i en konkret testpsykologisk situation kunne vurdere klinisk relevans og validitet og reliabilitet for diagnostiske og personlighedspsykologiske indeks i personlighedsprøver. Det er et delmål, at psykologen fortløbende kan opdatere og udvikle sit vidensniveau inden for klinisk psykologisk undersøgelsesmetodik.

Området klinisk psykologisk undersøgelsesmetodik dækkes ind af kurser i psykologisk testning, hvor områderne personlighedsprøver, neuropsykologiske prøver og testsituationen dynamik er indeholdt.

Behandling:

13.4.4.2.3. Behandling (42 timer)

Specialistuddannelsen indeholder krav om supervision af psykoterapi i et omfang, som svarer til kravene i speciallægeuddannelsen i psykiatri. Det er formålet, at psykologen skal kunne påtage sig individuel psykoterapi og psykoterapi i gruppe samt psykoedukation og pårørendearbejde. Behandlingen kan gennemføres på kognitivt, psykodynamisk eller andet teoretisk grundlag afhængig af indikation samt klinisk og forskningsmæssig evidens. Valg af behandlingsmetode må foretages på baggrund af den nødvendige opdaterede viden og fleksibilitet og under hensyntagen til det videnskabelige belæg for metoderne. Det er et delmål, at psykologen fortløbende kan opdatere og udvikle sit vidensniveau inden for psykoterapeutisk forskning.

Ud over psykoterapeutisk kompetence skal psykologen kunne agere inden for en tværfaglig sammenhæng. Dermed menes, at psykologen skal kunne give klinisk psykologiske bidrag til psykiatriens tværfaglige behandlingsplaner, ligesom psykologen i det hele taget må være fortrolig med sagsgang fra journaloprettelse til epikrise og med den relevante kompetence inden for disse områder.

Området behandling dækkes ind af kurser og undervisning i psykologisk behandling, hvor områderne psykoterapi, psykoedukation og pårørendearbejde er indeholdt.

Udredning:

13.3.7. Neuropsykologiske tilstande, voksne 12 timer (nyt)

Formål

Psykologen skal tilegne sig viden om de mest hyppige lettere neuropsykologiske tilstande. Der vil blive lagt vægt på kritisk analyse af sammenhængen mellem symptomer, tegn, test og undersøgelse i forhold til differentialdiagnose.

Temaer: Der fokuseres på følgende temaer: Neuropsykologiske tilstande med kognitive klager (commotio cerebri, lettere hovedtraumer, somatiseringstilstand), pseudo- epileptiske anfald samt sindslidelser med kognitive symptomer i det fælles område mellem psykiatri og neuropsykologi (samspil mellem neurologiske og psykiatriske lidelser – depression, skizofreni, reaktive lidelser, stress, angst og PTSD).

Andet:

13.4.4.2.4. Psykiatrilov 12 timer

Formål

At psykologen opnår kendskab til psykiatriloven og strafferetspsykiatri. Psykologen skal være fortrolig med kriterier for indgreb som tvangsindlæggelse (fare/behandlingsindikation), tvangstilbageholdelse, fiksering, beskyttelsesfiksering mv. og have kompetence til at indgå i en psykiatrisk enheds konferencestruktur, hvor sådanne forhold drøftes. Strafferetspsykiatri i relation til retslige patienter skal kendes. Psykologer skal være fortrolige med regelsæt for klagegang, dvs. håndtering af klager samt kriterier for og procedure ved utilsigtede hændelser og kerneårsagsanalyser.

13.3.10. Psykofarmakologi, voksne 12 timer (NYT)

Psykologen skal endelig have et grundlæggende kendskab til psykofarmakologi, så der kan ageres relevant fagligt i samarbejde og behandling. Dette område skal dækkes ind af undervisning på det tværgående moduls emne Psykofarmakologi.

Psykotraumatologi

I dette modul sikres specifik og specialiseret viden inden for det psykotraumatologiske fagområde. Modulet er på 150 timer og består af en obligatorisk del: teoriområde, interventionsdel og formidling, samt en valgfri del.

Teori indenfor specialet	Intervention				Udredning	Andet			
	Intervention 48 timer					Andet 60 timer			
Psykotraumatologisk teori; hovedområde 42 timer	Intervention Krisestyring psykologisk førstehjælp 12 timer	Intervention akutte traumer 12 timer	Intervention længerevarende og kroniske traumer 12 timer	Intervention i grupper 12 timer		Naturlige og komplicerede sorgreaktioner ved tab hos voksne 12 timer	Sorg og krise hos børn og unge 12 timer	Forebyggelse af sekundær traumatisering 12 timer	Valgfri del 24 timer

Alle emneområderne kan sammensættes af flere kurser

Teori indenfor specialet:

14.4.4.2.1. Psykotraumatologisk teori; hovedområde 42 timer

kan fx indeholde temaerne:

- Psykotraumatologiens historie og hovedteorier. Forskellige opfattelser af traumer
- Akutte reaktioner, ASD og dissociation. Kropslige mekanismer.
- PTSD; diagnostiske problemer, måling, differentialdiagnostik, prognostik
- Kronificering af traumer; diagnostiske alternativer
- Personlighedsændringer og komorbiditet
- Den sociale kontekst: familien, netværket, sekundær traumatisering/viktimisering, social rekonstruktion
- Attribution, kognitive processer, hukommelse
- Tilknytning og personlighedsstruktur som elementer i traumatisering
- Mestring og forsvarsmekanismer i forbindelse med traumatisering
- Hvad kendetegner forskellige traumetyper?
- Traumer hos børn og unge samt pårørende
- Effekten af forskellige interventionsformer
- Tab og sorgprocesser
- Psykologens roller og dilemmaer i behandlingen

Behandling:

14.4.4.2.2. Interventionsdel 48 timer:

- 14.4.4.2.2.1. Intervention på individuelt plan i relation til akutte traumer 12 timer
- 14.4.4.2.2.2. Intervention på individuelt plan i relation til længerevarende og kroniske traumer 12 timer
- 14.4.4.2.2.3. Intervention i gruppe i relation til traumatiske hændelser 12 timer
- 14.4.4.2.2.4. Krisestyring, psykisk førstehjælp 12 timer

14.4.4.2.2.1. Intervention på individuelt plan i relation til akutte traumer. 12 timer**Formål**

at øge deltageres kompetence i arbejdet med traumatiserede på individuelt plan, så de mestrer de færdigheder, der er nødvendige for intervention ved akut traumatisering.

- Temaerne er:
- Forebyggelse/bearbejdning
- Differentialdiagnostiske problemstillinger
- Relevante terapeutiske tilgange

14.4.4.2.2.2. Intervention på individuelt plan i relation til længerevarende og kroniske traumer 12 timer**Formål**

at øge deltageres kompetence i arbejdet med langvarigt traumatiserede, så de bliver i stand til at gennemføre hensigtsmæssige behandlingsforløb.

- Temaerne er:
- Differentialdiagnostiske problemstillinger og relevante terapeutiske tilgange
- Overføring/modoverføring
- Tilknytnings-/adskillelsesproblematikker

14.4.4.2.2.3. Intervention i gruppe i relation til traumatiske hændelser 12 timer**Formål**

at give deltagerne kompetence og tryghed i varetagelsen af arbejde med grupper af traumatiserede mennesker.

- Temaerne er:
- Gruppepsykologiske processer og konstellationer
- Kommunikation i grupper
- Korttidsarbejde med grupper
- Styring og ledelse af grupper

Der godkendes maksimalt 24 timer indenfor samme metode under specialiseringsmodulet.

14.4.4.2.2.4. Krisestyring 12 timer**Formål**

at give deltagerne viden om og redskaber til at kunne strukturere og organisere akut og opfølgende intervention i forhold til mennesker ramt af større ulykker eller ekstraordinære hændelser.

Temaerne er:

- Kriseforståelse – hvem rammes og hvordan?
- Principper for organisering af intervention
- Prioritering af tiltag og metodevalg
- Psykologrollen som rådgiver og strateg
- Reaktionen hos individ og organisation
- Psykisk førstehjælp

UDGÅET 14.4.4.2.3. Erklæringsudformning, formidling 6 timer**Formål**

at tilføre deltagerne redskaber til på baggrund af ofte ganske korte behandlingsforløb at kunne lave udtalelser omkring symptomatologi, behandlingsindsats og mengrad efter traumatiseringer.

Temaerne er:

- Formål med erklæringer
- Indsamling af relevante data
- Beskrivelse af symptomer og psykologiske problemstillinger
- Konklusioner og vurdering af mengrad og eventuelt erhvervsevnetab

I en konkret ansøgning kan ansøger afløse dette kursusindhold gennem dokumentation/sandsynliggørelse af god erfaring med erklæringskrivelser indenfor området ved ansættelser/arbejdsområder. Kursustimeantallet dækkes ind med andet teori eller metode indenfor psykotraumatologien.

Andet:**14.3.3. Sorg og krise hos børn og unge 12 timer (NYT)****Formål**

Psykologen skal under dette emne tilegne sig erfarings- og forskningsbaseret viden om reaktioner hos børn efter ekstraordinære hændelser eller pludseligt opståede livsforandringer.

Temaer: Med henblik på relevant interventionsvalg bør følgende temaer indgå:

Akutte belastningsreaktioner og efterreaktioner. Sorg og tab. Vigtige aspekter ved børns reaktioner. Risikofaktorer for udvikling af langtidsproblemer. Intervention til børn i krise og sorg i hverdagslivet.

14.3.4. Naturlige og komplicerede sorgreaktioner ved tab hos voksne 12 timer (NYT)**Formål**

at psykologen tilegner sig teoretisk og empirisk viden om naturlige og komplicerede sorgreaktioner ved tab hos voksne med henblik på identificering af komplicerede sorgreaktioner og efterfølgende intervention. Herunder differentialdiagnostik bl.a. i forhold til PTSD, andre stresstilstande og depression.

Temaer: Følgende temaer bør indgå:

Akutte belastningsreaktioner og efterreaktioner. Længerevarende og kroniske belastningssyndromer. Sorg og tab. Intervention til mennesker i krise og sorg i hverdagslivet.

14.4.4.2.4. Valgfri del 24 timer (tidligere 54 timer)

Den resterende del af specialiseringsmodulet er på 24 timer. Herunder kan kurser af kortere varighed placeres.

Den valgfri del skal omhandle teori og metode inden for specifikke psykotraumatologiske områder og kan afspejle den enkelte psykologs særlige interesse- og kompetenceområder. Eksempler på dette kan være:

- seksuelt misbrug
- vold
- mobning
- stress
- traumer relateret til arbejdslivet
- flygtninge
- torturofre
- kulturspecifikke temaer
- psykofysiologiske skader og somatisk traumatisering

14.4.4.2.5 Sekundær og vikarierende traumatisering i arbejdet med traumatiserede klienter 12 timer (nyt obligatorisk indhold i specialiseringsmodulet)**Formål**

Formålet med kurset er at bibringe psykologen teoretisk og empirisk viden om og kompetencer i forhold til den sekundære eller vikarierende traumatisering, omsorgs- eller medfølelsestræthed, der kan opstå i arbejdet indenfor det psykotraumatologiske felt. Kompetencerne skal understøtte psykologen i at vurdere egen grad af belastning og håndtering af belastninger i arbejdet med krisesituationer og traumatiserede klienter.

Indhold

Temaer: Belastende arbejdsforhold, øvrige sårbarhedsfaktorer fx betydningen af kontekst, psykologens egen traumehistorie og tilknytningsstil. Symptomer på sekundær og vikarierende traumatisering, forebyggelse, egenomsorg og behandling.

Klinisk Neuropsykologi

Teori indenfor specialet		Intervention	Udredning	Andet
Sygdomslære 30 timer Kan sammensættes af kortere kurser	Udvidet kursus i klinisk neuroanatomi,	Neurorehabilitering 30 timer	Neuropsykologiske forstyrrelser 30 timer Kan sammensættes af kortere kurser	Neuropsykiatri 30 timer Kan sammensættes af kortere kurser

	neurofysiologi, neurokemi 30 timer Kan sammensættes af kortere kurser	Kan sammensættes af kortere kurser		
--	---	------------------------------------	--	--

15.4.4.2.3. Sygdomslære (30 timer)

Modul A, B, C, D og E omhandler sygdomsmekanismer bag neurologiske sygdomme. Inden for hvert delmodul gennemgås sygdommens patologi, symptomatologi, differentialdiagnostik samt den lægelige udredning og behandling. Det er ikke et krav for godkendelse af modul D at begge sygdomme er dækket.

A: Vaskulære lidelser (6 timer)

B: Neurodegenerative lidelser (6 timer)

C: Hovedtraumer (6 timer)

D: Epilepsi og tumorer (6 timer)

E: Valgfri emner inden for de neurologiske lidelser (6 timer)

15.4.4.2.4. Klinisk neuroanatomi, neurofysiologi og neurokemi (30 timer)

Modulet omhandler anatomiske, fysiologiske, biokemiske og endokrine processer i nervesystemet og deres forbindelse til neurologiske sygdomme og neuropsykologiske syndromer.

15.4.4.2.2. Neurorehabilitering, Intervention (30 timer)

Interventionsmodulet omhandler neurorehabilitering, herunder principper og rationaler bag behandling og genoptræning ved kognitive, emotionelle og adfærdsmæssige forstyrrelser. Modulet kan dække strukturen og faserne i behandlingssystemet, rehabilitering af specifikke forstyrrelser, terapi, det tværfaglige samarbejde, arbejde med pårørende med mere. Kurser bør udvælges således at der tilstræbes en vis bredde i emneområder.

15.4.4.2.1. Neuropsykologiske forstyrrelser, Udredning (30 timer)

Inden for hvert delmodul godkendes kurser omhandlende neuropsykologiske funktionsforstyrrelser. For hvert domæne skal kurserne gennemgå symptomkomplekser og neuropsykologiske teorier bag den patologiske funktion, undersøgelsesmetoder og differentialdiagnostik. Det anbefales, at alle domæner dækkes, men det er ikke et krav for godkendelse at alle områderne i de enkelte delmoduler er dækket.

A: Opmærksomhed, arousal og energi (6 timer)

B: Indlæring og hukommelse (6 timer)

C: Sproglige funktioner (6 timer)

D: Visuelle funktioner (6 timer)

E: Eksekutive funktioner og forandringer i adfærd (6 timer)

15.4.4.2.6. Neuropsykiatri (30 timer)

Kursusmodulet har fokus på neurobiologiske og kognitive aspekter ved en række af de mest almindelige psykiatriske og adfærdsmæssige forstyrrelser. Kurserne skal give kendskab til de samlede sygdomsmekanismer, differentialdiagnostiske overvejelser og implikationer af behandlingstiltag. Kurser bør udvælges således, at der tilstræbes en vis bredde i emneområder inden for f.eks. neuroudviklingsforstyrrelser, skizofreni og psykoseforstyrrelser, affektive lidelser, stress- og angstlidelser, funktionelle lidelser, rusmidler og afhængighed, psyko- og neurofarmakologi samt **ECT** (elektrokonvulsiv terapi)

(UDGÅET 15.4.4.2.5. Valgfrie kursusdage)

Selskabet for Danske Neuropsykologers kursusdatabase

Godkendte kurser opføres i kursusdatabase, som er tilgængelig på Selskabet for Danske Neuropsykologers hjemmeside, og opdateres to gange årligt.

Mange kurser er godkendt af fagnævnet allerede inden de finder sted; dette vil normalt fremgå af kursusopslaget.

Hvis et kursus ikke er godkendt, men en deltager vurderer, at det er af relevans for det neuropsykologiske speciale, kan der søges om godkendelse vha. formularen på Dansk Psykolog Forenings hjemmeside.

Gerontopsykologi

Specialiseringsmodulet skal sikre, at psykologen erhverver en videnskabeligt funderet og nuanceret viden om fagområdets teori og praksis. Modulet indeholder 150 kursustimer, som fordeles med 132 timer inden for nogle obligatoriske hovedområder og 18 timers relevante valgfri aktiviteter.

Teori indenfor specialet	Intervention	Udredning	Andet
Almen gerontopsykologi 42 timer Kan sammensættes af flere kurser	48 timer Kan sammensættes af flere kurser		60 timer Specifik viden, udredning og intervention indenfor specialet Kan sammensættes af flere kurser

Teori indenfor specialet:

Almen gerontopsykologi (42 timer)

A: Almen gerontopsykologi (24 timer)

B: Livets afslutning (6 timer)

C: Lovgivningsmæssige og etiske aspekter på ældreområdet (12 timer)

16.4.4.2.1. Almen gerontopsykologi 24 timer A

Kurset dækker den normale aldring med en gennemgang af biologiske og psykologiske aldringsprocesser samt betydningen af den sociale sammenhæng, hvori de foregår. Neurogerontologiske og kognitive forandringer behandles.

16.4.4.2.5 Livets afslutning 6 timer B

Forskellige teoriers forståelse mere generelt af livets afslutning og eksistentielle temaer som livsfortrydelser, forsoning, dødsangst, integritet mm. Under kurset behandles begrebet terminalt decline, herunder både psykiske, fysiske og sociale processer, der leder frem mod livets afslutning.

16.4.4.2.4. Lovgivningsmæssige og etiske aspekter på ældreområdet (12 timer) C

Inden for lovgivningen en gennemgang af Servicelovens bestemmelser, herunder Magtanvendelsesreglerne samt værgemål mv. Gennemgang af Psykiatriloven.

Inden for etikken gennemgang af nogle af de centrale etiske teorier, der kan være med til at sikre udvikling af kompetencer og refleksionsevne ved de mange etiske dilemmaer, der især gør sig gældende i arbejdet med de mest sårbare og svækkede ældre. Det er fx et etisk dilemma at træffe beslutning om den mindst dårlige og mindst indgribende intervention i arbejdet på demensområdet.

Intervention (48 timer)

A: Psykoterapeutiske metoder, specifikt rettet mod ældre klienter / grupper (24 timer)

B: Intervention overfor pårørende til ældre med kroniske sygdomme (12 timer)

C: Supervision til sundhedspersonale (12 timer)

16.4.4.2.2.3. Psykoterapeutiske metoder, specifikt rettet mod ældre klienter/grupper (24 timer) A

Emnet kan omfatte intervention inden for en klinisk ramme og inden for en mere organisationspsykologisk ramme. Inden for en klinisk ramme kan det omfatte gennemgang af forskellige former for psykoterapi, individuelt eller i gruppe, med vægt på forhold af betydning for terapeutens arbejde med ældre mennesker.

16.4.4.2.2.6 Intervention overfor pårørende til ældre med kroniske sygdomme (12 timer) B

Direkte intervention omfatter også psykoterapi med pårørende, hvor der gør sig særlige forhold gældende på ældreområdet. Rådgivning til ældre patienter med psykiatriske lidelser og deres pårørende udgør et vigtigt område i gerontopsykologens arbejde og behandles særskilt.

16.4.4.2.2.4 Supervision til sundhedspersonale (12 timer) C

Inden for en organisationspsykologisk ramme kan det omfatte en gennemgang af forskellige former for intervention, rettet mod individer eller grupper, som arbejder med ældre. Det kan være supervision, rådgivning og vejledning til pleje af ældre, med det formål af bedre plejepsikis og ældres trivsel.

Desuden gennemgås mulige redskaber til at evaluere intervention.

Mindst 24 timer af de 48 timer skal bestå af direkte intervention.

Andet:

Specifik viden, udredning og intervention indenfor specialet (60 timer)

- A: Geriatri og farmakologi for gerontopsykologer (24 timer)
 B: Psykopatologiske / psykiatriske syndromer hos ældre (24 timer)
 C: Kortlægning og intervention af kompleks adfærd ved demens og psykiske lidelser (6 timer)
 D: Intervention overfor ældre klienter ved livets afslutning (6 timer)

16.4.4.2.2. Geriatri og farmakologi for gerontopsykologer (24 timer) A

Gennemgang af alderdommens almindeligste medicinske sygdomme, herunder kredsløbssygdomme og apopleksi, diabetes, nyre- og urinvejssygdomme (herunder inkontinens), cancer, gigtlidelser, parkinsonisme og lungelidelser (KOL). Desuden behandles multifaktorielle tilstandsbilleder, kronisk og terminal sygdom, farmakologi med særligt henblik på geriatriske problemstillinger og psykofarmakologi med særligt henblik på gerontopsykiatriske problemstillinger. Der lægges vægt på en psykologisk synsvinkel med henblik på intervention i forhold til geriatriske patienter.

16.4.4.2.2.1 Psykopatologiske/psykiatriske syndromer hos ældre (24 timer) B

Området omfatter psykiatriske sygdomme hos ældre, herunder klassifikationssystemer, forekomst og teorier om årsager. Depression og angst, delir, psykotiske forstyrrelser, demenssygdomme og demenssygdommens psykiatri (BPSD) gennemgås. Egnede psykologiske metoder til udredning og differentialdiagnostik behandles.

16.4.4.2. Kursus om: Kortlægning og intervention af kompleks adfærd ved demens og psykiske lidelser (6 timer) C

Der gennemgås relevante og velafprøvede metoder til kortlægning af kompleks adfærd ved demens og psykiske lidelser, hvorefter selve interventionens / supervisionens / rådgivningens rammer og metodik gennemgås. Kurset vil være funderet på eksempler med praksisnær kompleks adfærd.

16.4.4.2.2. Kursus om: Intervention overfor ældre klienter ved livets afslutning (6 timer) D

Psykoterapi med især eksistentielle temaer, der omhandler livets afslutning. Der kan tages afsæt i forskellige psykoterapeutiske retninger, der egner sig særlig godt til dette. Især eksistentiel psykoterapi som logoterapi ad modum Frankl og Yalom har vist sig særlig velegnet

UDGÅR 16.4.4.2.3. Relevante valgfrie kursusaktiviteter (18 timer)

Det kan dreje sig om deltagelse i kurser, konferencer på akademisk niveau, forsknings- eller projektarbejde samt studieophold ved gerontologiske institutter og lignende.

Arbejds- og Organisationspsykologi

Specialiseringsmodulets samlede forløb er på 230 timer inkl. supervision og personligt udviklingsarbejde.

Specialiseringsmodulet skal sikre, at deltageren får mulighed for refleksion og dybtgående analyse af forholdet mellem arbejds- og organisationspsykologisk praksis og relevante teoridannelser.

Specialiseringsmodulet består af:

En grundstamme der forløber over to år, på i alt 120 timer, der er fordelt mellem minimum

- 40 timers teori,
- 40 timers supervision samt
- 40 timers personligt udviklingsarbejde

En række relevante supplerende teorikurser på i alt 110 timer

Teori indenfor specialet	Intervention	Udredning	Andet
Grundstammen 42 timer			
Skal være et længerevarende uddannelsesforløb hvor supervision og personligt udviklingsarbejde er integreret 42 timers teori 40 timers supervision 40 timers personligt udviklingsarbejde			Øvrige kurser, valgfrit Kan sammensættes af flere kurser

Teori indenfor specialet:

18.4.4.2.1. Grundstammen

Et grundstammeforløb foregår hos en godkendt udbyder af grundstammeforløb.

Forløbet vil kunne udbydes af et universitet, et kursuscenter eller af en eller flere uafhængige konsulentvirksomheder.

Grundstammen består af en møderække på fx 10 x 2 kursusdage, i alt 122 timer. For at sikre kontinuitet i grundstammen lægges der vægt på, at det er de samme deltagere, man mødes med. Et forløb kan afbrydes og genoptages.

Grundstammen i forløbet er:

Deltagerens arbejde med en praktisk problemstilling. Med udgangspunkt i egen praksis vælges et eller flere casestudier. Løbende supervision i forhold til håndtering af problemstillinger fra praksis. Supervisor skal være godkendt som supervisor jf. retningslinjernes afsnit om supervision. (40 timer).

Personligt udviklingsarbejde, specielt med henblik på udvikling og håndtering af konsulentrollen. (40 timer)

Tilegnelse af teorier, som kan perspektivere det praktiske arbejde. (42 timer)

Skriftlig og mundtlig formidling med fokus på samspillet mellem teori og praksis.

18.4.4.2.2. Den teoretiske del i grundstammen 42 timer (tidligere 40 timer)

Denne del skal bl.a. fokusere på:

- Konsultation og intervention over for individer og organisationer
- Ethiske problemstillinger i relation til interventioner i organisationer
- Ethiske problemstillinger, der findes mellem psykologen, dennes opdragsgiver og de personer, som psykologen samarbejder med eller intervenserer over for
- Refleksion over teori/praksis
- Imellem grundstammemøderne kan deltagerne yde gensidig sparring
- Supervision (i grupper), grundstammen

Der arbejdes med aktuelle problemstillinger fra egen praksis.

Supervisors opgaver at supervisere såvel de valgte casestudier fra deltagernes praksis samt deltagernes faglige og personlige udvikling under forløbet.

Casestudie

Deltageren forventes at være i gang med en arbejds- og organisationspsykologisk praksis gennem lønarbejde eller egen virksomhed, og det forventes, at denne praksis indgår i specialiseringsmodulets grundstamme. Deltageren kan vælge et casestudie uafhængigt af egen praksis og arbejde med sin problemstilling i en anden kontekst, fx ved at gennemføre en undersøgelse for et fremmed firma. Casestudiet sikrer en grundig og dybtgående analyse af et eller flere praksisforløb. Casestudiet skal godkendes af underviser.

Formidling

Forløbet afsluttes med en rapport eller anden formidlingsmetode. Deltagerne kan arbejde alene eller i gruppe på to. Rapporten skal have et omfang på 10-20 normalsider og godkendes af underviser på grundstammeforløbet.

Andet:

18.4.4.2.6. Specialiseringsmodulets øvrige teorikurser 108 timer (tidligere 110 timer)

Teorikurserne består af minimum 108 timers teori. Kurserne skal omfatte Arbejds- og Organisationspsykologiske emner, som er relevante for den type beskæftigelse (se kapitel 18.4.1), som psykologen har.

Fagnævnet fastsætter nærmere kriterier for, hvilken undervisning der kan godkendes:

Eksempler på A & O temaer

- Organisationsudvikling – forandringer
- Udvikling af grupper og team
- Ledelse og Ledelsesudvikling
- Marginalisering/arbejdsfastholdelse
- Arbejdspsykologi – Det psykosociale arbejdsmiljø
- Testpsykologi
- Rekruttering og Competenceudvikling

Vejledning til udbydere af grundstammeforløb i Arbejds- og Organisationspsykologi:

Se Kursusudbyder vejledning

Uddannelse til supervisor på specialistniveau, Generelt for alle specialist uddannelser

Formål

Formålet med supervisoruddannelsens uddannelsesforløb er at gøre specialisten i stand til at yde supervision til andre psykologer samt vurdere den personlige og faglige udvikling hos superviseranden.

Specialisten skal i sin rolle som supervisor blive i stand til kritisk at kunne vurdere:

- Hvilken forståelsesramme, der vil være anvendelig i de enkelte supervisionsforløb.
- Hvilke krav, der skal sættes til gennemførelse af forløbet, fx hvad angår rammer og indhold af supervisionen.
- Hvilke indholdsmæssige niveauer, der sikrer læring hos supervisanden.
- Den faglige og personlige udviklingsproces for supervisanden.

Specialisten skal i sin rolle som supervisor kunne varetage supervision inden for nedenstående temaer:

- Udredning, vurdering, intervention og evaluering.
- Psykologens rolle og relationer i sagsarbejdet, i egen organisation samt i klientsystemets organisation.

Krav til supervisoruddannelsen

For supervisoruddannelsen gælder enslydende krav for alle specialister uanset speciale. I løbet af supervisoruddannelsen skal følgende krav opfyldes:

- Praksis på fuld tid i 2 år efter opnået specialistgodkendelse
- Ydet supervision i 120 timer til psykologer efter godkendelse som specialist. Der skal være ydet supervision til mindst to forskellige supervisander. Supervision ydet til andre akademiske faggrupper kan godkendes af det enkelte fagnævn.
- Modtaget 20 timers supervision af supervision eller anden form for vejledning. Det enkelte fagnævn kan fastlægge specificerede krav til supervision af supervision, hvilket fremgår under beskrivelsen af det enkelte speciale. Som udgangspunkt forstås supervision/faglig vejledning af godkendt supervisor inden for specialet. Det enkelte fagnævn kan desuden godkende supervision ydet af supervisorer fra andre specialer, når dette skønnes fagligt relevant. Der gælder samme regler vedrørende gruppestørrelse som ved specialistuddannelsen.
- Deltagelse i 30 timers teori om supervisionsprocessens teori og metode. På den teoretiske del af supervisoruddannelsen skal specialisten erhverve sig viden om og kompetence til at anvende eget teoretisk ståsted i sin rolle som supervisor samt kunne foretage en afgrænsning til andre teorier.

Guide til supervisorer

Dansk Psykolog Forening har forfattet en lille guide til overblik over specialistuddannelserne samt supervisoruddannelsen:

Der skal arbejdes med følgende emner:

1. Supervisionens afgrænsning

Historik; supervisionens rolle i forhold til profession og samfund; definition og begrebsafklaring; formål; supervisionens afgrænsning og forhold til tilgrænsende områder: terapi, undervisning, vejledning, coaching, sparring, personaletræning, etc.

2. Supervisionens kontrakt og ramme

Kontrakt med supervisand(er); kontrakt med evt. opdragsgiver / ledelse/ behandlingsansvarlig; udformning af supervisionens ramme, rammebrud og håndtering heraf; ansvarsfordeling (psykologfagligt og juridisk).

3. Supervisionens setting og kontekst

Individuel- og gruppesupervision (herunder om gruppedynamiske processer); intern og ekstern supervision; ledere i supervisionsgrupper; peer-supervision; de forskellige 'settings' dynamikker; organisatoriske og andre konteksters indvirkning på supervision (samfund, kultur, trænings- og uddannelsesinstitution).

4. Supervisionsmodeller

Supervisor og supervisand: roller, funktioner og opgaver; supervisors valg af metode, midler og fokus; centrale modeller inden for supervisionsteori; virkningsmekanismer i supervision.

5. Supervisionsrelationen

Forholdet mellem supervisor og supervisand; håndtering af relationen i supervision; supervisors kollegiale omgang med supervisand(er); parallelprocesser og isomorfi; overføring og modoverføring i supervision; selfdisclosure og non-disclosure i supervision; multikulturelle forhold.

6. Supervisionens materiale og proces

Supervisionens forskellige former for materiale (mundtligt, skriftligt, audio, video); forskellige former for supervisionsprocesser (fx lære- og supervisionsalliance, refleksion); supervisionens udviklingsprocesser.

7. Supervisandens udvikling

Supervisandens grad af faglig udvikling og dennes betydning for supervisionen; læreprocesser (fx mesterlære, identifikation); pædagogik; faser i supervision; 'god' vs. 'dårlig' supervision.

8. Evaluering, supervisors kontrolfunktion og etik

Kontrolspørgsmålet; formativ og summativ evaluering; magt og afmagt; grænser og begrænsninger for supervision; vanskeligheder i supervision for supervisor hhv. supervisand; producerer ved underkendelse af supervisanden og forholdet til profession og arbejdsgiver; supervisandens underkendelse af sin supervisor.

9. Metode- og teorispecifik supervision.

Dette punkt knytter an til fx supervision af neuropsykologiske undersøgelser, psykologisk testning, børneundersøgelser m.fl., dvs. hvor sagsmaterialet er af en sådan karakter at det ikke dækkes tilstrækkeligt ind af de ovenstående 8 punkter.

10. Valgfrit emne

Teorien kan gennemføres inden specialistgodkendelse er opnået, men må ikke være mere end 5 år gammelt på godkendelsestidspunktet for supervisoransøgningen.

19.3. Krav til underviserkompetencer

Psykolog med specialist og supervisor godkendelse, psykolog med ph.d.-uddannelse eller andre relevante akademikere ifølge Specialistuddannelsesudvalgets vurdering. Psykiater med specialist og supervisor godkendelse af DPS.

19.4. Aktualitetskrav i supervisoruddannelsen

Ydet supervision, supervision af supervision og teori om supervision skal være erhvervet inden for de seneste 5 år efter forud for godkendelsestidspunktet.

Klinisk børneneuropsykologi: særlige krav

Specificerede krav til supervision af supervision i supervisoruddannelsen.

Supervision af supervision kan foregå i erfagrupper på 4-8 specialister, enten ledet af en færdiguddannet supervisor i børneneuropsykologi eller som gensidig supervision.

I kan lade gensidig direkte observation og efterfølgende feedback i gruppen eller videooptagelser af supervisionsforløb til fælles drøftelse indgå, ligesom I kan behandle forskellige tilgange til supervisionen.

Klinisk neuropsykologi: særlige krav

Specificerede krav til supervision af supervision i supervisoruddannelsen.

Supervision af supervision kan foregå i "erfagrupper" på 4-8 specialister, enten under ledelse af færdiguddannet supervisor i neuropsykologi eller som gensidig supervision.

Gensidig direkte observation og efterfølgende feedback i gruppen eller videooptagelser af supervisionsforløb til fælles drøftelse kan indgå, ligesom forskellige tilgange til supervisionen kan behandles.

Praktiske oplysninger Generelt for alle specialist uddannelser

Ansøgning om godkendelse som specialist eller supervisor, generelt

- Ansøgning om specialist- og supervisor godkendelse kræver medlemskab af Dansk Psykolog Forening
- Specialistoverblikket findes i MitDP. Der kræves ikke tilmelding til specialistuddannelserne.
- Uddannelsen kan tidligst påbegyndes når man er færdig som kandidat, og kan tidligst afsluttes 3 år efter autorisationen er opnået.
- Når man har opnået 100% indenfor den ønskede specialist- eller supervisoruddannelse, beder man sekretariatet igangsætte processen med at udstede diplomet.
- Man kan maksimalt opnå godkendelse i to specialistuddannelser.
- Dispensation for forhold der falder udenfor de beskrevne retningslinjer kan søges via MitDP. Sagsbehandlingstiden kan være op til 3 måneder, men man får svar så hurtigt som muligt.
- Hvis man har helt særlige forhold i sin ansøgning der kræver vurdering, er der mulighed for at søge rådgivning undervejs, ved henvendelse til sekretariatet. Sekretariatet kan søge afklaring hos fagnævn eller specialistuddannelsesudvalg. I så fald kan sagsbehandlingstiden være op til 3 måneder, men man får svar så hurtigt som muligt.

Praktiske oplysninger

Specialistuddannelsesoverblikket viser automatisk alt supervision og personligt udviklingsarbejde, samt alle kurser/uddannelser som du har gennemført, og som samtidigt er forhåndsgodkendt af Dansk Psykolog Forening. Systemet fortsætter med at opdatere kvalifikationer, så man kan søge om specialistgodkendelse nr. 2. Hvis timerne er

elektronisk valideret, er det ikke nødvendigt at fremvise et bevis for deltagelse. Hvis man har brug for dokumentation for kurser og supervision i andre sammenhænge, bør man fortsat bede om kursusbeviser og supervisionsbeviser.

Brug af kurser og uddannelser der ikke har opnået forhåndsgodkendelse i Dansk Psykolog Forening;

Man ansøger om godkendelse af kurset/uddannelsen ved at benytte en formular i ansøgningskemaet. Der skal indsendes de samme oplysninger om indhold, deltageres forudsætninger, undervisers kompetencer mv. som ved almindelig ansøgning om forhåndsgodkendelse af kurser/uddannelser. Se længere nede i teksten under kursusudbyder.

Aktualitetskrav

Formål

At sikre at den enkeltes specialistuddannelse samlet set har en vis aktualitet, og at den er sammensat således, at der er aktuel viden indenfor specialet.

Indhold

Ingen krav til praksis, i alt 100 timer indenfor kategorierne supervision og teori, skal være gennemført indenfor seneste 8 år umiddelbart op til godkendelse.

Godkendelse

Man skal selv holde øje med om ansøgningen kan leve op til aktualitetskravet. Hvis ansøgningen ikke opfylder kravet, kan man søge fagnævnet om dispensation.

Der er ikke særlige retningslinjer for dispensation, men det vil være væsentligt at oplyse fagnævnet om årsagen, som f.eks. kan være sygdom, barsel/orlov eller andet. Dispensationsansøgninger indsendes til sekretariatet, se under Administration.

Ansøgning om specialistgodkendelse nr. 2

Hvad kan bruges igen?

- Børne og ungemodulet er ens og godkendes i alle børneuddannelserne
- Voksenmodulet er ens, og godkendes i alle voksenuddannelserne
- Forskningsmodulet er ens i alle uddannelserne
- Det tværgående modul består af 60 valgfrie timer, der sammensættes efter eget ønske og interesse, ud fra de kurser der enten allerede er forhåndsgodkendt, eller kan godkendes i modulet ifb. ansøgning.
- Personligt udviklingsarbejde kan genbruges (40 timer) I Specialistuddannelsen i Psykoterapi anbefales det, at det personligt udviklingsarbejde udføres af en specialist i Psykoterapi i de resterende 40 timer.

Hvad kan ikke bruges igen?

- Praksis skal i udgangspunktet erhverves efter godkendelse af første speciale. Den praktiske del af uddannelsen, dvs. arbejdstimer, kan ikke genbruges. Kravet kan ikke opfyldes på mindre end 3 år pr. speciale, 6 år samlet.
- Supervision skal i udgangspunktet erhverves efter godkendelse af første specialistuddannelse.

Godkendelse af supervisionstimer, overskud

Hvis ansøger kan dokumentere overskud af supervisionstimer fra tidligere godkendelse, kan timerne indgå på følgende måde:

- Specialistuddannelsesoverblikket skal indeholde dokumentation for alle opnåede supervisionstimer. (Der skal være 200 + 200 timer, eller hvis Psykoterapi er den ene 200 + 160 timer.)
- Hvis der er overskydende timer fra første godkendelse, må man vælge et tilsvarende timetal, der overføres til at opfylde specialistuddannelse nr. 2 s krav. Det kontrolleres ikke hvordan timerne har opfyldt kravene ved første godkendelse.
- 40 timers individuel supervision anses for opfyldt ved første godkendelse. Dvs. man kan gennemføre alle timerne til 2. specialistgodkendelse som gruppesupervision.
- Specialistuddannelse nr. 2 kan godkendes, hvis supervisionstimerne, (de nye og de overskydende) samlet opfylder alle krav til supervisors kompetencer, samt fordeling mellem intervention og udredning.
- Supervision der har indgået som en del af autorisationsgrundlaget kan ikke godkendes hverken i første eller andet speciale.

Indtil overgangsordningen udløber, (31. december 2023) kan timer der er i overskud fra autorisation benyttes, efter samme principper som ovenfor beskrevet.

Konvertering

Man kan konvertere en erhvervet specialistgodkendelse til en ny godkendelse inden for et andet speciale hvis man opfylder kravet. Da der er tale om en ny sagsbehandling, skal der betales et nyt gebyr for Diplomet.

Ved ansøgning om konvertering skal man samtidig skriftligt tilkendegive, at man tilbagekalder en tidligere opnået specialistgodkendelse.

Merit fra Specialpsykologuddannelsen

Hvis man har gennemført en uddannelse som specialpsykolog, kan man godkendes som specialist med brug af merit fra uddannelsen.

En psykolog kan højst opretholde to specialistuddannelser, hvor uddannelsen som specialpsykolog tæller som den ene.

Med virkning fra 1. januar 2024 afvises ansøgninger om godkendelse af specialistuddannelse nr. 2, hvis man er uddannet som specialpsykolog, eller aktuelt er under uddannelse til specialpsykolog.

En psykolog kan fortsat benytte alle de erhvervede titler, også efter begrænsningen er trådt i kraft.

Praksis

Der gives merit for 1 års fuldtidsansættelse i følgende specialistuddannelser:

Fra Specialpsykolog i Børn- og unge psykiatri:

- Specialist i Klinisk Børne- og Ungepsykologi
- Specialist i Klinisk Neuropsykologi med børn og unge
- Specialist i Sundhedspsykologi med børn og unge
- Specialist i Psykoterapi med børn- og unge

Fra Specialpsykolog i Psykiatri:

- Specialist i Sundhedspsykologi med voksne
- Specialist i Psykoterapi med voksne
- Specialist i Psykopatologi
- Specialist i Psykotraumatologi
- Specialist i Klinisk Neuropsykologi
- Specialist i Gerontopsykologi

Supervision

Der gives merit til 60 timers supervision af udredning i gruppe, i følgende specialistuddannelser:

Fra Specialpsykolog i Børn- og unge psykiatri:

- Specialist i Klinisk Børne- og Ungepsykologi
- Specialist i Klinisk Neuropsykologi med børn og unge
- Specialist i Sundhedspsykologi med børn og unge
- Specialist i Psykoterapi med børn- og unge
- Specialist i Pædagogisk Psykologi

Fra Specialpsykolog i Psykiatri:

- Specialist i Sundhedspsykologi med voksne
- Specialist i Psykoterapi med voksne
- Specialist i Psykopatologi
- Specialist i Psykotraumatologi
- Specialist i Klinisk Neuropsykologi
- Specialist i Gerontopsykologi

Da der er tale om merit, tages der ikke stilling til supervisors kompetencer i det samlede kompetenceregnskab. Se afsnittet vedr. krav til supervisors kompetencer under: Supervision, Generelt for alle specialist uddannelser.

Personligt udviklingsarbejde

Der gives ikke merit for personligt udviklingsarbejde.

Teori

Der gives merit til specialistuddannelser for følgende moduler:

Fra Specialpsykolog i Børn- og unge psykiatri:

- Børnemodul

- Tværgående modul
- Forskningsmodul (teori og produkt)

Fra Specialpsykolog i Psykiatri:

- Voksenmodul
- Tværgående modul
- Forskningsmodul (teori og produkt)

Der gives merit til **dele af** specialiseringsmoduler i følgende specialistuddannelser:

Fra Specialpsykolog i Børn- og unge psykiatri til:

- Specialist i Klinisk børne- og ungepsykologi
  - 6.4.4.2.1. Diagnostik og psykopatologi
  - 6.4.4.2.2. Psykologiske undersøgelsesmetoder
  - 6.4.4.2.3. Klinisk teori og Træning indenfor klinisk børne og unge psykologi.
 Der gives merit for 30 timer ud af 90.

- Specialist i Psykoterapi med børn- og unge
  - 12.4.4.2.1 Klinisk psykologisk undersøgelsesmetodik
  - 12.4.4.2.3 Anden teoretisk referenceramme

Fra Specialpsykolog i Psykiatri til:

- Specialist i Psykoterapi med voksne:
  - 12.4.4.2.1 Klinisk psykologisk undersøgelsesmetodik
  - 12.4.4.2.3 Anden teoretisk referenceramme
- Specialist i Psykopatologi:
  - 13.4.4.2.1. Diagnostik og psykopatologi
  - 13.4.4.2.2. Klinisk psykologisk undersøgelsesmetodik
  - 13.4.4.2.3. Behandling
  - 13.3.7. Neuropsykologiske tilstande, voksne
  - 13.4.4.2.4. Psykiatrilov
  - 13.3.10. Psykofarmakologi, voksne

Merit til Pædagogisk Psykologi

Der gives merit for følgende moduler:

Fra Specialpsykolog i Børn- og unge psykiatri:

- Børnmodul
- Tværgående modul
- Forskningsmodul (teori og produkt)
- 60 timers supervision i gruppe.

Fra Specialpsykolog i Psykiatri:

- Tværgående modul
- Forskningsmodul (teori og produkt)

For øvrige moduler kan kun gives merit, hvis ansøger kan dokumentere at have gennemført indhold, der svarer til kravene i uddannelsen.

Merit til Arbejds- og Organisationspsykologi

Der gives merit for følgende moduler:

Fra Specialpsykolog i Psykiatri og Fra Specialpsykolog i Børn- og unge psykiatri:

- Tværgående modul
- Forskningsmodul (teori og produkt)

For øvrige moduler kan kun gives merit, hvis ansøger kan dokumentere at have gennemført indhold, der svarer til kravene i uddannelsen.

Ansøgning

En psykolog der har gennemført hele specialpsykologuddannelsen skal uploade sit uddannelsesbevis, samt dokumentation for de øvrige krav i uddannelsen.

Specialistuddannelsesoverblik via MitDP

Samlet merit for den teoretiske del kan opnås ved at bede om tilmelding til følgende kurser:

- 77201703727 Specialpsykologuddannelsen i Børne- og ungdomspsykiatri Merit teoridel
- 201510105 Specialpsykologuddannelsen i Voksenpsykiatri Merit teoridel

Merit for supervision: Uddannelsesbeviset uploades under supervision i udredning i gruppe, 60 timer. Supervisors kompetencer skal vælges, men ikke udspecificeres, vælg f.eks. specialpsykolog.

Merit for forskningsprodukt: Uddannelsesbeviset uploades under produkt i forskningsmodulet

Ansøgning med brug af dele af specialpsykologuddannelsen:

En psykolog der ikke har et uddannelsesbevis fra specialpsykologuddannelsen skal uploade dokumenter for de gennemførte timer. De vurderes ift. specialistuddannelsens krav. Denne løsning kan kun benyttes, hvis man ønsker at aflevere en ansøgning om godkendelse som specialist, inden man har gennemført hele specialpsykologuddannelsen, eller hvis uddannelsen er afbrudt.

Øvrige oplysninger:

Brug af specialpsykolog som supervisor (se afsnittet om supervision)

Godkendes når supervisionen er givet indenfor udredning.

Supervision af intervention, der er ydet af specialpsykolog, godkendes ikke, med mindre supervisor kan dokumentere at have gennemført en længerevarende psykoterapeutisk uddannelse svarende til Grundlagsteori 12.4.4.2.2, og forudsætter en godkendt ansøgning om dispensation.

Brug af specialpsykolog som underviser

Specialepsykologer kan undervise i udredningsdelen på specialiseringsmoduler. De godkendes ikke som undervisere vedr. intervention eller terapeutiske metoder o.l. med mindre underviser kan dokumentere at have gennemført en længerevarende psykoterapeutisk uddannelse svarende til Grundlagsteori 12.4.4.2.2, og forudsætter en godkendt ansøgning om dispensation.

Krav til dokumentation

Dokumentation for praksis

Specialistuddannelsesoverblikket viser de oplysninger der er registreret i medlemssystemet. Man skal tilkendegive på tro og love, at oplysningerne er korrekte. Hvis der skal rettes i oplysningerne, skal man kontakte sekretariatet

Dokumentation for ansættelse

Ansættelseskontrakt, funktionsbeskrivelse, andet der dokumenterer ansættelsesdato og jobindhold.

- 3 års fuldtidsbeskæftigelse = 3 x 40 uger x 30 arbejdstimer = 3600 arbejdstimer

Dokumentation for privat praksis og egen konsulentvirksomhed

- Arbejdstiden skal dokumenteres ved revisorpåtegnede indtægtsopgørelser, der vil ligge til grund for en arbejdstidsberegning. Der skal foreligge en redegørelse fra ansøgeren for indholdet af aktiviteterne. Ved arbejde i privat praksis tæller 1 konfrontationstime som 2 arbejdstimer.

Dokumentationen skal indeholde en angivelse af hvilken honorarsats, der er anvendt i det pågældende år.

Dokumentation for supervision

- Al supervision skal være dokumenteret. Enten på Dansk Psykolog Forenings supervisionsbeviser eller ved elektronisk validering i samarbejde med supervisor via en elektronisk formular i Specialiuddannelsesoverblikket.
- Dokumentationskravet gælder også supervision der er ydet ifb. med forhåndsgodkendte uddannelsesforløb.
- Supervision der er indsendt til Psykolog Nævnet ifb. med ansøgning om autorisation kan ikke anvendes i en specialistansøgning. Supervision der er modtaget efter man har indsendt ansøgning om autorisation til Psykolog Nævnet, kan godkendes.
- Psykolog Nævnets supervisionsbevis til autorisation godkendes som dokumentation.

Dokumentation for personligt udviklingsarbejde

- Elektronisk validering i samarbejde med den psykolog der har forestået det personlige udviklingsarbejde via en elektronisk formular i Specialiuddannelsesoverblikket.
- Den psykolog der har forestået det personlige udviklingsarbejde kan også udarbejde et dokument der beviser terapien, hvor følgende skal fremgå:
  - Tid og sted
  - Antal timer
  - Terapeutens kompetencer, evt. specialistgodkendelse
  - Desuden i Specialistuddannelsen i Psykoterapi; hvilken grundlagsteori der var udgangspunktet for terapien

- Supervisionsbeviset, hvor timerne noteres under “andet”. Der findes ikke en blanket til personligt udviklingsarbejde
- Dokumentationskravet gælder også personligt udviklingsarbejde der er ydet ifb. med forhåndsgodkendte uddannelsesforløb.

Dokumentation for teori

Deltagelse i teoretiske kurser dokumenteres ved et kursusbevis.

Af dette bør følgende fremgå:

- navn
- dato
- varighed
- kursusbeskrivelse
- antal deltagere (holdstørrelse)
- deltagersammensætning, (uddannelser)
- undervisers navn og uddannelse
- kursusarrangør eller undervisers underskrift

Kursusudbyderen kan med fordel søge om forhåndsgodkendelse af kurset. Når ansøger har gennemført kurset og fremmødet er bekræftet af kursusudbyder, vil kurset automatisk fremgå af ansøgers Specialistuddannelsesoverblik.

Deltagelse i kongresser, symposier og lignende

kan godkendes efter en konkret vurdering. Tilstedeværelse skal kunne dokumenteres i form af et bevis på fremmødet.

Øvrige oplysninger vedr. godkendelse

Virtuel undervisning ved kurser, der er forhåndsgodkendt til specialistuddannelsen

Undervisningen kan gennemføres virtuelt – og vil stadig kunne anvendes og have forhåndsgodkendelse til specialistuddannelserne, når blot:

- Kursusbeskrivelsen stadig efterleves
- Underviser(e) stadig er de(n) samme som forhåndsgodkendt
- Deltagerne deltager efter de gældende regler for specialistuddannelsen
- Underviser vurderer, at den virtuelle undervisning skaber et relevant pædagogisk afsæt for læring

Barsel og orlov

Barsel og orlovsperioder tæller ikke med i praksis. Man skal således, uanset barsel og orlovsperioder, kunne dokumentere at have praksiserfaring der svarer til kravet i specialistuddannelsen, og som er indhentet efter autorisation. Praksis er ikke omfattet af aktualitetskravet.

Ved deltagelse i uddannelser hvor der indgår supervision, kan supervision kun tælle hvis den er udført udenfor orlovsperioden. Sagssupervision kræver at der findes aktuelt materiale at superviseres på. Teori der er gennemført under orlov, godkendes.

Autorisation og Specialistuddannelse

Psykologisk praksis, som skal indeholde mindst 3 års fuldtidsbeskæftigelse, (som ansat eller privatpraktiserende), inden for specialiet, skal være opnået efter autorisation.

Gebyr

I forlængelse af anmodning om diplom modtager man en elektronisk opkrævning på et administrationsgebyr, som skal være betalt, før diplommet kan tilsendes. Gebyret opkræves via PBS.

Gebyrer pr. 1. januar 2022

Godkendelse af specialistansøgninger: 4200,- kr.

Godkendelse af supervisoransøgninger: 1800,- kr.

Anvendelse af titel

Titlen kan anvendes fra godkendelsesdato.

Den korrekte titelanvendelse står i vedtægterne om specialistuddannelserne, som kan findes i regelsættet 2018-2021:

Stk. 2. Anførelse af betegnelsen specialist i forbindelse med navn må kun ske således, at den akademiske grad anføres først, derefter autorisation og sidst godkendt specialist i det pågældende område af Dansk Psykolog Forening. Navnet kan anføres før eller efter den akademiske grad.

F.eks.: Cand.psych. Otty Ohlsen Autoriseret Godkendt som specialist i Psykoterapi med voksne

Diplomer

Der udstedes et elektronisk diplom.

Hvis man ønsker et trykt diplom i papirudgave, kan man henvende sig til sekretariatet.

Diplomet kan udstedes igen som erstatningsdiplom, hvis det forsvinder eller bliver beskadiget.

Diplomer udstedes kun på dansk, og der findes ikke en oversættelse til andre sprog. Man er velkommen til selv at oversætte diplommet. Undersøg om der skal være certifikater ved oversættelsen, det kræves ofte til udenlandske ansøgninger.

Titlerne er ændret for at tilnærme specialistuddannelsens titler, til dem der anvendes på arbejdsmarkedet. Titlerne ændres fra Børn, til Børn og unge. Ændringen er administrativ, uden konsekvens for indholdet eller beskrivelsen af uddannelserne.

På diplomer af ældre dato findes en stjernemarkering, der beskriver at specialisten desuden kan benytte følgende betegnelse: **Specialist i klinisk psykologi**. Det er besluttet at fjerne denne betegnelse fra alle fremtidige diplomer.

Udmeldelse

Man bevarer sin status som specialist, ved udmeldelse af Dansk Psykolog Forening. Uanset, at Dansk Psykolog Forenings logo fremgår af det fysiske diplom, kan man fortsat skilte med diplommet, f.eks. i sin praksis. Man kan også fortsat nævne sin specialistgodkendelse i reklameøjemed, og på hjemmesider mv.

Dette vil ikke være i strid med § 4, stk. 2, litra c, i regelsættet om at man ikke må skilte med tilknytning til Dansk Psykolog Forening, når man er udmeldt.

Man kan fortsat yde supervision, personligt udviklingsarbejde og undervise psykologer under uddannelse til specialist, efter samme retningslinjer som ved medlemskab. Man har selv et ansvar for at holde sig ajour med udviklingen i specialistuddannelserne, via vores hjemmeside.

Manuel ansøgning

Man kan i særlige tilfælde aflevere en manuel ansøgning. Ansøgningskemaerne findes som PDF filer, der kan udskrives og udfyldes manuelt. Ansøgningen udfyldes og vedlægges relevant bilagsnummereret dokumentation. Ansøgningen med bilag kan enten scannes ind, og sendes som mail til sekretariatet, afleveres fysisk, eller sendes med posten til vores adresse. I alle tilfælde skal ansøgningen scannes ind i vores journaliseringssystem, og vi beder derfor om, at den kun indeholder løse ark, uden plastiklommer, ringbind, hæfteklammer eller andet som vi skal fjerne.

Sekretariatet kan tilsende filerne på opfordring.

Det fleksible valg

Overgangsordning

For godkendelse af teori efter gamle retningslinjer:

- Godkendelse af timer ved brug af det fleksible valg : En samlet ansøgning om godkendelse som specialist, hvor der indgår timer i det fleksible valg, skal senest være indsendt til sekretariatet inden 31. december 2023

Ansøgning med brug af fleksibelt indhold

- Man skal vælge hvilken specialistuddannelse man ønsker at søge godkendelse i, for at få vist hvilke kurser der kan tilføjes som fleksibelt valg.
- Kontakt sekretariatet, hvis der er brug for en opdatering, dvs. at kurset ikke vises.

Formål

Det fleksible valg har til formål at give mulighed for at sammensætte specialistuddannelse med brug af kurser og uddannelser, efter eget ønske og behov.

Indhold

I den teoretiske del er følgende indhold obligatorisk generelt for specialistuddannelserne:

- Specialiseringsmodulets 150 timer og
- Forskningsmodulet, teori og produkt (60 timer)

Derudover kan man vælge om man helt eller delvist vil gennemføre Børne- og ungemodulet, Voksenmodulet samt det Tværgående modul. Det samlede timetal indenfor teori (360 timer) skal være opfyldt, uanset hvad man vælger.

Obligatorisk indhold

Det obligatoriske indhold i specialistuddannelserne kan ikke ændres som følge af det fleksible valg, men skal altid være gennemført såvel time- som indholdsmæssigt.

Sammensætning af fleksibelt indhold

De fleksible timer kan sammensættes af kurser og uddannelser som kan være en fortsættelse af indholdet i egen specialistuddannelse, eller kurser og uddannelser der er forhåndsgodkendt i specialiseringsmodulet på andre specialistuddannelser, samt en kombination heraf.

Hvis man vælger timer fra andre specialistuddannelsers specialiseringsmoduler, skal man respektere at der skelnes mellem voksen og børne-unge området. De tilførte kurser og uddannelser skal hentes fra et speciale der er i samme kategori (enten voksen eller børne-unge), som ens eget.

Undtagelse: Arbejds- og Organisationspsykologi

Arbejds- og Organisationspsykologisk speciale er ikke omfattet af det fleksible valg.

Indsigelse og klage

Procedure for klagesagsbehandling – er under udarbejdelse. Kontakt sekretariatet hvis du ønsker at klage over en afgørelse

Kursusudbyder vejledning; ansøgning om forhåndsgodkendelse af kurser og uddannelser generelt

Alle kan søge om forhåndsgodkendelse af deres kurser, hvis de mener at indholdet retter sig mod specifikke emner som beskrevet i specialistuddannelserne, samt opfylder de generelle krav til timetal, underviseres kvalifikationer og deltageres kompetencer.

Kurser og uddannelser kan søges forhåndsgodkendt til en eller flere specialistuddannelser. En forhåndsgodkendelse betyder, at kurset eller uddannelsen kan annonceres med merit til specialistuddannelserne, og godkendelsen kan fremgå af kursusbeviset. Når ansøger har gennemført kurset og fremmødet er bekræftet af kursusudbyder, vil kurset automatisk blive vist i ansøgers Specialistuddannelsesoverblik.

En forhåndsgodkendelse vil være gældende for 5 år. Hvis man gentager kurset eller uddannelsen, skal der søges igen, men godkendelsen er en administrativ godkendelse, med forkortet sagsbehandlingstid.

Man søger via en formular på Dansk Psykolog Forenings hjemmeside.

Ansøgningen skal indeholde følgende informationer

- Beskrivelse af kurset/uddannelsen vedlægges
- Litteraturliste vedlægges
- Plan eller program for undervisningen med dato og tidspunkt
- Beskrivelse af evt. supervision i tilknytning vedlægges, med beskrivelse af tidspunkter og varighed af supervisionen, samt hvem der superviserer

Indhold

Kursets indhold og formål med kurset, samt evt. læringsmål, skal beskrives.

Plan for undervisningsdage vedlægges med tidspunkter og underviser, samt emne for undervisningen.

Litteraturliste

Litteraturliste vedlægges.

Placering

Det skal fremgå hvilken specialistuddannelse, hvilket modul og hvilket emneområde kurset søges godkendt i.

Indholdet er retningsgivende for placeringen, og samme kursus kan ikke godkendes på flere moduler, men skal placeres i enten et af fællesmodulerne, eller i et eller flere specialistuddannelsers specialiseringsmoduler.

Form

Det skal fremgå, om kurset er tilrettelagt som fx forelæsning, katederundervisning, metodetræning, rollespil eller andre øvelser. Hvis der er indlagt undervisning eller supervision via elektroniske hjælpemidler, skal det fremgå af beskrivelsen.

Undervisere

Kursusbeskrivelsen skal omfatte navne på samtlige undervisere.

Underviseres kvalifikationer skal nævnes. Hvis de ikke lever op til de generelle krav til underviseres kompetencer, skal der vedlægges CV eller andet materiale, til brug for vurderingen.

Deltagere

Det skal af beskrivelsen fremgå, hvor mange kursusdeltagere, der maksimalt tillades på kurset.

Sammensætning

Mindst 75 % psykologer og læger, samt andre relevante akademikere, og max. 25 % andre faggrupper (eks. sygeplejersker, pædagoger, socialrådgivere, psykologpraktikanter, mv.)

Andre akademikere end psykologer skal have en relevant uddannelse i forhold til de specialistuddannelser, som er kursets målgruppe.

Der er ikke nogen øvre grænse for antal deltagere, ud over dem som de fysiske og pædagogiske rammer sætter.

Timetal/Varighed

Datoer for kursets start og slut, samt begyndelses- og sluttidspunkt.

Antal effektive undervisningstimer (af 60 minutter) skal fremgå af kursusbeskrivelsen (fx skal tid til frokost og pauser ikke medregnes).

- Normen om, at en kursusdag er max. 6 timer er ophævet og der er heller ikke fastsat en nedre grænse, dvs. at kurser/undervisning kan godkendes/forhåndsgodkendes i det antal timer, der undervises i, for så vidt det dækker det beskrevne indhold i det element i specialistuddannelserne, det ønskes godkendt til/søges forhåndsgodkendt til.

Supervisionsforløb

Ved kurser hvor der indgår supervisionsforløb skal supervisionen tilrettelægges i overensstemmelse med retningslinjerne i specialistuddannelserne. Beskrivelsen af hvordan supervision er tilrettelagt skal indgå i ansøgningen, f.eks. mødedatoer, gruppestørrelser, supervisors navn

Deltagerforudsætninger

Deltagerforudsætningerne skal overholdes. Holdet skal sammensættes så 75 % er psykologer og læger, samt andre relevante akademikere, max. 25% andre faggrupper (f.eks. sygeplejersker, pædagoger, socialrådgivere, psykologpraktikanter, mv.) Andre akademikere end psykologer skal have en relevant uddannelse i forhold til de specialistuddannelser, som er kursets målgruppe. Dette gælder også ved sammensætning af grupper til supervision og personligt udvikling.

Kursusudbyder vejledning til Specialiseringsmodulet i Psykoterapi med børn og unge, og Psykoterapi med voksne

Hvis man ønsker at arrangere et kursus eller uddannelse til specialistuddannelsen i Psykoterapi med voksne eller specialistuddannelsen i Psykoterapi med børn og unge, kan man søge om forhåndsgodkendelse.

Uddannelsen skal være tilrettelagt efter følgende model:

- Uddannelsen skal varetages af mindst 2 undervisere og mindst 2 supervisorer. Dette krav gælder for alle uddannelser der er godkendt fra 2014 og fremover.
- En underviser må højst varetage 60 timer af de 90 timers undervisning knyttet til emneområde 12.4.4.2.2. Grundlagsteori.
- En supervisor må højst varetage 40 timer af de 60 timers supervision der skal organiseres som en del af uddannelsen.
- Der må gerne være personsammenfald mellem undervisere og supervisorer – med andre ord: den samme person må gerne undervise og supervisere på uddannelsen.
- Hvis der indgår personligt udviklingsarbejde kan det kun godkendes, hvis det overholder de generelle retningslinjer vedr. personkendskab. Dvs. der skal vælges en udenforstående, hvis det forekommer sideløbende med uddannelsens teori og supervision.
- Undervisning, der udelukkende består af oplæg og diskussion (f.eks. workshops med udenlandske undervisere) kan ikke godkendes som et egentligt længerevarende og samlet uddannelsesforløb, men kun godkendes som undervisning i teori og metode i et omfang af max. 24 timer.
- Ved træning og øvelser skal størrelsen på holdet være tilpasset, dvs. meget store hold kan ikke godkendes.
- Undervisning og supervision kan gennemføres via elektroniske hjælpemidler, men ikke udelukkende, og ved metodetræning anbefales det at tilrette undervisningen som fysisk fremmøde.

Kursusudbyder vejledning til Specialiseringsmodulet i Klinisk Neuropsykologi

Konferencer

Indlæg på konferencer godkendes, hvis ovennævnte krav til deltagere er opfyldt. Foredrag skal være af min. 45 minutters længde for at kunne godkendes. Symposier, hvor foredragene er af kortere varighed, men inden for samme emne, kan godkendes. Workshops godkendes ligeledes. Ved ansøgning om godkendelse bedes man vedlægge et

program med markering af, hvilke foredrag etc. man har overværet, og dokumentation for tilstedeværelse i form af kvittering for betaling el. lign.

Selskabet for Danske Neuropsykologers kursusdatabase

Godkendte kurser opføres i kursusdatabase, som er tilgængelig på Selskabet for Danske Neuropsykologers hjemmeside, og opdateres to gange årligt.

Mange kurser er godkendt af fagnævnet allerede inden de finder sted; dette vil normalt fremgå af kursusopslaget. Hvis et kursus ikke er godkendt, men en deltager vurderer, at det er af relevans for det neuropsykologiske speciale, kan der søges om godkendelse vha. formularen på Dansk Psykolog Forenings hjemmeside.

Kursusudbyder vejledning til udbydere af grundstammeforløb i Arbejds- og Organisationspsykologi:

Grundstammen består af en møderække på fx 10 x 2 kursusdage, i alt 120 timer. For at sikre kontinuitet i grundstammen lægges der vægt på, at det er de samme deltagere, man mødes med. Et forløb kan afbrydes og genoptages.

Grundstammen i forløbet er:

- Deltagerens arbejde med en praktisk problemstilling. Med udgangspunkt i egen praksis vælges et eller flere case-studies. Supervision (40 timer)
- Personligt udviklingsarbejde, specielt med henblik på udvikling og håndtering af konsulentrollen. (40 timer)
- Tilegnelse af teorier, som kan perspektivere det praktiske arbejde. (40 timer)
- Skriftlig og mundtlig formidling med fokus på samspillet mellem teori og praksis.

Andre kurser der opfylder rammerne for specialistuddannelse, men ikke har opnået forhåndsgodkendelse, kan godkendes efter vurdering ifb. med ansøgning om godkendelse som specialist. Vedlæg relevant materiale om kurset til ansøgningen.

Den teoretiske del i grundstammen

Denne del skal bl.a. fokusere på:

- Konsultation og intervention over for individer og organisationer.
- Ethiske problemstillinger i relation til interventioner i organisationer.
- Ethiske problemstillinger, der findes mellem psykologen, dennes opdragsgiver og de personer, som psykologen samarbejder med eller intervenserer over for.
- Refleksion over teori/praksis.

Imellem grundstammemøderne kan deltagerne yde gensidig sparring.

Supervision (i grupper), grundstammen

Der arbejdes med aktuelle problemstillinger fra egen praksis.

Supervisors opgaver at supervisere såvel de valgte casestudier fra deltagerens praksis samt deltagerens faglige og personlige udvikling under forløbet.

Casestudie

Deltageren forventes at være i gang med en arbejds- og organisationspsykologisk praksis gennem lønarbejde eller egen virksomhed, og det forventes, at denne praksis indgår i specialiseringsmodulets grundstamme. Deltageren kan vælge et casestudie uafhængigt af egen praksis og arbejde med sin problemstilling i en anden kontekst, fx ved at gennemføre en undersøgelse for et fremmed firma. Casestudiet sikrer en grundig og dybtgående analyse af et eller flere praksisforløb. Casestudiet skal godkendes af underviser.

Formidling

Forløbet afsluttes med en rapport eller anden formidlingsmetode. Deltagerne kan arbejde alene eller i gruppe på to. Rapporten skal have et omfang på 10-20 normalsider og godkendes af underviser på grundstammeforløbet.

Specialiseringsmodulets øvrige teorikurser 110 timer

Kurserne skal omfatte Arbejds- og Organisationspsykologiske emner, som er relevante for den type beskæftigelse som psykologen har.

Eksempler på A & O temaer

- Organisationsudvikling – forandringer
- Udvikling af grupper og team
- Ledelse og Ledelsesudvikling
- Marginalisering/arbejdsfastholdelse
- Arbejdspsykologi – Det psykosociale arbejdsmiljø
- Testpsykologi
- Rekruttering og Kompetenceudvikling

Retningslinjer vedr. kurser der udbydes som virtuel undervisning:

Kursusudvalget har på møde den 25/11-2020 besluttet at følgende retningslinjer tilføjes vedr. kurser der udbydes som virtuel undervisning:

- Det er en forudsætning ved virtuel undervisning, at deltagerne deltager med kameraet tændt, så underviser/kursusleder kan se deltagerne under hele undervisningsforløbet, og administrere fremmødereglene.
- Ved kurser, der indeholder metodetræning, skal der anvendes en virtuel undervisningsform og -platform, hvor deltagerne har mulighed for at træne metoden virtuelt og underviser kan observere metodetræningen. Dette giver nogle naturlige grænser for deltagerantallet på kurser, der indeholder metodetræning.
- Deltagerantallet ved virtuel undervisning besluttet ud fra undervisers/kursusleders pædagogiske og læringsmæssige vurdering ift. kursets formål.
- Det er kursusudbyders ansvar både at sikre at rammer, deltagerantal, m.m. udformes så den virtuelle undervisning lever op til kursets formål samt at sikre at fremmødereglene efterleves.

Ansøgning og sagsbehandling

Ansøgningen vil blive vurderet i Specialistuddannelsesudvalget ved deres næstkommende møde. Der holdes ca. 4-6 møder årligt. Sagsbehandlingstiden kan være op til 2 måneder. Sagsbehandlingstiden er kortere, når der er tale om administrativ godkendelse af forhåndsgodkendte kurser/uddannelser, der gentages.

Procedure

Når kurset er godkendt, vil det blive vist i Specialistuddannelsesoverblikket.

Når kurset er gennemført, skal der indsendes en fremmødeliste til sekretariatet.

Det er kursusudbyders opgave at sørge for følgende:

- At indberette deltagerlisten via det tilsendte link.
- At fjerne deltagere der ikke har opnået en fuld kursusdeltagelse. De skal i stedet have et fremmødebevis på de timer de har været til stede, hvis de ønsker det.
- At indberetningen indeholder det korrekte navn på deltager. (Og ikke f.eks. forkortelser eller kaldenavne)
- Det er ikke et krav at oplyse medlemsnummer.

Oplysningerne skal bruges til at registrere merit for kurset i deltagerens digitale specialistuddannelsesunivers, der tages i brug 1. oktober. Når systemet er fuldt indfaset, vil denne type elektronisk registrering af deltagelse fungere som et elektronisk kursusbevis, men kun til dette brug. Kursister der skal bevise deres deltagelse i andre sammenhænge, vil fortsat have brug for et kursusbevis

Gebyr

Geburet er bortfaldet

Kursusbevis

Der skal udstedes kursusbevis som udformes efter arrangørens eget ønske.

Af dette bør følgende fremgå:

- navn
- dato
- varighed
- kursusbeskrivelse
- deltagersammensætning, (uddannelser) og antal deltagere
- undervisers navn og uddannelse
- kursusarrangør eller undervisers underskrift

Når ansøger har gennemført kurset og fremmødet er bekræftet af kursusudbyder, vil kurset automatisk fremgå af ansøgers Specialistuddannelsesoverblik.

Fremmøde

Der er udarbejdet et sæt retningslinjer vedr. fremmøde som skal sikre, en så ensartet kursusafvikling som muligt.

Det forudsættes som udgangspunkt at kursisten deltager i kurset 100% af det godkendte timetal.

Hvis fraværet ikke overstiger 10% af det godkendte timetal får det ingen konsekvenser for udstedelse af kursusbevis.

- Ved fravær mere end 10% af det godkendte timeantal, skal der tages stilling til fraværet. Der kan kun accepteres et fravær på over 10 %, hvis det er begrundet i force majeure. Kursusleder/underviseren må dernæst vurdere om der kan udstedes et **kursusbevis**.
- Hvis det er praktisk muligt, kan der aftales individuelle erstatningstimer med kursisten.

- Hvis der ikke kan udstedes et kursusbevis pga. for højt fravær, kan der i stedet udstedes et **deltagerbevis** med reduceret timetal. Dette er uanset årsagen til fraværet. Forhåndsgodkendelsen af kurset bortfalder. Det er kursusleder der administrerer fremmødereglerne og udsteder bevis for deltagelsen. Tvivl og tvister afgøres lokalt. Ved uklarheder bistår sekretariatet gerne med råd og vejledning.

Organisation

Se regelsæt om specialistuddannelse på hjemmesiden.

Administration af specialist- og supervisoruddannelserne

Specialistuddannelsesudvalget

§ 9. Dansk Psykolog Forenings bestyrelse nedsætter et specialistuddannelsesudvalg. Udvalget består af mindst 4 medlemmer, heraf 1 bestyrelsesmedlem. Medlemmerne vælges for 3 år ad gangen. Genvalg kan finde sted.

Stk. 2. Hvor der på et område er etableret en specialistuddannelse, har pågældende fagnævn et medlem i Specialistuddannelsesudvalget.

Stk. 3. Medlem af udvalget kan endvidere være en repræsentant fra Kursusudvalget, repræsentanter fra grupper, der påtænker at iværksætte en specialistuddannelse, samt særligt sagkyndige.

Stk. 4. Medlemmer kan ligeledes være arbejdsgiverrepræsentanter eller lignende.

Stk. 5. Antallet af medlemmer efter stk. 3 og 4 kan ikke overstige antallet udpeget af fagnævnene.

Stk. 6. Specialistuddannelsesudvalget konstituerer sig selv.

§ 10. Specialistuddannelsesudvalget forestår koordineringen af specialistuddannelserne under hensyntagen til rammen for specialistuddannelserne. Det påhviler endvidere Specialistuddannelsesudvalget at følge udviklingen i andre landes postgraduate specialistuddannelser på det psykologiske område.

Stk. 2. Specialistuddannelsesudvalget beslutter på grundlag af fagnævnsindstilling, om specialistuddannelse for den enkelte kan godkendes, herunder om der kan meddeles dispensation fra de fastsatte krav. Specialistuddannelsesudvalget kan delegere denne beslutningskompetence til udvalgsformanden.

Stk. 3. Specialistuddannelsesudvalget orienterer løbende Dansk Psykolog Forenings bestyrelse om sin virksomhed.

§ 11. Udvalget er beslutningsdygtigt, når formanden eller dennes suppleant samt mindst yderligere 2 medlemmer er til stede.

Stk. 2. Udvalget kan indkalde særligt kyndige til møderne.

Fagnævn

§ 12. I det omfang der er etableret eller påtænkes etableret en specialistuddannelse, påhviler det Dansk Psykolog Forenings bestyrelse i samarbejde med det pågældende faglige organ (selskab, sektion) at nedsætte et fagnævn. Fagnævnsmedlemmer udpeges for 3 år ad gangen.

Stk. 2. Fagnævnet består af op til 5 medlemmer. For fagnævn med mere end 50 åbne ansøgninger kan der være op til 6 medlemmer. 1–2 af fagnævnets medlemmer skal samtidig repræsentere det pågældende faglige selskab og have ansvaret for at udarbejde kurser til specialiseringsmodulet i samarbejde med selskabet. Mindst halvdelen af medlemmerne skal have gennemgået specialistuddannelsen eller have tilsvarende kompetence inden for området.

Stk. 3. Fagnævnet konstituerer sig selv og vælger en repræsentant samt suppleant til Specialistuddannelsesudvalget.

Stk. 4. Fagnævnet er løbende ansvarlig for konkretisering af specialistuddannelsens indhold og praktiske gennemførelse.

Stk. 5. Fagnævnet godkender relevansen af arbejdets indhold, supervisorer og egenterapeuter. Endvidere godkender fagnævnene undervisere, kurser og uddannelsessteder.

Stk. 6. Fagnævnet vurderer, om specialistuddannelsesforløb er i overensstemmelse med den vedtagne specialistuddannelse på området, og afgiver indstilling til Specialistuddannelsesudvalget om den endelige godkendelse af specialistuddannelsen for den enkelte deltager.

Stk. 7. Bestyrelsen fastsætter regler for det administrative arbejde i forbindelse med sagsbehandlingen.

Stk. 8. Bestyrelsen kan inden for det af generalforsamlingen godkendte budget fastsætte et honorar til fagnævnsmedlemmer."

Gode idéer og feedback om specialistuddannelsen modtages gerne

Hvis du har gode idéer til specialistuddannelsen, eller feedback du gerne vil give, kan du skrive til specialistfeedback@dp.dk.

Din mail vil blive læst af de personer der arbejder med at udvikle specialistuddannelserne, og de forskellige kurser i kursusprogrammet.

Sekretariatet, kontaktinformation

Sekretariatet kan kontaktes elektronisk og telefonisk.

E-mail: dp@dp.dk, eller direkte til sekretariatets medarbejder:

Uddannelseskonsulent

Brita Lauritzen

bla@dp.dk | Direkte 35 25 97 28

Telefontider: Onsdag og Torsdag: 10:00 – 15:00, Mandag, Tirsdag og Fredag lukket

København:

Dansk Psykolog Forening

Stockholmsgade 27

2100 København Ø

Rettelser og tilføjelser:

2020 Adm. november

- Tilføjet afsnit om kursus i 14.4.4.2.5 Sekundær og vikarierende traumatisering i arbejdet med traumatiserede klienter 12 timer
- Rettet ord ifb. med merit fra specialpsykologuddannelserne: "Der gives merit for Fællesmodulerne, Tværgående modul, Forskningsmodulet samt evt. praksis med fokus på **intervention**". Der skulle stå **udredning**.

2020 Adm. december

- Rettet emneområdenumre i specialiseringsmoduler i Psykotraumatologi og Psykopatologi, så de nye emneområder fra tværgående modul nu hedder **13.3.7**, mv.

2020 SPU 9. december:

- Tilretning af tekst til det sundhedspsykologiske område:
11.4.4.2.3. Udredning (30 timer)

Formål

At psykologen opnår et kvalificeret vidensniveau og en kompetence inden for tilrettelæggelse og gennemførelse af en klinisk psykologisk undersøgelse. Der skal fokuseres på diagnostiske og differentialdiagnostiske afklaringer. Endelig skal psykologen kunne vurdere behov for yderligere undersøgelser hos andre specialister.

- Tilføjet ny tekst om retningslinjer for undervisning der gennemføres virtuelt

2021 Adm. 2. februar 2021

- Ændret kontaktinformation for sekretariatet.

2021 Adm. 17. februar 2021

- Ændret Neuropsykologiske tilstande, alle steder, stod som 24 timer, ændret til 12 timer.

2021 SPU 18. maj

- Afsnit om merit fra specialpsykolog, ny tekst i hele afsnittet.
- Mindre ændring i formulering vedr. godkendelse af supervision:

Vedr. godkendelse af supervision; ændring: Psykologer og andre akademikere med relevante spidskompetencer, efter konkret vurdering af fagnævnet.

Der kan efter en konkret vurdering, godkendes mere end 60 timers supervision udført af supervisorer FJERN: med anden specialistgodkendelse. INDSÆT: med ovenstående kvalifikationer. Dette gælder følgende specialistuddannelser:

- Afsnit om godkendelse af specialistuddannelse nr. 2 er ændret. Indsat under overgangsordninger og igen i afsnittet:

Med virkning fra 1. januar 2024 afvises ansøgninger om godkendelse af specialistuddannelse nr. 2, hvis man er uddannet som specialpsykolog, eller aktuelt er under uddannelse til specialpsykolog.

- Afsnit om supervisors kompetencer, nyt afsnit vedr. overgangsordning:

Overgangsordning

Godkendes når de indgår i ansøgninger, der kan endeligt godkendes inden 31. december 2023

Specialistuddannelserne i Psykopatologi og Psykoterapi godkender at man genbruger supervision, der lever op til uddannelsens specifikke krav:

- I specialistuddannelsen Psykoterapi med voksne godkendes op til 60 timers supervision af udredning, som er gennemført som en del af specialistuddannelsen i Psykopatologi
- I specialistuddannelsen i Psykopatologi godkendes op til 60 timers supervision af intervention, som er gennemført i forbindelse med en anden specialistuddannelse indenfor voksenområdet, fx Psykoterapi med voksne.

2021 GF21 12. september

- Ændret gebyrpolitik ved godkendelse af kurser, og godkendelse som specialist og supervisor.

2021 10. november Redigering af hjemmeside

- Adm., tilpasning til timetal i Arbejds- og Organisationspsykologi, fejlretning.

2022 25. januar Fejlretning

- Adm. rettet timetal: Desuden lægges der vægt på, at der i undervisningen og supervisionen præsenteres flere end en underviser og supervisor, af hensyn til bredden af formidlingen. (mindst 2, med en fordeling af supervisionstimerne med mindst 40/60 til hver) – er rettet til: 40/20 til hver

2022 28. marts Fejlretning

- Adm. Index, samt overskrift under praksis rettet under Pædagogisk Psykologi (tidl.: Pædagogisk Psykologisk Psykologi)

2022 2. maj Fejlretning

- **15.4.4.2.6. Neuropsykiatri (30 timer)**
Kursusmodulet har fokus på neurobiologiske og kognitive aspekter ved en række af de mest almindelige psykiatriske og adfærdsmæssige forstyrrelser. Kurserne skal give kendskab til de samlede sygdomsmekanismer, differentialdiagnostiske overvejelser og implikationer af behandlingstiltag. Kurser bør udvælges således, at der tilstræbes en vis bredde i emneområder inden for f.eks. neuroudviklingsforstyrrelser, skizofreni og psykoseforstyrrelser, affektive lidelser, stress- og angstlidelser, funktionelle lidelser, rusmidler og afhængighed, psyko- og neurofarmakologi samt ECT. (elektrokonvulsiv terapi) (Der stod ETC)

2022 20. maj Fejlretning: Supervisoruddannelsen Gruppestørelsen der stod op til 12 specialister

– rettet til 8 som følge af den generelle ændring af gruppestørelse ifb. med nye retningslinjer fra august 2020.

Klinisk børneneuropsykologi: særlige krav

Specificerede krav til supervision af supervision i supervisoruddannelsen.

Supervision af supervision kan foregå i erfagrunder på 4-8 specialister, enten ledet af en færdiguddannet

Klinisk neuropsykologi: særlige krav

Specificerede krav til supervision af supervision i supervisoruddannelsen.

Supervision af supervision kan foregå i "erfagrunder" på 4-8 specialister, enten under ledelse af

2022 24. maj: tilføjelse som følge af klagesag behandlet af 3. møde SPU 19. maj, uklare retningslinjer, præcisering **11.4.4.2.1. Generel klinisk viden inden for det sundhedspsykologiske område (30 timer) (tidligere 60 timer)**
Kravene til dette delområde kan også opfyldes ved at tage flere kurser under det tværgående modul. Kurserne skal udvælges så de indeholder emner af særlig relevans for sundhedspsykologisk teori og praksis, og godkendes efter en konkret vurdering i fagnævnet.